

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

ΕΤΟΣ 11ον ΤΕΥΧΟΣ 44ον

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1966

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	20
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς δεμ.	90
»	Ἡ Κεκρυμμένη ζωὴ ἐν τῷ Τεκτονισμῷ »	90
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
J. Van der Leeuw	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	10
***	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	10
J. Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	10
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	20
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	20
»	«Δελτίον Ἀστέρος» Τομ. 1931-1933 ἕκ.	30
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1934	30
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1944	30
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωή μας	60
»	Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἄδ.60 δεμ.	75
Ἰωάν. Βασιλῆς	Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	50
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Μῆτις (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	50
»	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ.25 δ.	40
»	Μελετήματα ἄδ. 40 δεμ.	60
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία (Β' ἔκδοση ἀναθεωρημένη) ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Ὁ Ἰησοῦς	30
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
»	Περικλέους Ἐπιτάφιος-Διακήρυξη ΟΗΕ	10
Ἰφιγ. Φράγκου	Τὸ συναίσθημα μειονεκτικότητος φύλου	20

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1956, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65 χαρτοδεμένοι ἕκαστος δραχ. 50.

Ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὰ ἀπὸ δραχ. 50 καὶ ἄνω ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10.

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, εἰς τὴν διεύθυνσιν: Κ. Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας (122), ἀναγράφοντες ὄπισθεν τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων ποὺ θέλετε. Θὰ τὰ λάβετε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀποστολέως τῆς ἐπιταγῆς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 11ον ✱ Μάρτιος - Ἀπρίλιος 1966 ✱ ΤΕΥΧΟΣ 44

Χαιρετισμὸς τῆς αὐγῆς

Ἄκουσε τὸ κάλεσμα τῆς Αὐγῆς !
Πρόσεξε τὴν ἡμέρα τούτη, γιατ᾽ εἶναι ἡ ζωή,
Ἡ Ζωὴ ἡ ἴδια τῆς Ζωῆς.
Στὴ σύντομη διαδρομή της κλείνονται ὅλες οἱ ἀλήθειες
Καὶ ὅλη ἡ πραγματικότητα τῆς ὑπάρξεώς σου!
Ἡ χαρὰ τῆς ἀνάπτυξης· ἡ δόξα τῆς δράσης·
Ἡ λάμψη τῆς ὀμορφιᾶς.
Γιατὶ τὸ Χθὲς δὲν εἶναι παρὰ ἕνα ὄνειρο
Καὶ τὸ Αὔριο ἕνα ὅραμα
Τὸ Σήμερα ὅμως, ἂν τὸ ζήσης, κάνει κάθε χθὲς ὄνειρο εὐτυχίας
Καὶ κάθε αὔριο ἕνα ὅραμα ἐλπίδος.
Πρόσεξε λοιπὸν τὴν ἡμέρα τούτη !
Αὐτὸς εἶναι ὁ χαιρετισμὸς τῆς Αὐγῆς.

(Ἀρχαῖος Σανσκριτικὸς ὕμνος)

Ἡ προσευχὴ
τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου

Κύριε, κάμε με ὄργανο τῆς ειρήνης Σου.
Βοήθησέ με, στὸ μῖσος νὰ ἀποδίδω τὴν ἀγάπη,
ἐκεῖ ποὺ ἡ ὕβρις μαίνεται, νὰ συγχωρῶ,
φῶς νὰ σκορπίζω στὸ σκοτάδι,
καὶ στὴν ἀπελπισία, ἐλπίδα,
χαρά, ὅπου ἡ θλίψη κυριεύει.
Ὦ Θεῖε Διδάσκαλε, πάντα νὰ προσφέρω
παρηγοριὰ καὶ ὄχι νὰ ζητῶ,
νὰ κατανοῶ κι᾽ ἂς μὴ κατανοοῦμαι,
νὰ ἀγαπῶ μᾶλλον, ἀντὶ νὰ ἀγαποῦμαι,
γιατὶ παίρνουμε δίνοντας, ἀληθινά,
καὶ συγχωροῦντες συγχωρούμεθα, κι ἀκόμη
πεθαίνοντας γεννώμεθα σ᾽ αἰώνια ζωή.

‘Ο ἄνθρωπος:
αὐτὸ τὸ ἄπειρον

’Από τὸ βιβλίο «LE MATIN DES MAGICIENS» **τῶν** Louis Pauwels - Jacqes Bergier

‘Ο κριτικος φιλολογος καὶ φιλοσοφος Albert Beguin ὑπεστηριζε ὅτι ὁ Μπαλζακ ηταν ενας δραματιστὴς μᾶλλον παρα ενας ἐρευνητης. ‘Η θέσις αὐτη μοῦ φαίνεται ἀκριβης. Στην θαυμασια νουβελα «Le Requisitionnaire», ὁ Μπαλζακ βλεπει την γέννησι τῆς παραψυχολογίας, ποὺ θὰ ἐμφανισθῆ στο δευτερο ἡμισυ τοῦ 20οῦ αἰῶνος, καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ ἱδρύση σὰν θετικὴ ἐπιστημη την μελέτη τῶν «ψυχικῶν δυναμεων» τοῦ ἀνθρωπου. Εγραφε:

«’Ακριβῶς τὴν ὥρα ποὺ πέθαινε στο Carentan ἡ κ. de Dey, ἐτουφεκιζαν το γιό της στο Morbihan. Μποροῦμε νὰ ἐπισυνάψωμε τὸ τραγικὸ αὐτὸ γεγονος σὲ ὁλες τὶς παρατηρησεις ἐπανω στὶς συμπάθειες ποὺ παραγνωρίζουν τοὺς νομους τοῦ διαστηματος, ντοκουμέντα ποὺ συλλέγουν μὲ σοφὴ περιέργεια μερικοὶ ἄνθρωποι τῆς μοναξιᾶς καὶ ποὺ θὰ χρησιμεύσουν μιὰ μέρα γιὰ νὰ τεθοῦν οἱ βασεις μιᾶς καινούργιας ἐπιστήμης, στὴν ὁποία ἔλλειψε μέχρι σήμερα ἕνας ἄνθρωπος τοῦ πνεύματος».

Τὸ 1891, ὁ Κάμιλλος Φλαμμαριὸν δημοσίευε στὸ εἰκονογραφημένο «Figaro»: «Τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος μας μοιάζει λίγο μὲ ἐκεῖνο τοῦ προηγούμενου αἰῶνος. Τὸ πνεῦμα αἰσθανεται κουρασμενο μὲ τις βεβαιώσεις τῆς λεγομενης θετικῆς φιλοσοφίας. Φαίνεται να μαντεύουν ὅτι σφαλλει ... Γνῶθι σαὐτον!» ἔλεγε ὁ Σωκρατης. ’Απὸ χιλιαδες χρονια μαθαμε μιαν ἀπεραντη ποσότητα πραγμάτων, ἐκτος ἀπο ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει περισσοτερο. Φαίνεται ὅτι η σημερινη τασις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος εἶναι να ὑπακούση, ἐπι τέλους, στο σωκρατικο ἀξίωμα.. ».

Στο ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Ζουβισύ, ὅπου ἔμενε ὁ Φλαμμαριον, πήγαινε μια φορα τὸ μῆνα ὁ Κοναν Ντόυλ ἀπο το Λονδῖνο, νά μελετήση μαζὶ μὲ τον ἀστρονομο φαινομενα διορατικότητος, ἐμφανίσεις, ὑλοποιήσεις — ἀμφίβολα ἄλλωστε. ‘Ο Φλαμμαριὸν πίστευε στα φαντάσματα καὶ ὁ Κοναν Ντόυλ ἔκανε συλλογὴ μὲ «φωτογραφίες νεράιδων». ‘Η «καινούργια ἐπιστήμη» ποὺ εἶχε προαισθανθῆ ὁ Μπαλζὰκ δὲν εἶχε ἀκομη γεννηθῆ, μα παρουσιαζόταν ἡ ἀνάγκη της.

‘Ο ΒίκτωρΟὐγκὼ θαυμάσια εἶχε πῆ στὴν ἀνατρεπτικὴ μελέτη του ἐπάνω στὸν Οὐΐλλιαμ Σαίξπηρ: «Κάθε ἄνθρωπος ἔχει μέσα του τὴν Πάτμο του. Εἶναι ἐλεύθερος νὰ πάη ἢ νὰ μὴ πάη σ’ αὐτὸ τὸ τρομακτικὸ ἀκρωτήριο τῆς σκέψεως ἀπ’ ὅπου δι-

ακρίνομε τὸ σκότος. Ἂν δὲν προχωρήση, μένει στὴν συνηθισμένη ζωή, στὴν συνηθισμένη συνείδησι, στὴν συνηθισμένη ἀρετὴ καὶ πίστι, στὴν συνηθισμένη ἀμφιβολία καὶ εἶναι καλά. Γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ἀνάπαυσι, βέβαια, εἶναι καλύτερα. Ἂν πάη σ' αὐτὴ τὴν κορυφή, εἶναι πιασμένος. Τὰ βαθειὰ κύματα τοῦ θαύματος τοῦ ἔχουν ἐμφανισθῆ. Κανένας δὲν βλέπει ἀτιμωρητὶ σ' αὐτὸν τὸν ὠκεανό... Ἐπιμένει σ' αὐτὴ τὴν ἑλκυστικὴ ἄβυσσο, σ' αὐτὴ τὴν ἀνεξερεύνητη καταμέτρησι, σ' αὐτὴν τὴν ἀφιλοκέρδεια τῆς ζωῆς, σ' αὐτὴν τὴν εἴσοδο στὸ ἀπηγορευμένο, σ' αὐτὴ τὴν προσπάθεια νὰ πιάση τὸ ἀψηλάφητο. σ' αὐτὸ τὸ βλέμμα πάνω στὸ ἀόρατο, ἐπιστρέφει, ξαναπάει, ἀκουμπᾶ μὲ τὰ χέρια, σκύβει, κάνει ἕνα βῆμα, ἔπειτα δυό, κι ἔτσι εἰσχωρεῖ κανεὶς στὸ αδιαχώρητο κι ἔτσι προχωρεῖ μέσα στὸν ἀπεριόριστο πλατυσμὸ τῆς ἄπειρης καταστάσεως».

Ἕνα χειμωνιάτικο πρωϊνό, συνώδευα κάποιον φίλο στὴν κλινική, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ ἐγχειρισθῆ ἐπειγόντως. Μόλις χάραζε ἡ αὐγὴ καὶ βαδίζαμε στὴ βροχή, κυττάζοντας μὲ ἀγωνία γιὰ κανένα ταξί. Ὁ πυρετὸς ἔψηνε τὸν φίλο μου, ποὺ παραπατοῦσε. Ξαφνικά, καθὼς προχωρούσαμε, μοῦ δείχνει μὲ τὸ δάκτυλο πάνω στὸ πεζοδρόμιο ἕνα χαρτὶ τράπουλας καταλασπωμένο.

«Ἂν εἶναι φάντης, μοῦ λέει, ὅλα θὰ πᾶνε καλά».

Τὸ μάζεψα καὶ τὸ γύρισα. Ἦταν φάντης.

Ἡ παραψυχολογία προσπαθεῖ νὰ συστηματοποιήση τὴν μελέτη γεγονότων τῆς φύσεως αὐτῆς μὲ τὴν πειραματικὴ ἐπισώρευσι. Εἶναι, ἄραγε προικισμένος ὁ φυσιολογικὸς ἄνθρωπος μὲ μιὰ δύναμι ποὺ δὲν χρησιμοποιεῖ ποτὲ σχεδόν, ἁπλῶς καὶ μόνον ἐπειδὴ τὸν ἔπεισαν ὅτι δὲν τὴν ἔχει; Ἕνας πραγματικὰ ἐπιστημονικὸς πειραματισμὸς φαίνεται νὰ ἀποκλείη τὴν ἔννοια τῆς τύχης. Εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ λάβω μέρος, μαζὶ μὲ τὸν Ἄλντους Χάξλεϋ στὸ διεθνὲς Συνέδριο Παραψυχολογίας τοῦ 1955 κι ἔπειτα νὰ παρακολουθήσω τὶς ἐργασίες ποὺ ἔγιναν σ' αὐτὴ τὴν ἔρευνα. Δὲν θὰ μποροῦσε νὰ χωρέση ἀμφιβολία γιὰ τὴν σοβαρότητα τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν. Ἂν ἡ ἐπιστήμη δὲν ὑποδεχόταν μὲ κάποιαν ἀποσιώπησι, θεμιτὴ ἄλλωστε, τοὺς ποιητάς, ἡ παραψυχολογία θὰ μποροῦσε νὰ ἀντλήση ἕναν ἐξαίρετο ὁρισμὸ ἀπ' τὸν Ἀπολλιναίρ:

«Ὅλοι εἶναι προφῆτες, ἀγαπητέ μου André Billy, μὰ εἶναι τόσος καιρὸς ποὺ κάνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύουν πὼς δὲν ἔχουνε κανένα μέλλον καὶ πὼς εἶναι γιὰ πάντα ἀμαθεῖς καὶ ἠλίθιοι ἐκ γενετῆς, ποὺ τὸ πῆραν ἀπόφασι, κι οὔτε ἔχει κανεὶς ἰδέα ν' ἀναρωτηθῆ ἂν γνωρίζη τὸ μέλλον ἢ ὄχι. Δὲν ὑπάρχει θρησκευτικὸ πνεῦμα μέσα σ' ὅλ' αὐτά, οὔτε στὶς δεισιδαιμονίες οὔτε στὶς προφητεῖες, οὔτε σὲ ὅ,τι ὀνομάζουν ἀποκρυφισμό. Ὑπάρχει πρὸ παντὸς ἕνας τρόπος νὰ παρατηροῦμε τὴ φύσι καὶ νὰ ἑρμηνεύουμε τὴ φύσι, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ πολὺ θεμιτός».

Ὁ παραψυχολογικὸς πειραματισμὸς φαίνεται ν' ἀποδεικνύη ὅτι ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὸ σύμπαν καὶ στὸν ἄνθρωπο, σχέσεις ἄλλες ἀπὸ κεῖνες ποὺ ἔχουν ἐγκαθιδρυθῆ μὲ τὶς συνήθεις αισθήσεις. Κάθε φυσιολογικὸ ἀνθρώπινο ὂν θὰ μποροῦσε νὰ διακρίνη ἀντικείμενα ἐξ ἀποστάσεως ἢ διὰ μέσου τῶν τοίχων, νὰ ἐπηρεάση τὴν κίνησι τῶν ἀντικειμένων χωρὶς νὰ τὰ ἐγγίζη, νὰ προεκτείνη τὶς σκέψεις καὶ τὰ συναισθήματά του στὸ νευρικὸ σύστημα ἑνὸς ἄλλου ἀνθρωπίνου ὄντος, καὶ τέλος νὰ ἔχη γνῶσι κάποτε τῶν μελλόντων.

Ὁ Σὲρ H. R. Haggard, Ἄγγλος συγγραφεὺς (πέθανε τὸ 1925), στὸ μυθιστόρημά του «Maiwa's Revenge», ἔδωσε μιὰ λεπτομερῆ περιγραφὴ τῆς δραπετεύσεως τοῦ Allan Quatermain, τοῦ ἥρωά του, ὁ ὁποῖος αἰχμαλωτίζεται ἀπ' τοὺς ἀγρίους τὴ στιγμὴ ποὺ πηδοῦσε κάποιο βραχῶδες μέρος. Οἱ διῶκτες τοῦ ἁρπάζουν τὸ ἕνα πόδι : ἐλευθερώνεται ρίχνοντας μιὰ πιστολιὰ παράλληλα μὲ τὸ δεξιό του πόδι. Λίγα χρόνια μετὰ τὴν δη-

μοσίευσι τοῦ ρομάντσου, ἕνας ἐξερευνητής Ἄγγλος παρουσιάζεται στὸν Haggard. Ἐρχόταν εἰδικὰ ἀπὸ τὸ Λονδῖνο νὰ ρωτήση τὸν συγγραφέα, πῶς εἶχε μάθει τὴν περιπέτειά «του» σὲ ὅλες της τὶς λεπτομέρειες, ἐνῶ δὲν εἶχε μιλήσει σὲ κανένα, γιατὶ ἤθελε νὰ κρύψη τὸν φόνον ἐκεῖνον.

Στὴν βιβλιοθήκη τοῦ Αὐστριακοῦ συγγραφέως Karl Hans Strobl, ποὺ πέθανε τὸ 1946, ὁ φίλος του Willy Schrodter ἔκαμε τὴν ἑξῆς ἀνακάλυψι:

«Βρῆκα τὰ ἔργα του τοποθετημένα σὲ ἕνα ράφι. Πολλὰ τυπωμένα ἄρθρα ἦσαν ἀνάμεσα στὶς σελίδες. Δὲν ἦσαν κριτικές, ὅπως νόμισα στὴν ἀρχή, ἀλλὰ διάφορα περιστατικά. Ἀντελήφθηκα κατάπληκτος, ὅτι ἀνέφεραν γεγονότα ποὺ εἶχαν περιγραφῆ ἐκ τῶν προτέρων ἀπὸ τὸν Strobl».

Τὸ 1898, ἕνας Ἀμερικανὸς συγγραφεύς, ὁ Morgan Robertsan περιέγραψε τὸ ναυάγιο ἑνὸς γιγαντιαίου πλοίου. Τὸ φανταστικὸ ἐκεῖνο πλοῖο εἶχε ἐκτόπισμα 70.000 τόννων, μῆκος 800 ποδῶν καὶ μετέφερε 3.000 ἐπιβάτες. Ὁ κινητήρας του εἶχε τρεῖς ἕλικες. Μιὰ νύχτα τοῦ Ἀπριλίου, κατὰ τὸ παρθενικὸ ταξίδι του, συνάντησε, μέσα στὴν ὁμίχλη, ἕναν ὀγκόπαγο καὶ βυθίστηκε. Τὸ ὄνομά του ἦταν: Τιτάν. — Ὁ Τιτανικός, ποὺ ἔμελλε νὰ ἐξαφανισθῆ πολὺ ἀργότερα, κάτω ἀπ' τὶς ἴδιες συνθῆκες, εἶχε ἐκτόπισμα 66.000 τόννων, μῆκος 828,5 ποδῶν, μετέφερε 3.000 ἐπιβάτες καὶ εἶχε τρεῖς ἕλικες. Ἡ καταστροφὴ συνέβη μιὰ νύκτα τοῦ Ἀπριλίου.

Αὐτὰ εἶναι γεγονότα. Ἰδοὺ καὶ μερικὰ πειράματα ἀπὸ παραψυχολόγους:

Ὁ πειραματιστὴς A. Durham (Η.Π.Α.) κρατᾶ στὸ χέρι του μιὰ σειρὰ ἀπὸ πέντε εἰδικὰ χαρτιά. Τὰ ἀνακατεύει καὶ τὰ ρίχνει ἕνα - ἕνα. Μιὰ φωτογραφικὴ μηχανὴ τ' ἀποτυπώνει. Τὴν ἴδια στιγμή, στὸ Ζάγκρεμπ τῆς Γιουγκοσλαυΐας, ἕνας ἄλλος πειραματιστὴς προσπαθεῖ νὰ μαντεύση πῶς εἶναι τοποθετημένα τὰ χαρτιά. Αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται χιλιάδες φορές. Ἡ ἀναλογία τῆς ἐπιτυχίας εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι θὰ τὸ ἐπέτρεπε ἡ σύμπτωσις.

Στὸ Λονδῖνον, σὲ ἕνα κλειστὸ δωμάτιο, ὁ μαθηματικὸς J. S. Soal ρίχνει τὰ χαρτιὰ κατὰ παρόμοιο τρόπο. Πίσω ἀπὸ ἕνα τοῖχο ὁ φοιτητὴς B. Shakelton προσπαθεῖ νὰ μαντεύση. Καὶ ἐδῶ, ἐπίσης βλέπουν ὅτι ὁ φοιτητής, σὲ μεγάλη ἀναλογία, ἐμάντευσε τὸ χαρτὶ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ βγῆ στὸ ἑπόμενο ρίξιμο.

Στὴν Στοκχόλμη, ἕνας μηχανικὸς κατασκευάζει ἕνα μηχάνημα τὸ ὁποῖο αὐτομάτως πετᾶ στὸν ἀέρα ζάρια καὶ σημειώνει τὴν πτῶσι τους. Θεαταί, μέλη τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπιχειροῦν νοερὰ νὰ προκαλέσουν τὴν πτῶσι ἑνὸς ἰδιαίτερου ἀριθμοῦ, ἐπιθυμώντας ζωηρὰ τὴν πτῶσι τους. Τὸ κατορθώνουν σὲ ἀναλογία ποὺ ἡ σύμπτωσις μόνο δὲν θὰ μποροῦσε νὰ δικαιολογήση.

Μελετώντας τὰ προγνωστικὰ φαινόμενα στὴν κατάστασι τοῦ ὕπνου, ὁ Ἄγγλος Dunne ἀπέδειξε ἐπιστημονικά, ὅτι ὡρισμένα ὄνειρα εἶναι ἱκανὰ ν' ἀποκαλύψουν τὸ μέλλον, ἀκόμη καὶ τὸ μακρυνό.

Ὠνειρεύτηκε τὸ 1901, ὅτι ἡ πόλις Lowestoft, στὶς ὄχθες τῆς Μάγχης, εἶχε βομβαρδισθῆ ἀπὸ ξένον στόλο. Ὁ βομβαρδισμὸς αὐτὸς ἔγινε τὸ 1914 μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειες ποὺ ἀναφέρονται τὸ 1901 ἀπὸ τὸν Dunne. Ὁ ἴδιος εἶδε στὸν ὕπνο του τοὺς τίτλους τῶν ἐφημερίδων ποὺ ἀνήγγειλαν τὴν ἔκρηξι τοῦ Ὄρους Pelé, μερικοὺς μῆνες πρὶν ἀπ' τὸ γεγονός.

Δύο ἐρευνηταὶ Γερμανοί, οἱ Moufang καὶ Stevens, σ' ἕνα ἔργο τους μὲ τὸν τίτλο «Τὸ Μυστήριο τῶν Ὀνείρων», ἀναφέρουν πολλὲς περιπτώσεις ἐξακριβωμένες, ὅπου τὰ ὄνειρα ἀπεκάλυπταν μέλλοντα γεγονότα καὶ ὡδηγοῦσαν σὲ σημαντικὲς ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις.

Ὁ σπουδαῖος ἀτομικὸς Niels Bohr, ὡς φοιτητὴς εἶδε ἕνα παράξενο ὄνειρο. Εἶδε τὸν ἑαυτό του πάνω σ' ἕνα ἥλιο καυτεροῦ ἀερίου. Πλανῆτες περνοῦσαν σφυρίζοντας. Ἦσαν συνδεδεμένοι μὲ αὐτὸν τὸν ἥλιο μὲ λεπτὰ νήματα καὶ περιεστρέφοντο ὁ-

λόγυρα. Ξαφνικά, τὸ ἀέριο στερεοποιήθηκε, ὁ ἥλιος καὶ οἱ πλανῆτες ἐλαττώθηκαν. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ξύπνησε ὁ Niels Bohr ἔχοντας συνείδησι ὅτι ἀνεκάλυπτε τὸ τόσον ἀναζητούμενο μοντέλο τοῦ ἀτόμου. Ὁ «ἥλιος» ἦταν τὸ ἀμετακίνητο κέντρον γύρω ἀπ' τὸ ὁποῖο περιεστρέφοντο τὰ ἠλεκτρόνια. Ὅλη ἡ σύγχρονη ἀτομικὴ φυσικὴ καὶ οἱ ἐφαρμογές της βγῆκαν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὄνειρο.

Ὁ χημικὸς Auguste Kékulé ἀφηγεῖται: «Ἕνα καλοκαιρινὸ βράδυ, πηγαίνοντας στὸ σπίτι μου ἀποκοιμήθηκα μέσα στὸ λεωφορεῖο. Εἶδα καθαρὰ πῶς ἑνώνονταν ἀπὸ παντοῦ τὰ ἄτομα σὲ ζεύγη ποὺ παρεσύροντο ἀπὸ ὁμάδες μεγαλύτερες, καὶ αὐτὲς πάλι ἀπὸ ἀκόμα ἰσχυρότερες καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μόρια περιεστρέφοντο ἀσυγκράτητα. Πέρασα ἕνα μέρος τῆς νύχτας μεταγράφοντας τὸ ὅραμα τοῦ ὀνείρου μου. Ἡ θεωρία τῆς συναρμογῆς εἶχε εὑρεθῆ»

Ἀφοῦ διάβασε στὶς ἐφημερίδες τὶς ἀφηγήσεις τῶν βομβαρδισμῶν τοῦ Λονδίνου, ἕνας μηχανικὸς τῆς ἀμερικανικῆς ἑταιρίας τηλεφώνων Bell, εἶδε ἕνα ὄνειρο μιὰ νύκτα φθινοπωρινὴ τοῦ 1940· εἶδε ὅτι ἐσχεδίαζε ἕνα μηχάνημα ποὺ ἐπέτρεπε νὰ διευθύνη κανεὶς ἕνα ἀντιαεροπορικὸ κανόνι στὸ μέρος ἀκριβῶς ὅπου θὰ περνοῦσε ἕνα ἀεροπλάνο τοῦ ὁποίου θα ἐγνώριζαν τὴν ταχύτητα κλπ. Ὅταν ξύπνησε, χάραξε τὸ σχῆμα «ἀπὸ μνήμης». Ἡ μελέτη τοῦ μηχανήματος αὐτοῦ, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ θὰ χρησιμοποιοῦσε τὸ ραντάρ, προωθήθη ἀπὸ τὸν μεγάλο ἐπιστήμονα Norbert Wiener, οἱ δὲ συλλογισμοί του θὰ κατέληγαν στὴν γέννησι τῆς κυβερνητικῆς.

«Βέβαια, δὲν θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ὑποτιμήση, ἔλεγε ὁ Lovercraft, τὴν τιτάνια σημασία ποὺ μποροῦν νὰ ἔχουν τὰ ὄνειρα». Οὔτε θὰ μπορούσαμε στὸ ἑξῆς νὰ παραμελήσωμε τὰ φαινόμενα προγνώσεως, εἴτε στὴν κατάστασι ὀνείρου, εἴτε τῆς ἐγρηγόρσεως. Περνώντας πολὺ πέρα ἀπ' τὶς γνώσεις τῆς ἐπίσημης ψυχολογίας, ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς ἀμερικανικῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ἐπρότεινε τὸ 1958 τὴν χρησιμοποίησι «διορατικῶν», γιὰ νὰ προσπαθοῦν νὰ μαντεύουν τὰ σημεῖα πτώσεως τῶν ρωσικῶν βομβαρδισμῶν σὲ περίπτωσι πολέμου.

«Ὁ μυστηριώδης ἐπιβάτης μπῆκε στὸ ἀτομικὸ ὑποβρύχιο Ναυτίλος στὶς 25 Ἰουλίου τοῦ 1959. Τὸ ὑποβρύχιο ξεκίνησε ἀμέσως καὶ ἐπὶ δεκαέξη μέρες διέπλεε τὰ βάθη τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ὁ ἐπιβάτης ἦταν κλεισμένος στὴν καμπίνα του. Μονάχα ὁ ναύτης ποὺ τοῦ πήγαινε τὴν τροφὴ καὶ ὁ πλοίαρχος Ἄντερσον, ποὺ τὸν ἐπεσκέπτετο καθημερινῶς, εἶχαν δεῖ τὸ πρόσωπό του. Δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα ἔδινε στὸν πλοίαρχο ἕνα φύλλο χαρτί. Ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ φύλλο ὑπῆρχον οἱ συνδυασμοὶ πέντε μυστηριωδῶν σημείων: ἕνας σταυρός, ἕνα ἄστρο, ἕνας κύκλος, ἕνα τετράγωνο καὶ τρεῖς γραμμὲς κυματοειδεῖς. Ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ ἄγνωστος ἐπιβάτης ἔβαζαν τὴν ὑπογραφή τους πάνω σ' αὐτὸ τὸ φύλλο, καὶ ὁ πλοίαρχος τὸ σφράγιζε μέσα σὲ φάκελλο, ἀφοῦ ἔβαζε καὶ δυὸ σφραγίδες ἐσωτερικά. Ἡ μιὰ εἶχε τὴν ἡμερομηνία καὶ τὴν ὥρα. Ἡ ἄλλη τὶς λέξεις «ἀπόρρητον, νὰ καταστραφῆ εἰς περίπτωσιν κινδύνου αἰχμαλωσίας τοῦ ὑποβρυχίου». Τὴν Δευτέρα, 10 Αὐγούστου τοῦ 1959, τὸ ὑποβρύχιο ἔφθασε στὸ Croydon. Ὁ ἐπιβάτης ἀνέβηκε σ' ἕνα ἐπίσημο ἁμάξι τὸ ὁποῖο, ὑπὸ συνοδείαν, τὸν ἔφερε στὸ πλησιέστερο στρατιωτικὸ ἀεροδρόμιο.

Λίγες ὧρες ἀργότερα, τὸ ἀεροπλάνο προσεγειώνετο στὴν πόλι Friendship, εἰς τὸ Maryland. Ἕνα αὐτοκίνητο περίμενε τὸν ταξιδιώτη. Τὸν ὡδήγησε σ' ἕνα ἵδρυμα ποὺ ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴ : «Κέντρον Εἰδικῶν Ἐρευνῶν Westinghouse. Εἴσοδος ἀπηγορευμένη εἰς πάντα μὴ ἔχοντα ἄδειαν». Τὸ ἁμάξι σταμάτησε μπροστὰ στὸν φρουρὸ καὶ ὁ ταξιδιώτης ζήτησε νὰ ἰδῆ τὸν συνταγματάρχη William Bowers, διευθυντὴν τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν στὰ Γραφεῖα Ἐρεύνης τῶν ἀεροπορικῶν Δυνάμεων τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

Ὁ συνταγματάρχης Bowers τὸν

περίμενε στὸ γραφεῖο του: «Καθῆστε, ταγματάρχα Jones, τοῦ λέγει. Ἔχετε τὸν φάκελλο;».

Χωρὶς νὰ πῆ λέξι, ὁ Jones ἔδωσε τὸ φάκελλο στὸν συνταγματάρχη, ὁ ὁποῖος προχώρησε σὲ ἕνα χρηματοκιβώτιο, τὸ ἄνοιξε καὶ πῆρε ἕνα παρόμοιο φάκελλο, ὁ ὁποῖος ἀντὶ τοῦ «Ὑποβρύχιον Ναυτίλος», ἐσημείωνε «Κέντρον Ἐρευνῶν Χ, Friendship, Maryland».

Ὁ συνταγματάρχης Bowers ἄνοιξε τοὺς δυὸ φακέλλους ποὺ περιέκλειναν ἄλλους μικρότερους, τοὺς ἄνοιξε μὲ τὴ σειρά τους καί, σιωπηλά, οἱ δυὸ ἄνδρες ἔβαλαν κατὰ μέρος τὰ φύλλα τῶν ὁποίων ἡ ἡμερομηνία ἦταν ὅμοια. Κατόπιν ἔκαμαν τὴ σύγκρισι. Μὲ μιὰν ἀκρίβεια περισσότερο ἀπὸ 70% τὰ σημεῖα ἦσαν τὰ ἴδια, τοποθετημένα στὴν ἴδια τάξι καὶ στὰ δυὸ φύλλα ποὺ εἶχαν τὴν ἴδια ἡμερομηνία.

«Βρισκόμαστε σὲ μιὰ καμπὴ τῆς Ἱστορίας, εἶπε ὁ συνταγματάρχης William Bowers. Πρώτη φορὰ στὸν κόσμο, ὑπὸ συνθῆκες ποὺ δὲν ἐπιτρέπουν κανένα δόλο, καὶ μὲ μιὰ ἀρκετὴ ἀκρίβεια γιὰ τὴν πρακτικὴ ἐφαρμογή, ἡ ἀνθρώπινη σκέψις μετεβιβάσθη διὰ μέσου τοῦ διαστήματος, χωρὶς ὑλικὴ μεσολάβησι, ἀπὸ τὸν ἕναν ἐγκέφαλο στὸν ἄλλον!».

Ὅταν θὰ γίνουν γνωστὰ τὰ ὀνόματα τῶν δυὸ ἀνδρῶν, ἀσφαλῶς θὰ περάσουν στὴν ἱστορία τῶν ἐπιστημῶν.

Γιὰ τὴν ὥρα εἶναι «ὁ ταγματάρχης Τζόουνς», ποὺ εἶναι ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ, καὶ «ὁ κύριος Σμίθ», ποὺ εἶναι ἕνας φοιτητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Duke στὸ Durham (Β. Καρολίνα, Η.Π.Α.).

Δύο φορὲς τὴν ἡμέρα, ἐπὶ δώδεκα μέρες ποὺ διαρκοῦσε τὸ πείραμα, κλεισμένος σὲ ἕνα δωμάτιο χωρὶς καθόλου νὰ βγῆ ἀπ' αὐτό, «ὁ κύριος Σμὶθ» καθόταν μπροστὰ σ' ἕνα αὐτόματο μηχάνημα καὶ ἀνακάτευε τὰ χαρτιά. Στὸ ἐσωτερικὸ αὐτοῦ τοῦ μηχανήματος χίλια χαρτιὰ σαλεύανε. Δὲν ἐπρόκειτο γιὰ χαρτιὰ τράπουλας, ἀλλὰ γιὰ χαρτιὰ ἁπλοποιημένα ποὺ λέγονται χαρτιὰ τοῦ Zener. Ἀπὸ πολὺν καιρὸ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὰ πειράματα τῆς παραψυχολογίας κι ἔχουν ὅλα τὸ ἴδιο χρῶμα. Ἔχουν ἕνα ἀπὸ τὰ πέντε ἑπόμενα σύμβολα: τρεῖς κυματοειδεῖς γραμμές, σταυρός, κύκλος, τετράγωνο, ἄστρο. Δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα, ὑπὸ τὴν ἐνέργεια μιᾶς ὡρολογιακῆς κινήσεως, τὸ μηχάνημα πετοῦσε ἕνα χαρτὶ στὴν τύχη, κάθε λεπτό. Ὁ «κύριος Σμὶθ» κύτταζε σταθερὰ τὸ χαρτὶ προσπαθώντας νὰ σκεφθῆ ἐντατικά. Τὴν ἴδια ὥρα, σὲ ἀπόστασι δύο χιλιάδες χιλιόμετρα καὶ σὲ βάθος ἑκατοντάδες μέτρα κάτω ἀπ' τὸν ὠκεανό, ὁ «ταγματάρχης Τζόουνς» προσπαθοῦσε νὰ μαντεύση ποιό ἦταν τὸ χαρτὶ ποὺ κύτταζε «ὁ κύριος Σμίθ». Ἐσημείωνε τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἔδινε στὸν διοικητὴ Ἄντερσον νὰ προσυπογράψη τὸ φύλλο τοῦ πειράματος. Ἑπτὰ φορὲς στὶς δέκα, ὁ «ταγματάρχης Τζόουνς» ἐμάντευσε σωστά. Δὲν χωροῦσε κανένας δόλος. Δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ὑπάρξη καμμιὰ σύνδεσις ἀνάμεσα στὸ ἐν καταδύσει ὑποβρύχιο καὶ τὸ ἐργαστήριο ὅπου βρισκόταν «ὁ κύριος Σμίθ». Ἀκόμα καὶ τὰ κύματα τοῦ ἀσυρμάτου δὲν μποροῦν νὰ διαπεράσουν πολλὲς ἑκατοντάδες μέτρα θαλάσσιο νερό. Γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τῆς ἐπιστήμης εἶχαν ἐπιτύχει τὴν ἀσυζήτητη ἀπόδειξι τῆς δυνατότητος νὰ ἐπικοινωνήσουν ἐξ ἀποστάσεως δύο ἀνθρώπινοι ἐγκέφαλοι. Ἡ μελέτη τῆς παραψυχολογίας εἰσερχόταν ἐπὶ τέλους σὲ μιὰ φάσι ἐπιστημονική.

Ὑπὸ τὴν πίεσι στρατιωτικῶν ἀναγκῶν ἔγινε ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀνακάλυψις. Ἀπὸ τὸ 1957, ἡ περίφημη ὀργάνωσις Rand, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὶς μυστικὲς ἔρευνες τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως, κατέθετε μια ἀναφορὰ γιὰ τὸ ἀντικείμενο αὐτὸ στον πρόεδρο Ἀιζενχάουερ. «Τὰ ὑποβρύχιά μας τώρα δὲν χρησιμεύουν, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπικοινωνήσωμε μὲ αὐτὰ ὅταν βρίσκονται ἐν καταδύσει, καὶ πρὸ παντὸς ὅταν εὑρεθοῦν ὑπὸ τὸ πολικὸν στρῶμα. Ὅλα τὰ νέα μέσα πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν». Ἐπὶ ἕνα χρόνο ἡ ἀναφορὰ Rand δὲν εἶχε κανένα ἀποτέλεσμα. Οἱ ἐπιστημονικοὶ σύμβουλοι τοῦ προέδρου Ἀϊζενχάουερ ἔκαναν τὴ σκέψι ὅτι τὸ πρᾶγμα

θύμιζε πολὺ τὰ «τραπεζάκια». Καὶ ἐνῶ τὸ «bip - bip» τοῦ Σπούτνικ - 1 ἠχοῦσε σὰν ἐπικήδειος πάνω ἀπ' τὸν κόσμο, οἱ μεγαλύτεροι ἀμερικανοὶ ἐπιστήμονες ἀπεφάσισαν ὅτι ἦταν καιρὸς νὰ στραφοῦν πρὸς ὅλες τὶς διευθύνσεις, ἀκόμη καὶ ἐκεῖνες ποὺ οἱ Ρῶσοι περιφρονοῦσαν. Ἡ ἀμερικανικὴ ἐπιστήμη ἐπεκαλέσθη τὴν κοινὴ γνώμη. Στὶς 13 Ἰουλίου 1958, τὸ φύλλο τῆς Κυριακῆς τοῦ «New York Herald Tribune» ἐδημοσίευε ἕνα ἄρθρο τοῦ μεγάλου στρατιωτικοῦ εἰδικοῦ τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου, Ansel E. Talbert, ποὺ ἔλεγε: «Εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὶς στρατιωτικὲς δυνάμεις τῶν Ἡν. Πολιτειῶν νὰ γνωρίζουν ἂν ἡ ἐκπεμπομένη ἐνέργεια ἀπὸ ἕναν ἀνθρώπινον ἐγκέφαλο μπορεῖ νὰ ἐπηρεάση, σὲ χιλιάδες χιλιόμετρα, ἕναν ἄλλον ἀνθρώπινον ἐγκέφαλο . . . Ἐδῶ πρόκειται γιὰ μιὰν ἔρευνα ἐντελῶς ἐπιστημονική, τὰ δὲ διαπιστωθέντα φαινόμενα τροφοδοτοῦνται σὲ ἐνέργεια —ὅπως κάθε τι ποὺ παράγεται ἀπ' τὸν ὀργανισμό,— ἀπὸ τὴν καῦσι τῶν τροφῶν μέσα στὸν ὀργανισμό . . .

»Ἡ διεύρυνσις αὐτοῦ τοῦ φαινομένου μπορεῖ νὰ μᾶς προμηθεύση ἕνα καινούργιο μέσον ἐπικοινωνίας ἀνάμεσα στὰ ὑποβρύχια καὶ στὴ γῆ, καὶ ἴσως μάλιστα κάποια μέρα, ἀνάμεσα στὰ διαπλανητικὰ ἀερόπλοια καὶ στὴ γῆ».

Μετὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο καὶ τὰ πολλὰ ὑπομνήματα τῶν ἐπιστημόνων ποὺ ἐβεβαίωναν τὴν ἀναφορὰ Rand, ἐλήφθησαν ἀποφάσεις. Ἐργαστήρια μελέτης γιὰ τὴν καινούργια ἐπιστήμη τῆς παραψυχολογίας ὑπάρχουν τώρα στὴν ὀργάνωσι Rand, στὸ Cleveland, στο Maryland, στὴν Βοστώνη, ἀκόμη καὶ στὸ κέντρο ἐρευνῶν τοῦ στρατοῦ, στὸ Redstone Alabama. Στὸ τελευταῖο τοῦτο κέντρον, τὸ ἐργαστήριο ποὺ μελετᾶ τὴ μεταβίβασι σκέψεως, βρίσκεται μόλις 500 μέτρα ἀπὸ τὸ Γραφεῖο τοῦ Βέρνερ φὸν Μπράουν, τοῦ ἀνθρώπου τοῦ διαστήματος. Ἔτσι, ἡ κατάκτησις τῶν πλανητῶν καὶ ἡ κατάκτησις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἶναι ἤδη ἕτοιμες νὰ τείνουν τὰ χέρια. Μέσα σὲ ἕνα χρόνο τὰ ἰσχυρὰ αὐτὰ ἐργαστήρια ἐπέτυχαν περισσότερα ἀποτελέσματα, σχετικὰ μὲ τὴν τηλεπάθεια, παρὰ αἰῶνες ἐρευνῶν. Καὶ ὁ λόγος εἶναι πολὺ ἁπλός: οἱ ἐρευνηταὶ ἄρχισαν ἀπὸ τὸ μηδέν, χωρὶς προκατειλημμένες ἰδέες. Ἀποστολὲς ἐστάλησαν σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο: στὴν Ἀγγλία, ὅπου οἱ ἐξετασταὶ εἶχαν ἐπαφὴ μὲ αὐθεντικοὺς ἐπιστήμονες ποὺ εἶχαν βεβαιώσει τὰ φαινόμενα μεταβιβάσεως τῆς σκέψεως. Ὁ δόκτωρ Soal, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Καίμπριτζ, μπόρεσε νὰ δώση στοὺς ἐρευνητὰς ἀποδείξεις ἐπικοινωνίας σὲ ἀπόστασι πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιομέτρων, ἀνάμεσα σὲ δυὸ νέους ἀνθρακορύχους τῆς Οὐαλλίας.

Στὴ Γερμανία, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐρεύνης συνάντησε ἐπιστήμονες σὰν τοὺς Hans Bender καὶ Pascual Jordan, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐξετάσει ὄχι μόνο φαινόμενα μεταβιβάσεως τῆς σκέψεως, ἀλλ' ἀκόμη καὶ δὲν φοβήθηκαν νὰ τὸ γράψουν. Ἀκόμα καὶ στὴν Ἀμερικὴ οἱ ἀποδείξεις πολλαπλασιάζονται. Ἕνας Κινέζος ἐπιστήμων, ὁ δόκτωρ Ching Yu Wang μπόρεσε, μὲ τὴ βοήθεια μερικῶν συναδέλφων του — ἐπίσης Κινέζων, νὰ δώση στοὺς εἰδικοὺς τῆς Rand Corporation ἀποδείξεις ἐντελῶς πειστικὲς γιὰ τὴ μεταβίβασι τῆς σκέψεως.

Πῶς ἐνεργοῦν πραγματικὰ γιὰ νὰ ἐπιτύχουν ἀποτελέσματα τόσο καταπληκτικὰ ὅσο τὸ πείραμα τοῦ «ταγματάρχου Τζόουνς» καὶ τοῦ «κυρίου Σμίθ»;

Πρέπει γι' αὐτὸ νὰ βρεθῆ ἕνα ζευγάρι πειραματιστῶν, δηλ. δύο ὑποκείμενα ὅπου τὸ μὲν ἕνα θὰ εἶναι πομπός, τὸ δὲ ἄλλο δέκτης, τῶν ὁποίων οἱ ἐγκέφαλοι θὰ εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο συγχρονισμένοι (οἱ Ἀμερικανοὶ εἰδικοὶ χρησιμοποιοῦν τὸν ὅρο ἀντήχησι ποὺ δανείστηκαν ἀπὸ τὸν ἀσύρματο τηλέγραφο, ἀναγνωρίζοντας συγχρόνως πόσον εἶναι ἀσαφής) γιὰ νὰ ἐπιτύχουν πραγματικὰ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα.

Ἐκεῖνο ποὺ διαπιστώνομε σήμερα εἶναι, ἡ ἐπικοινωνία πρὸς μία μόνη κατεύθυνσι. Ἂν ἀντιστρέψωμε καὶ πέμψωμε μέσῳ τοῦ ὑποκειμένου ποὺ ἦταν ὁ δέκτης, δὲν ἐπιτυγχάνομε τίποτε. Γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε λοιπὸν ἀπο-

τελεσματικὲς ἐπικοινωνίες στὶς δύο κατευθύνσεις, θὰ χρειάζωνται «δύο» ζεύγη πομποὶ - δέκτες, δηλαδή:

—ἕνα ὑποκείμενο πομπὸς καὶ ἕνα ὑποκείμενο δέκτης στὸ ὑποβρύχιο καί,

—ἕνα ὑποκείμενο πομπὸς καὶ ἕνα ὑποκείμενο δέκτης σὲ ἕνα ἐργαστήριο στὴν ξηρά.

Πῶς ἐκλέγονται αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα;

Γιὰ τὴν ὥρα εἶναι μυστικό. Τὸ μόνο ποὺ γνωρίζομε εἶναι ὅτι ἡ ἐκλογὴ γίνεται ἐξετάζοντας τὰ ἠλεκτρο - ἐγκεφαλογράμματα, δηλ. τὶς ἠλεκτρικὲς καταγραφὲς τῆς ἐγκεφαλικῆς ἐνεργείας τῶν ἐθελοντῶν ποὺ παρουσιάζονται. Ἡ ἐγκεφαλικὴ αὐτὴ ἐνέργεια, γνωστὴ στὴν ἐπιστήμη, δὲν συνοδεύεται ἀπὸ καμμιὰν ἐκπομπὴ κυμάτων, ἀνακαλύπτει ὅμως τὶς ἐκπομπὲς ἐνεργείας μέσα στὸν ἐγκέφαλο. Ὁ Grey Walter, ὁ περίφημος Ἄγγλος κυβερνητικός, πρῶτος ἀπέδειξε ὅτι τὸ ἠλεκτρο - ἐγκεφαλόγραμμα μπορεῖ νὰ χρησιμεύσῃ στὸ νὰ ἀνακαλύπτει τὶς μὴ φυσιολογικὲς δραστηριότητες τοῦ ἐγκεφάλου.

Μία ἄλλη διευκρίνισις ἔγινε ἀπὸ μιὰ ψυχολόγο Ἀμερικάνα, τὴν κ. Γερτρούδη Schmeidler, ἡ ὁποία ἀπέδειξε ὅτι οἱ ἐθελονταὶ ποὺ παρουσιάζονται γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ὑποκείμενα στὰ πειράματα παραψυχολογίας, μποροῦν νὰ χωριστοῦν σὲ δύο κατηγορίες, ποὺ τὶς ὀνομάζει «πρόβατα» καὶ «ἐρίφια». Τὰ πρόβατα εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν στὴν ἐξωαισθηματικὴ ἀντίληψι, καὶ τὰ ἐρίφια, ἐκεῖνοι ποὺ δὲν πιστεύουνε σ' αὐτήν. Σὲ μιὰ ἐπικοινωνία ἐξ ἀποστάσεως, πρέπει, ὡς φαίνεται, νὰ συμμετέχουν ἕνα πρόβατο καὶ ἕνα ἐρίφιο. Ἐκεῖνο ποὺ κάνει ἐξαιρετικὰ δύσκολο τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐργασίας, εἶναι ὅτι τὴ στιγμὴ ποὺ ἀρχίζει ἡ ἐξ ἀποστάσεως ἐπικοινωνία, ὁ πομπός, καθὼς καὶ ὁ δέκτης δὲν αἰσθάνονται τίποτε. Ἡ ἐπικοινωνία γίνεται σὲ ἐπίπεδο μὴ συνειδητό, καὶ τίποτα δὲν διαφαίνεται μέσα στὴ συνείδησι. Ὁ πομπὸς δὲν ξέρει ἂν τὸ μήνυμά του φθάνει στὸ σκοπό του καὶ ὁ δέκτης δὲν ξέρει ἂν δέχεται σημεῖα ποὺ προέρχονται ἀπ' ἄλλον ἐγκέφαλο ἢ ἂν ἐφευρίσκει. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο, ἀντὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ μεταδίδουν εἰκόνες περίπλοκες ἢ ἀμφισβητήσιμες, ἀρκοῦνται στὸ νὰ μεταδώσουν τὰ πολὺ ἁπλᾶ πέντε σύμβολα τῶν πινάκων τοῦ Zener. Ὅταν ἡ μεταβίβασις αὐτὴ θὰ εἶναι ἐν τάξει, εὔκολα θὰ μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ χαρτιὰ σὰν ἕνα κώδικα ὅπως μὲ τὸ ἀλφάβητο Μὸρς καὶ νὰ μεταδώσουν μηνύματα κατανοητά. Γιὰ τὴν ὥρα πρόκειται νὰ τελειοποιηθῇ ὁ τρόπος ἐπικοινωνίας, νὰ γίνῃ πιὸ σίγουρος. Ἐργάζονται γι' αὐτὸ πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, ἰδιαίτερα ἀναζητοῦν φάρμακα μὲ ψυχολογικὴ ἐπίδρασι ποὺ νὰ διευκολύνουν τὴ μεταβίβασι σκέψεως. Ἕνας Ἀμερικανὸς εἰδικὸς στὴν φαρμακολογία, ὁ δόκτωρ Humphrey Osmond ἐπέτυχε ἤδη μερικὰ πρῶτα ἀποτελέσματα σ' αὐτὸ τὸ πεδίον καὶ τὰ ἔκαμε γνωστὰ τὸν Μάρτιο τοῦ 1947 στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν τῆς Νέας Ὑόρκης.

Ὡστόσο, οὔτε ὁ «ταγματάρχης Τζόουνς» οὔτε «ὁ κύριος Σμὶθ» χρησιμοποιοῦσαν φάρματα, γιατὶ σκοπὸς αὐτῶν τῶν πειραμάτων τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, εἶναι νὰ ἐκμεταλλευθοῦν κατὰ βάθος τὶς δυνατότητες τοῦ φυσιολογικοῦ ἀνθρώπινου ἐγκεφάλου. Ἐκτὸς ἀπ' τὸν καφὲ ποὺ φαίνεται νὰ βελτιώνει τὴ μεταβίβασι καὶ τὴν ἀσπιρίνη, πού, ἀντίθετα τὴν ἐμποδίζει, τὴν παραλύει, κανένα ρόφημα δὲν ἐπιτρέπεται στὰ πειράματα τοῦ σχεδίου Rand.

Τὰ πειράματα αὐτὰ ἀνοίγουν, χωρὶς καμμιὰ ἀμφιβολία, μιὰ καινούργια περίοδο στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Μέσα στὸ πλαίσιο τῶν «παρακανονικῶν θεραπειῶν», δηλαδὴ ἐκείνων ποὺ ἐπιτυγχάνονται μὲ ψυχολογικὴ θεραπεία, εἴτε πρόκειται γιὰ τὸν θεραπευτὴ εἴτε γιὰ τὸν ψυχαναλυτή, οἱ παραψυχολόγοι ἔφθασαν σὲ συμπεράσματα ὑψίστου ἐνδιαφέροντος. Μᾶς ἔδωσαν μιὰ καινούργια ἀντίληψι: τὴν τοῦ ζεύγους ἰατροῦ - ἀσθενοῦς. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς θεραπείας θὰ καθωρίζετο ἀπὸ τὸν τηλεπαθητικὸ σύνδεσμο ποὺ θὰ ὑπῆρχε ἢ ὄχι ἀνά-

μεσα στὸν θεραπευτὴ καὶ τὸν ἀσθενῆ. Ἂν ὁ σύνδεσμος αὐτὸς ὑπάρξη — μοιάζει δὲ μὲ σχέσι ἐρωτική— παράγεται ἐκείνη ἡ ὑπερδιαύγεια καὶ ἐκείνη ἡ ὑπεραισθηματικότης ποὺ παρατηροῦμε στὰ περιπαθῆ ζευγάρια καὶ ἡ θεραπεία εἶναι δυνατή. Εἰδεμή, θεραπευτὴς καὶ ἀσθενὴς χάνουν τὸν καιρό τους καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος.

■

Στὴ Νέα Ὑόρκη, ἕνας ψυχαναλυτὴς ἔσπασε κατὰ λάθος τὸ κλειδὶ τοῦ ἐπίπλου ποὺ τοποθετοῦσε τὶς «φίσες» γιὰ παρατήρησι. Σπεύδει στὸν κλειδαρᾶ καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ κάμει ἀμέσως ἕνα κλειδί. Δὲν εἶπε σὲ κανένα τὸ γεγονός. Λίγες μέρες ἀργότερα, σὲ μιὰ συνεδρίασι «ξυπνητοῦ ὀνείρου», ἕνα κλειδὶ ἐμφανίζεται στὸ ὄνειρο τοῦ ἀσθενοῦς, ὁ ὁποῖος τὸ περιγράφει. Εἶναι σπασμένο καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸ τῆς ντουλάπας.

Ὁ δόκτωρ Lindner, διάσημος Ἀμερικανος ψυχαναλυτής, εἶχε ἀναλάβει τὴν θεραπεία, το 1953, ἑνὸς μεγάλου ἀτομικοῦ ἐπιστήμονος. Ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἀδιαφοροῦσε για τὴν ἐργασία του, την οἰκογένειά του, τὰ πάντα. Ἐδραπέτευε, καθὼς ὁμολογοῦσε στὸν Lindner, σὲ ἕνα ἄλλο σύμπαν. Ὁλοένα καὶ συχνότερα ἡ σκέψις του ταξίδευε σ' ἕναν ἄλλο πλανήτη ὅπου ἡ ἐπιστήμη ἦταν περισσοτερο προχωρημένη καὶ ἐκεῖνος ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς. Εἶχε ἕνα ἀκριβὲς ὅραμα τοῦ κοσμου ἐκείνου, τῶν νόμων του, τῶν ἐθίμων, τῆς κουλτούρας του. Ὅπου, γεγονὸς παράδοξο, ὁ Lindner ἐνιωσε σιγὰ - σιγὰ ν' ἀπορροφᾶται ἀπο τὴν τρέλλα τοῦ ἀρρώστου του, τὸν συνάντησε μὲ τὴ σκέψι στὸ σύμπαν του, κι' ἔχασε ἐν μέρει τὸ πνεῦμα του. Ὁπότε ὁ ἀσθενὴς ἄρχισε ν' ἀποσπᾶται ἀπο τὴν ὀπτασία του καὶ νὰ εἰσέρχεται στὴν ὁδὸ τῆς θεραπείας. Ὁ Lindner, θεραπευόταν ἐπίσης λίγες βδομάδες ἀργότερα. Ἐπανεύρισκε, στὸ πειραματικὸ πεδίον, τὸ πανάρχαιο κέλευσμα ποὺ γινόταν στὸν θαυματουργὸ νὰ «βαστάση» τὸν πόνο του ἄλλου, νὰ ἐξαγοράση τὴν ἁμαρτία τοῦ ἄλλου.

■

Ἀκόμα καὶ ἡ σοβιετικὴ ἐπιστήμη παραδέχεται «ὅτι δὲν τὰ γνωρίζομε ὅλα, μὰ ὅτι δὲν ὑπάρχει κυριαρχία ποὺ νὰ ἀπαγορεύεται, οὔτε περιοχὲς ἀπρόσιτες γιὰ πάντα». Οἱ εἰδικοὶ τοῦ Ἰνστιτούτου Παύλωφ, οἱ Κινέζοι ἐπιστήμονες ποὺ ἀφιερώνονται στὴ μελέτη τῆς ἀνώτερης νευρικῆς ἐνέργειας, ἐργάζονται ἐπάνω στὴ Γιόγκα. «Γιὰ τὴν ὥρα, γράφει ὁ ἐπιστήμων δημοσιογράφος Saparine, στὴν ἐπιθεώρησι «Δύναμις καὶ Γνῶσις», τὰ φαινόμενα ποὺ παρουσιάζουν οἱ Γιόγκι δὲν ἐξηγοῦνται, μὰ αὐτὸ θὰ συμβῆ χωρὶς ἀμφιβολία. Τὸ ἐνδιαφέρον τέτοιων φαινομένων εἶναι τεράστιο, γιατὶ ἀποκαλύπτουν τὶς ἐξαιρετικὲς δυνατότητες τοῦ ἀνθρώπινου μηχανισμοῦ».

Ἡ μελέτη τῶν ὑπερ - αισθητηρίων δυνάμεων εἶναι πράγματι ἐπιδεκτικὴ σὲ πρακτικὲς ἐφαρμογὲς μεγάλης ἐκτάσεως. Οἱ πρόσφατες ἐργασίες πάνω στὴ σημασία τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν ζώων, ἐπὶ παραδείγματι, ἀποκαλύπτουν τὴν ὕπαρξι δυνάμεων ὑπεραισθητηρίων. Τὰ ἀποδημητικα πουλιά, ἡ γάτα ποὺ διατρέχει 1.300 χιλιόμετρα γιὰ νὰ ἐπιστρέψη στὸ σπίτι, ἡ πεταλούδα ποὺ βρίσκει τὴ θηλυκιὰ σὲ 11 χιλιόμετρα, φαίνεται ὅτι χρησιμοποιοῦν τὸν ἴδιο τύπο ἀντιλήψεως καὶ ἐνεργείας ἐξ ἀποστάσεως. Ἂν μπορούσαμε ν' ἀνακαλύψουμε τὴν φύσι αὐτοῦ τοῦ φαινομένου καὶ νὰ τὴν ἐξουσιάσωμε, θα εἴχαμε στὴ διάθεσί μας ἕνα καινούργιο μέσον ἐπικοινωνίας καὶ προσανατολισμοῦ, ἕνα πραγματικὸ ἀνθρώπινο ραντάρ.

Ἡ ἄμεση ἐπικοινωνία τῶν συγκινήσεων, ὅπως φαίνεται νὰ παράγεται στὸ ζεῦγος ψυχαναλυτοῦ - ἀρρώστου, θὰ μποροῦσε νὰ ἔχη πολύτιμες ἰατρικὲς ἐφαρμογές. Ἡ ἀνθρώπινη συνείδησις μοιάζει μὲ ἕναν ὀγκόπαγο ποὺ πλέει στὸν ὠκεανό. Τὸ μεγαλύτερο μέρος εἶναι κάτω ἀπ' τὸ νερό. Καμμιὰ φορὰ ὁ ὀγκόπαγος

αἰωρεῖται, ἀφήνοντας νὰ φανῆ μιὰ πελώρια μᾶζα ἄγνωστη καὶ τότε λέμε: να ἕνας τρελλός.

Ἴσως ὑπάρχει ἕνας τόπος, μέσα στὸν ἄνθρωπο, ἀπ' ὅπου ὅλη ἡ πραγματικοτης μπορεῖ νὰ γίνη ἀντιληπτη. Ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ μοιαζει σὰν παραλήρημα. Ὁ Auguste Comte διεκήρυττε ὅτι δὲν θὰ μποροῦσαν ποτε νὰ γνωρίσουν την χημικὴ σύνθεσι ἑνὸς ἄστρου. Τὸ ἑπόμενο ἔτος ὁ Bunsen ἀνεκάλυπτε τὸ φασματοσκόπιο. Βρισκόμαστε, ἴσως στὰ πρόθυρα ν' ἀνακαλύψωμε ἕνα σύνολο μεθόδων, που θὰ μᾶς ἐπέτρεπαν ν' ἀναπτύξωμε συστηματικὰ τὶς ὑπεραισθητήριες δυνάμεις μας, νὰ χρησιμοποιήσωμε μιὰ ἰσχυρὰ μηχανουργικὴ κρυμμένη στὰ βάθη μας.

Μετάφραση:
ΚΑΤΙΝΑΣ ΦΡΑΓΚΟΥ

Ἀπὸ τὶς ἀξέχαστες ἐπιφυλλίδες
ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΒΟΥΝΗ

Πνευματικὴ δουλεία

Πάντοτε ἐπίκαιρος, πάντοτε φρέσκος, πάντοτε χρήσιμος ὁ ἀλησμόνητος στοχαστὴς **Νῖκος Καρβούνης**, ποὺ ὕψωνε πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, ἀπὸ τὶς περίφημες ἐπιφυλλίδες τῆς **Πρωίας**, αἰώνια ἰδανικὰ καὶ ἀθάνατες ἀλήθειες, μὲ τὴν δροσιὰ καὶ τὴν βαθύτητα τοῦ πνεύματός του. Ἡ ἐπιφυλλίδα, ποὺ ἀναδημοσιεύομε σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος, μὲ τὴν σκέψι ὅτι θὰ ἐνδιαφέρη καὶ τοὺς παλαιούς, ποὺ ἐγνώρισαν τὸν Καρβούνη, καὶ τοὺς νεώτερους, ποὺ δὲν τὸ εὐτύχησαν, προέρχεται ἀπὸ τὴν **Πρωία** τῆς 2ας Νοεμβρίου 1931.

Εἰς ποίαν σχολὴν ἀνήκετε; Παραδέχεσθε τὸν Κάντιον, τὸν Μπερξόν; Πιστεύετε εἰς τὸν Πνευματισμόν; Σᾶς ἑλκύει ὁ «ντετερμινισμός»; Ποῖαι εἶναι αἱ προτιμήσεις σας εἰς τὴν τέχνην; Κλασικισμός, ἢ ρομαντισμός; Ἐμπρεσσιονισμός, ἐξπρεσσιονισμός, κυβισμός, φουτουρισμός; Βρίσκετε σωστὸν τὸν σοσιαλισμόν; Καὶ πῶς τὸν προτιμᾶτε; Μαρξισμόν, κομμουνισμόν;

Εἶναι ἐρωτήσεις ποὺ διαμείβονται συχνότατα κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς γενικῆς συγχύσεως τῶν πάντων καὶ ποὺ θεωροῦνται λογικαί. Καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον, ποὺ θὰ εἶχε τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν εἰλικρίνειαν ν' ἀπαντήσῃ:

—'Αδελφέ μου, δὲν ἀνήκω εἰς καμμίαν σχολήν, εἰς κανέναν «ισμόν». Προσπαθῶ, ἁπλῶς, νὰ εἶμαι ἄ ν θ ρ ω π ο ς καὶ νὰ σκέπτωμαι μὲ εὐθύτητα, μὲ ἁπλότητα καὶ μὲ ὅσην μπορῶ περισσοτέραν ἐλευθερίαν, μὲ τὸ δικό μου τὸ μυαλό, χωρὶς νὰ δουλεύω εἰς την εἰδικὴν —σοφὴν ἢ ἄσοφον— σκέψιν κανενός.

Θὰ ἐθεωρεῖτο τοὐλάχιστον καθυστερημένος, ἀσυντόνιστος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ποὺ σπρώχνει πρὸς τὰς ἀγεληδὸν ἐκδηλώσεις. Διότι αἱ ἀγεληδὸν ἐκδηλώσεις δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸ πολιτειακὸν καὶ τὸ πολιτικὸν πεδίον — ὅπως συμβαίνει με τον «Χιτλερισμόν», τὸν «μελανοχιτωνισμόν», τὸν «χαλυβδοκρανισμόν». 'Εκεῖ, τοὐλάχιστον, ὑπάρχει κάποιο ἐλαφρυντικόν. 'Ομάδες ἀνθρώπων παραιτοῦνται τοῦ δικαιώματος ποὺ ἔχει κάθε ἄνθρωπος νὰ σκέπτεται καὶ νὰ κρίνῃ ἐλευθέρως, προτιμοῦν νὰ σκέπτωνται, νὰ κρίνουν καὶ νὰ αἰσθάνωνται δυνάμει ἡμερησίων διαταγῶν, ξεγελοῦν την ὀλιγαρκεστάτην ἀνθρωπίνην συνείδησίν των μὲ τὴν σκέψιν, ὅτι αὐτὸ εἶναι μία μεγάλη ἀρετή, ποὺ λέγεται «σιδηρᾶ πειθαρχία» καὶ ἡσυχάζουν — ἐξοφλοῦν ἀνετώτατα μὲ την ἀνωτέραν ἀνθρωπίνην των ὑπόστασιν. 'Αλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ὁμαδικῶς συναγελάζεσθαι κυριαρχεῖ ὁλοένα τυραννικώτερον καὶ εἰς τὴν σφαῖραν τὴν πνευματικήν. Π ρ έ π ε ι ν' ἀνήκῃ κανεὶς εἰς κάποιον «ι σ μ ό ν», τόσον ὡς πρὸς τὰς κοινωνικάς, πολιτειακάς, πολιτικάς, πνευματικὰς γενικῶς ἀντιλήψεις του, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὴν αἰσθητικήν του. Καὶ ἐπειδὴ κάθε τι ποὺ εἶναι ἀφύσικον ἔχει συχνότατα καὶ κωμικὰς ἐκδηλώσεις, βλέπει κάποτε κανεὶς διασκεδαστικωτάτους γάμους κεφαλαιοκρατισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ, μπεργκσονισμοῦ καὶ κολλεκτιβισμοῦ, πριμιτιβισμοῦ καὶ πονηροτάτης φιλοχρηματίας.

'Ακόμη καὶ δι' ἐκεῖνον ποὺ ἐξανίσταται ἐναντίον ὅλης αὐτῆς τῆς ἀναξίας δουλείας, τῆς εὐχαρίστου καὶ προθυμοτάτης ἢ δυσκολωτέρας καὶ μὲ συμβιβασμοὺς ὑπαγωγῆς εἰς τὰ πνευματικὰ καλούπια, τὰ καλούπια τῶν πίστεων ποὺ συνηθίζονται εἰς τὴν σύγχρονον διανοητικὴν ἀγοράν, ὑπάρχει ἕνας πρόχειρος χαρακτηριστικὸς «ισμὸς» εἰς τὰ χείλη τῶν ἀγεληδὸν «ισμοφρονούντων»: Αὐτὸ ποὺ πρεσβεύεις —τοῦ λέγουν καταδικαστικῶς— εἶναι καθαρὸς ἀ ν α ρ χ ι σ μ ό ς.

'Αλλ' εἶναι ἀπαραίτητον νὰ δουλεύῃ κανεὶς εἰς κάποιον «ισμόν»; (Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι «ισμὸς» εἶναι, εἰς τὸ τέλος, καὶ κάθε πολιτισμός).

Εἰς τὴν φύσιν ὑπάρχουν κοινωνίαι ζώων ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ χρησιμεύσουν ὡς ὑπόδειγμα «κολλεκτιβισμοῦ». 'Η μέλισσες καὶ τὰ μυρμήγκια ἔχουν τὴν «κολλεκτίβα» των ἀπὸ μυριάδων ἐτῶν. Αἱ πολιτεῖαι των —ἡ πολιτεία τῶν μελισσῶν ἔχει περιέργως πολλὰς ὁμοιότητας οὐσιαστικὰς μὲ τὴν Πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος— εἶναι σοφοί, περίπλοκοι ὀργανισμοί, βασισμένοι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κοινοῦ συμφέ-

ροντος. Τὸ ἄτομον δὲν παίζει κανένα ρόλον ὡς ἄτομον εἰς τὸ σύνολον αὐτό. Ἀμείλικτοι, ἀμετάβλητοι νόμοι τὸ διέπουν, σκληρότατοι διὰ τὸ ἄτομον. Καὶ ἕνας Ἄγγλος ποιητὴς ἀπὸ τοὺς περισσότερον ἀξίους προσοχῆς ὁ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀποθανὼν «δαφνοστεφὴς ποιητὴς» τῆς Βρεταννικῆς Αὐλῆς Ροβέρτος Μπρίτζες, εἰς τὸ ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον ποιητικὸν ἔργον του «Ἡ Διαθήκη τῆς Ὀμορφιᾶς», γράφει σχετικῶς μὲ τὴν κοινωνίαν τῶν μελισσῶν:

«Λένε ὅτι οἱ μέλισσες ἄλλοτε ἦταν προικισμένες μὲ Λογικὸν καὶ τὸ ἔχασαν μόνον καὶ μόνον, διότι ἐκανόνισαν καὶ ἐτακτοποίησαν τὴν ζωήν των κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ τοὺς χρειάζεται πλέον τὸ Λογικόν· γι' αὐτὸ καὶ τὸ Λογικὸν ἐφθάρη καὶ ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν ἀχρηστίαν».

Ὁ διασκεδαστικὸς αὐτός, ἀλλὰ καὶ σοφώτατος μῦθος μπορεῖ νὰ κινήση εἰς σειρὰν χρησιμωτάτων σκέψεων. Ἡ κοινωνία τῶν μελισσῶν εἶναι ἕνα τυπικώτατον ὑπόδειγμα κοινωνισμοῦ, ποὺ στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχήν: «Ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρα ἀπόδοσις ὑπὲρ τοῦ συνόλου, μὲ τὸ ἀκρότατον τοῦ δυνατοῦ μόχθου κάθε ἀτόμου». Εἰς ἄλλα θεωρητικὰ πρότυπα ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ἡ ἀρχὴ αὐτὴ μεταβάλλεται ὡς ἑξῆς: «Ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρα ἀπόδοσις ὑπὲρ τοῦ συνόλου μὲ τὸν ὀλιγώτερον δυνατὸν μόχθον κάθε ἀτόμου». Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὴν περίπτωσιν, ὅσον καὶ ἂν ἡ εἰσφορὰ τοῦ ἀτόμου διαφέρη ποσοτικῶς, ἡ βασικὴ ἀρχὴ μένει ἡ ἰδία, τὸ ἄτομον θυσιάζεται εἰς τὸ σύνολον.

Ἡ θυσία τοῦ ἀτόμου διὰ τὸ σύνολον εἶναι τὸ ἀνώτατον σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον μπορεῖ νὰ φθάση ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ περιορισμὸς τῆς αὐταρχικότητος τοῦ «ἑαυτοῦ» εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν κοινωνικὴν συμβίωσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι μόνον μὲ τὴν κοινωνικὴν αὐτὴν συμβίωσιν ἡ ἀνθρωπότης μπορεῖ νὰ ἐπιτελέση τὸν προορισμόν της. Εἰς αὐτὴν τὴν βασικὴν ἀρχὴν στηρίζονται καὶ ὅλα τὰ πολιτειακὰ συστήματα τῶν ἀνθρώπων. Ὁ διαφορισμὸς τῆς ποιότητός των καὶ τῆς ἀποτελεσματικότητός των ὡς πρὸς τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὴν φυσικὴν ἐξέλιξίν της, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον ὁ περιορισμὸς αὐτὸς τῆς αὐταρχικότητος τοῦ ἀτομικοῦ «ἑαυτοῦ» εἶναι ἑκούσιος ἢ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὸ σύνολον, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν βαθμὸν καὶ τὸν τρόπον αὐτῆς τῆς ἐπιβολῆς. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σκεφθῆ κανεὶς πολὺ διὰ νὰ καταλήξη εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τόσον περισσότερον ἑκούσιος εἶναι αὐτὸς ὁ περιορισμὸς —τόσον, δηλαδή, εἶναι περισσότερον αὐτοπεριορισμὸς— ὅσον περισσότερον καλλιεργημένα πνευματικῶς εἶναι τὰ ἄτομα ποὺ συναπαρτίζουν μίαν κοινωνίαν.

Ἀλλ' ἡ πνευματικὴ αὐτὴ καλλιέργεια εἶναι τὸ τελευταῖον πρᾶγμα ποὺ ἐνδιαφέρει τὰ κοινωνικὰ καὶ τὰ πολιτειακὰ συγκροτήματα

τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων. Ἡ ὑλιστικὴ ἀντίληψις ἐπεκράτησε πέρα καὶ πέρα. Σκοπὸς τῆς συγκροτήσεως τῶν κοινωνιῶν εἰς πολιτείας θεωρεῖται ἁπλῶς ἡ ἐπιδίωξις τῆς ὑλικῆς εὐημερίας, τῆς δικαίας μόνον κατανομῆς τῆς εἰσφορᾶς τοῦ ἀτόμου πρὸς τὸ σύνολον, τῆς ἴσης κατανομῆς τοῦ προϊόντος τοῦ κοινοῦ μόχθου. Κ' ἔτσι ὁ ἄνθρωπος, ἡ ἀνωτάτη αὐτὴ —ἕως τώρα— ἐκδήλωσις τῆς Δημιουργίας, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασαν ἀσυναίσθητα, μὲ τὸ ζωϊκὸν ἔνστικτον των, τὰ μυρμήγκια καὶ ἡ μέλισσες· νὰ τακτοποιήσῃ καὶ νὰ κανονίσῃ τόσον καλὰ τὴν ζωήν του— τὴν ζωϊκήν του ζωὴν— ὥστε νὰ μὴ τοῦ χρειάζεται εἰς τὸ τέλος, τὸ λογικόν. Ὁ παράγων Π ν ε ῦ μ α σβύνεται ἐντελῶς ἀπὸ τὰς ἐξισώσεις τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων προβλημάτων τῆς σημερινῆς ἐποχῆς εἰς τοὺς πίνακας τῶν ἐφευρετῶν τῶν διαφόρων πολιτικο-κοινωνικῶν συστημάτων.

Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος εἶναι μία σύνθεσις τριπλῆ:

Ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον τὸν φυσικὸν μὲ τὸ σῶμά του· ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον τὸν θυμικὸν μὲ τὰ αἰσθήματά του. Εἶναι πρὸ πάντων, ὃν πνευματικόν, μὲ τὴν νοητικήν του ἐκδήλωσιν. Ἡ μέλισσα στερεῖται αὐτοῦ τοῦ τελευταίου συνθετικοῦ, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ἡ δυναμικότης μιᾶς θειότητος. Καὶ ὅταν λησμονῆται ἡ δυναμικότης αὐτή, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ξεπέφτουν οἰκειοθελῶς ἀπὸ αὐτήν, τὸ π ν ε ῦ μ α μασκαρεύεται εἰς μίαν στενὴν «διανόησιν» καὶ ἡ διανόησις αὐτὴ εἶναι τὸ τεναγῶδες ἔδαφος, ὅπου βλαστάνουν εἰς μεγάλην ἀφθονίαν ὅλα αὐτὰ τὰ φυτὰ τῆς σήψεως τῆς πνευματικῆς— ὅλα τὰ εἰς «ισμὸς» λήγοντα κατασκευάσματα. Κ' ἔτσι προδίδεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὸν ἔκπτωτον τῆς πνευματικῆς του μεγαλειότητος ἕνας ἄλλος «ισμὸς»—ὁ μόνος ποὺ εἶναι ἄξιος εὐλαβείας: ὁ Ἀ ν θ ρ ω π ι σ μ ό ς.

Τί πρέπει, λοιπόν, νὰ γίνῃ;— θὰ δικαιοῦται νὰ ἐρωτήσῃ κανείς. Ν' ἀφεθῇ τὸ ἄτομον ἀχαλίνωτον εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς ὑλικῆς καὶ τῆς θυμικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς εὐημερίας του; Νὰ χαλαρωθῇ ἡ ὀργάνωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς πολιτικοκοινωνικὰ σύνολα; Δὲν ὁδηγεῖ αὐτὸ εἰς μίαν ματαίαν ἀναρχίαν, κάθε ἄλλο παρὰ ἐξυπηρετικὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως πρὸς τὸν ὑψηλόν της προορισμόν;

Ἡ καλυτέρα ἀπάντησις εἰς αὐτὴν τὴν λογικὴν καὶ δικαίαν ἐρώτησιν εἶναι, ἴσως, ἡ ἀπάντησις ἑνὸς ἐξαιρετικὰ ἐλευθέρου Ἀνθρώπου, ποὺ ἀπεκρίθη, πρὸ ὀλίγων μηνῶν, εἰς μίαν σχετικὴν ἀπορίαν ἑνὸς φίλου του, εἰς κάποιαν πνευματικῆς φύσεως συγκέντρωσιν εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην: *

«Κατὰ τὸ παρόν, τὸ ὅλον σύστημα τῆς ζωῆς βασίζεται εἰς τὴν πάλην τοῦ ἀτόμου ἐναντίον τοῦ συνόλου, δηλαδὴ εἰς τὸν ἐγωϊσμόν.

* **Ἐννοεῖ τὸν Κρισναμοῦρτι.**

Ἀποδίδεται μία παράλογος ἔμφασις εἰς τὴν ἀτομικότητα. Τὸ ἄτομον φρονεῖ, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐκφράσῃ ἑαυτό, μὲ τὸ νὰ παλαίῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ, διὰ τὴν ὕπαρξίν του, διὰ τὴν καλοπέρασίν του, προοδεύει. Ἀλλ' ἡ ἀτομικότης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἑδραιώσῃ ἑαυτὴν μέσα εἰς μίαν κοινὴν ἐργασίαν. Αὐτὸ θὰ δημιουργῇ πάντοτε ἕνα χάος. Οἱ ἄνθρωποι νομίζουν, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐκφράσουν τὸν ἑαυτόν των, μὲ τὴν ἐργασίαν, μὲ τὴν συσσώρευσιν ἀποκτημάτων, θὰ προαχθοῦν πρὸς εὐτυχίαν, πρὸς μίαν πραγμάτωσιν εὐδαιμονίας. Ἐνῷ αὐτὴ δὲν ἐπιτυγχάνεται ποτὲ μὲ συνεδριακὰς προσπαθείας, διὰ μέσου σωτήρων τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν ἀτομικὴν προσπάθειαν τοῦ καθενός. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι τὸ καταλάβουν αὐτό, θὰ σχεδιάσουν διαφορετικὰ τὴν ζωήν των. Ἕως τώρα ἐπεζήτησαν νὰ βροῦν τὴν ἀλήθειαν «κολλεκτιβιστικῶς», καί, ἀντιθέτως, νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ἀτομικότητά των, νὰ ἐκφράσουν τὸν ἑαυτόν των εἰς ἐνεργείας ποὺ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι χαρακτῆρος κολλεκτιβιστικοῦ. Τώρα θὰ ἔπρεπε νὰ καταλάβουν ὅτι πρέπει νὰ ἐργάζωνται «κολλεκτιβιστικῶς», ἀλλὰ ν' ἀναζητοῦν τὴν Ἀλήθειαν ἀτομικῶς, ἀνεξαρτήτως. Ὅταν ὁλόκληρον τὸ σχέδιον τῆς ζωῆς στηριχθῇ ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν ἀντίληψιν, τότε δὲν θὰ εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἐκμετάλλευσις λαῶν ὀφειλομένη εἰς ἐγωισμόν, ἢ εἰς ἀπληστίαν· δὲν θὰ μπορῇ νὰ ὑπάρξῃ σύγχυσις μεταξὺ τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀτόμου ἀναζητήσεως τῆς Ἀληθείας, καὶ τῆς κολλεκτιβιστικῆς ἐργασίας, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ παρὰ μόνον μὲ τὴν συνεργασίαν τῶν ἀνθρωπίνων ὁμάδων. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐργάζωνται «κολλεκτιβιστικῶς», ἀλλὰ νὰ ζοῦν ἀτομικῶς τὴν πνευματικήν των ζωήν. Πρέπει, δηλαδή, νὰ περάσουν τὸ σφουγγάρι ἐπάνω ἀπ' ὅλα τὰ ἰδανικὰ ποὺ ἐδημιούργησαν ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμὸν καὶ τὴν φιλαυτίαν των, ποὺ τὰ ἐβάσισαν εἰς τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν ὅτι μὲ διαφόρους πνευματικὰς αὐθεντίας, ὅτι διὰ τῶν προσπαθειῶν ἑνὸς ἄλλου, δι' ἰνστιτούτων, διὰ δογμάτων, μποροῦν νὰ βροῦν καὶ νὰ ζήσουν τὴν Ἀλήθειαν».

Χωρὶς ἐλευθερίαν σκέψεως, χωρὶς ἀνεξαρτησίαν πνευματικὴν ἕνας ἄνθρωπος θὰ παραδέρνῃ ἀπελπιστικὰ μέσα εἰς τὸν βάλτον μὲ τὴν πυκνὴν καὶ ὕπουλον φυτείαν τῶν βουρκοτόπων— τὴν φυτείαν ὅλων τῶν «ισμῶν». Χωρὶς αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπ' ὅλα τὰ καλούπια καὶ ὅλα τὰ «συστήματα» —πρὸ πάντων τὰ συστήματα τὰ διανοητικά, ποὺ εἶναι τὰ τυραννικώτερα— δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀναζητηθῇ μία λογικὴ καὶ ἀσφαλὴς λύσις τῶν καταθλιπτικῶν προβλημάτων ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερον τὴν δυστυχισμένην αὐτὴν Ἀνθρωπότητα καὶ ζητοῦν μίαν διευθέτησιν ταχεῖαν καὶ γενναίαν.

Ἐλευθερία σκέψεως δὲν σημαίνει τὴν κατὰ σύστημα ἀπόρριψιν ὅλων ὅσα ἕως τώρα ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις ἐδημιούργησε. Πρέπει νὰ

ξεκαθαρισθῇ καλὰ τὸ ζήτημα: ὑπάρχει ἕνα κολοσσιαῖον ποσὸν ἀνθρωπίνης πείρας, ποὺ ἀνήκει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Ὑπάρχει ἕνα μεγάλο ποσὸν γνώσεων, ποὺ εἶναι τὸ προϊὸν τῆς ἀνθρωπίνης διανοητικῆς ἐργασίας. Ὑπάρχει ἡ ἐργασία ὅλων τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων ποὺ προηγήθησαν. Αὐτὰ εἶναι κτῆμα ἀναφαίρετον τῆς σημερινῆς γενεᾶς τῶν ἀνθρώπων. Ἐπάνω εἰς αὐτὰ τὰ δεδομένα θὰ στηριχθῇ, πρέπει νὰ στηριχθῇ, μία ὠργανωμένη ὁμαδικὴ ἐργασία διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὑλικῆς εὐημερίας των καὶ διὰ τὸν ἐφοδιασμόν των μὲ τὰ ἀναγκαῖα μέσα τῆς ἀτομικῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεώς των. Ἀλλὰ δι᾽ αὐτὴν τὴν ἀνάπτυξιν εἶναι ἀνάγκη πρωταρχική, ἀνάγκη ζωτικωτάτη, νὰ γιγαντωθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ δίψα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας — τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς σκέψεώς των ἀπὸ κάθε ζυγὸν καὶ κάθε περιορισμόν: ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ τοὺς περιορισμοὺς τῆς «σοφίας» τῶν ἄλλων, τῶν συστημάτων, τῶν καλουπιῶν, τῶν ἐκ τῶν προτέρων σχηματισμένων ἰδεῶν, τῶν δογματισμῶν, τῶν διαφόρων «ισμῶν»— ὅλων τῶν «ισμῶν». Καὶ θὰ ἔπρεπεν, εἰς τοὺς νέους ἰδίως, νὰ καλλιεργῆται τὸ πνεῦμα τῆς μὴ τυφλῆς ὑποταγῆς εἰς καμμίαν δοξασίαν καὶ κανένα σύστημα ἰδεῶν, χωρὶς τὴν βάσανον τῆς σκέψεως καὶ τῆς κρίσεως τῆς ἀτομικῆς.

Εἰς τὴν κρίσιμον αὐτὴν καμπὴν τῆς σταδιοδρομίας τῆς Ἀνθρωπότητος, ἡ ἀπολύτρωσις ἀπὸ τὰ πνευματικὰ αὐτὰ δεσμά, ποὺ καταντοῦν εἰς τὰς ἀγεληδὸν παρατάξεις τῶν «ισμῶν» θὰ εἶναι ἡ πραγματικωτέρα ἀπόδειξις τῆς ἀπαρχῆς μιᾶς ἀληθινῆς Μεταβολῆς.

Ν. ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

Ὁ ἀπαισιόδοξος καὶ ὁ αἰσιόδοξος

Δύο κουβάδες κατέβαιναν σ' ἕνα πηγάδι. Ὁ ἕνας εἶπε:

—Τ' εἶν' αὐτὸ ποὺ ὑποφέρουμε! Ναὶ μὲν ἐπιστρέφουμε γεμᾶτοι, ὅμως εἴμαστε καταδικασμένοι νὰ κατεβαίνουμε πάντοτε ἀδειανοί...

Ὁ ἄλλος ἐγέλασε καὶ ἀπήντησε:

—Ἐγὼ σκεφτόμουν, τί σημασία ἔχει ποὺ κατεβαίνουμε ἀδειανοί, ἀφοῦ πάντοτε ἀνεβαίνουμε γεμᾶτοι;

Τὸ βιβλίο καὶ ὁ ἄνθρωπος

Ὁ Φράνσις Μπαίηκον, στὸ δοκίμιό του «Περὶ σπουδῶν» λέγει:

«Ἡ δαπάνη πολλοῦ χρόνου σὲ μελέτες εἶναι ὀκνηρία. Ἡ χρησιμοποίησίς των ὡς διακοσμητικῶν εἶναι ἐπιτήδευσις. Ἡ στήριξις κρίσεως μόνον στοὺς κανόνας των εἶναι σχολαστικισμός. Οἱ τεχνῖται καταδικάζουν τὰς σπουδάς, οἱ ἁπλοῖ ἄνθρωποι τὰς θαυμάζουν, οἱ εὐφυεῖς ἁπλῶς τὰς χρησιμοποιοῦν.

Μὴ διαβάζετε γιὰ νὰ ἀναιρέσετε, οὔτε γιὰ νὰ πιστέψετε καὶ νὰ ἀποκτήσετε δεδομένες ἀπόψεις, οὔτε ἀκόμη γιὰ νὰ βρῆτε θέμα συζητήσεως, ἀλλὰ μόνον γιὰ νὰ σταθμίσετε καὶ νὰ ἐξετάσετε. Μερικὰ βιβλία εἶναι γιὰ νὰ τὰ δοκιμάσετε, ἄλλα γιὰ νὰ καταπιῆτε καὶ μερικὰ γιὰ νὰ τὰ μασσήσετε καὶ νὰ τὰ χωνέψετε. Δηλαδή, μερικὰ βιβλία εἶναι γιὰ νὰ διαβασθοῦν ἐν μέρει μόνον, ἄλλα γιὰ νὰ ἀναγνωσθοῦν ὄχι ὅμως μὲ περιέργεια, καὶ λίγα γιὰ νὰ γίνουν κτῆμα...».

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ὑπὸ ΧΡ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ἡ 19η καὶ 21η Μαρτίου 1821 εἶναι δυο ἡμερομηνίαι, τὰς ὁποίας με χρυσᾶ γράμματα ἀναγράφει τοῦ ἔθνους μας ἡ ἱστορία.

Ἡμέραι Ἐθνικαί, τὰς ὁποίας οὐδεὶς Ἕλλην δύναται νὰ λησμονήσῃ, διότι ἀμφοτεραι ἔχουν χαραχθῆ καὶ θα παραμείνουν ἐς ἀεὶ χαραγμέναι, ἀνεξιτήλως, εἰς τὴν μνήμην παντὸς Ἕλληνος.

Ἡ πρώτη, ἡ 19 Μαρτίου 1821, εἶναι ἡ ἡμερα κατά την ὁποίαν ὁ Μέγας Ἐθνάρχης καὶ Ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ἐν Πάτραις, μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς καθιερωμένης λειτουργίας, διένειμεν αὐτοπροσώπως εἰς τοὺς μεμυημενους Φιλικοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ὁπλαρχηγούς, τὸ Ἀντίδωρον περιτυλιγμενον εἰς χαρτάκια, τὰ ὁποῖα ἀνέγραφον ἐπὶ λέξει: «Αὔριο ἀρχίζει τὸ ντουφέκι γιὰ τὴ λευτεριὰ τῆς γλυκειᾶς μας πατρίδος».

Καὶ δὲν περιωρίσθη ὁ Μέγας Ἱεράρχης μόνον εἰς τὸ νὰ διανείμη, αὐτὸς αὐτοπροσώπως, τὸ Ἀντίδωρον, ἀλλὰ διέταξε καὶ

τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους κληρικοὺς νὰ πράξουν τὸ ἴδιον εἰς τὰς ἐκκλησίας των.

Ἡ δὲ δευτέρα, ἡ 21 Μαρτίου 1821 εἶναι ἡ ἐκείνη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ αὐτὸς Ἱεράρχης, ἀψηφῶν τὸν ἐκ τοῦ τυράννου κατακτητοῦ κίνδυνον (διότι ἐνθυμεῖσθε τὴν εἰς τὴν Τρίπολιν ὕπουλον πρόσκλησιν τῶν προυχόντων καὶ Ἀρχιερέων τῆς Πελοποννήσου, ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ Βαλῆ), ἔσπευδεν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Λαύρας νὰ ὑψώσῃ, πρῶτος αὐτός, τὸ λάβαρον τῆς Μονῆς ὡς σύμβολον τῆς Ἐλευθερίας, νὰ εὐλογήσῃ τὰ ὅπλα τῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν ἐκεῖ συγκεντρωμένων ὁπλαρχηγῶν καὶ νὰ καλέσῃ τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς δούλης Ἑλλάδος ὑπνώττοντας ἀδελφούς, ὅπως ἀποτινάξουν τὸν ὕπνον τῆς μακροχρονίου δουλείας, διὰ ν' ἀνακτήσουν τὴν ποθητὴν Ἐλευθερίαν.

Ἰδοὺ λοιπὸν διατί, τόσον ἡ 19η Μαρτίου, ὅσον καὶ ἡ 21η Μαρτίου 1821, εἶναι ἡμέραι ἐθνικαί, καὶ διὰ τούτων τιμᾶται ὁ Ἱεράρχης Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ὁ τότε Ἐθνάρχης τοῦ σκλαβωμένου Ἔθνους μας.

Ἀλλὰ αἱ ἱστορικαὶ αὐταὶ ἡμερομηνίαι, αἱ ἐθνικαί, εἶναι καὶ Τεκτονικαὶ ἐξ ἴσου.

Διότι, αἱ ἡμέραι αὗται, ὅπως ἀνήκουν εἰς τὸν Ἐθνάρχην, ἀνήκουν ἐξ ἴσου καὶ εἰς τὸν Τέκτονα Ἱεράρχην, τὸν δύο ἔτη πρότερον, ἤτοι τὸ 1819, μυηθέντα εἰς τὸν Τεκτονισμὸν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου Πελοπίδα.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐλειτούργει ἐν Πάτραις Τεκτονικὴ Στοὰ ὑπὸ τὸ διακριτικὸν ὄνομα «Φίλοι Ἡνωμένοι ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Πυθαγόρου», τελοῦσα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Γαλλίας.

Ὁ Μαρῖνος Πολλᾶτος, εἰς τὸ βιβλίον του «200 Χρόνια τοῦ Ἑλληνικοῦ Τεκτονισμοῦ» μνημονεύει (ἐν σελ. 307) τὴν Στοὰν ταύτην, λειτουργοῦσαν τότε ἐν Πάτραις, πρὸς πίστωσιν δὲ ἀναφέρει ὅτι, εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ζακύνθῳ λειτουργούσης τότε Στοᾶς «Ὁ Φοῖνιξ Ἀναγεννώμενος» (ἐν σελ. 131 καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27.8.1820) ἀναφέρεται ἐπίσκεψις τοῦ Ἀγγέλου Γαλλιάνη ἐκ Πεδεμοντίου, μέλους τῆς ἐν Πάτραις λειτουργούσης τότε Στοᾶς «Φίλοι Ἡνωμένοι ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Πυθαγόρου».

Ὁ Τεκτονισμὸς εἶχεν ἐξαπλωθῆ ἔκτοτε, πολὺ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ἱκανοποιητικῶς, τόσον εἰς τὰς Πάτρας ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ, ὅμως ἰδίᾳ εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καὶ εἰδικώτερον εἰς Ζάκυνθον καὶ Κέρκυραν, ὅπου (ἐν Κερκύρᾳ) ὑφίστατο καὶ ἐλειτούργει ἀπὸ τοῦ 1813 Γαληνοτάτη Μεγάλη Ἀνατολὴ τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ Ὕπατον Συμβούλιον ὑπὸ τὸν Διονύσιον Ρώμαν.

Ἅπασαι αἱ Στοαὶ ἐκεῖναι («Bienfaisance et Philogenie réunies», Πυθαγόρας Κερκύρας, Φοῖνιξ Ζακύνθου κλπ.) εὑρίσκοντο εἰς στενωτάτην ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἐν Πάτραις Στοᾶς «Φίλοι Ἡνωμένοι ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Πυθαγόρου», ἀλλὰ καὶ μετὰ

τῶν ἀλλαχοῦ Τεκτόνων, καὶ οὗτοι εἰργάζοντο διὰ τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν, δι' ἀποστολῆς ἀνδρῶν καὶ χρημάτων ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος.

Ἐνῷ ὁ Ξάνθος καὶ ὁ Ρώμας καὶ ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Φωτήλας καὶ ὁ Ζαίμης, τέκτονες ἅπαντες, ἐμελέτων τὸν τρόπον τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἔθνους μας, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, γέννημα τῆς ἱστορικῆς Δημητσάνας, ἀκούων ὑπὸ τὸ κοσμικὸν ὄνομα Γεώργιος Κοτζιᾶς, (γεννηθεὶς τὴν 25 Μαρτίου 1771 καὶ χειροτονηθεὶς εἰς Ἐπίσκοπον Παλαιῶν Πατρῶν ἐπίσης τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ 1806), ὑπῆρξε μετὰ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὁ πρῶτος ἐκ Πελοποννήσου κανονικὸς Τέκτων Ἱεράρχης (μνημονευόμενος ὡς τοιοῦτος ἐν τῷ Διεθνεῖ Τεκτονικῷ Λεξικῷ τοῦ 1932, στήλη 594), ὁ ὁποῖος δὲν ἐδίστασε καὶ ἐπισήμως νὰ ἐκδηλωθῇ, διὰ νὰ τονώσῃ τὸ ἠθικὸν τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας στεναζόντων ἀδελφῶν μας καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἐκδηλώσεώς του, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀφύπνισίν των, καὶ περαιτέρω τὴν προβολὴν τῶν ἀγωνιζομένων, διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Ἰσότητος, καὶ διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἀδελφοσύνης.

Ἀνήκουν, λοιπόν, αἱ ἡμέραι αὗται τῆς 19ης καὶ τῆς 21ης Μαρτίου, ὄχι μόνον εἰς τὸ Ἔθνος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Τεκτονισμόν, ὁ ὁποῖος κατὰ τὰς ἡμερομηνίας ταύτας τιμᾷ τὸν Ἱεράρχην του, τὸν ἔνθερμον πατριώτην καὶ τέκτονα, τὸν δώσαντα τὸ σύνθημα τῆς ἐξεγέρσεως, τὸν ἀναπετάσαντα τὸ λάβαρον τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Λαύρας ὡς σύμβολον Ἐλευθερίας, τὸν εὐλογήσαντα τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα ἔδωκαν εἰς τὸ Ἔθνος μας τὴν Ἐλευθερίαν.

Ἑλληνικοὶ
πνευματικοὶ στόχοι

(᾿Απόσπασμα ΟΜΙΛΙΑΣ ΣΤΟΝ "ΠΑΡΝΑΣΣΟ,,)

Ὑπὸ **ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΥ,**
Διευθυντοῦ Γραμμάτων Ὑπ. Παιδείας

Ὁ Ἑλληνικὸς χῶρος, μέσα στὸν ὁποῖον ζοῦμε, ὑπῆρξεν ὁ μεγαλύτερος Διδάσκαλος τοῦ ᾿Ανθρώπου καὶ ὁ κύριος δημιουργὸς τοῦ νεώτερου πολιτισμοῦ. Τὸ μήνυμά του, ποὺ μ᾿ αὐτὸ φωτίστηκε ὁ ῎Ανθρωπος, εἶναι τὸ μέτρο, δηλ. ἡ ἁρμονία τῶν στοιχείων στὴ σύνθεση τῆς ζωῆς καὶ τῆς Ἱστορίας. Ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν, μὲ τὶς ὁποῖες ἐκδηλοῦται στὸ πεπερασμένο ἡ ἄπειρη οὐσία τοῦ ᾿Απόλυτου, παρήγαγε στὸν χῶρον αὐτὸν σύνθεση ἁρμονική, ποὺ δὲν διασπᾶται ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἔνταση τῆς παρουσίας κανενὸς ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ τὴ συνιστοῦν. Ὅπως ἀκριβῶς, δὲν ὑπάρχει κανένα κυριαρχικὸ στοιχεῖο στὴ σύνθεση τοῦ χώρου αὐτοῦ ἐδῶ. Οἱ κατακόρυφες καὶ οἱ ἐπίπεδες γραμμές του, τὰ βουνά, οἱ πεδιάδες, οἱ θάλασσες, τὸ φῶς, οἱ κλιματολογικὲς καταστάσεις καὶ οἱ ἐναλλαγές τους, γενικὰ ἡ ὅλη ὕλη ποὺ συγκροτεῖ τὸ φυσικὸ περιβάλλον στὸν χῶρον αὐτὸν ἐδῶ, δὲν ἀντιμάχονται μεταξύ τους καὶ οὔτε ξεπερνᾶ πουθενὰ τὸ ἕνα τ᾿ ἄλλο. ᾿Εξηρεμεῖ ἐδῶ ἡ βιολογικὴ ὁρμὴ τῆς σύνθεσης σὲ πλήρη κατανόηση καὶ δημιουργεῖται ἁρμονία ἔμμετρη, ποὺ μέσα σ᾿ αὐτὴ τὰ στοιχεῖα ἰσορροποῦν προσφέροντας στὴ σύνθεση, τὴ δική του τὸ καθένα ἀπόλυτην ἀλήθεια.

Στὸν χῶρον αὐτό, ὅπου κανενὸς στοιχείου δεσποτεία πάνω στὰ λοιπὰ δὲν παρατηρεῖται, εἶναι εὐνόητο, καὶ ἔγινε κατάδηλο τελικὰ στὸν ῎Ανθρωπο, πὼς ὅλα λειτουργοῦν ἰσότιμα γιὰ τὴ λύτρωση τοῦ ᾿Απόλυτου ἀπὸ τὴν ποικιλία τοῦ πεπερασμένου, γιὰ τὴ λύτρωση τοῦ ἀπείρου ἀγαθοῦ ποὺ ἔχει σαρκωθεῖ στὸ ποικίλο σχῆμα τοῦ πεπερασμένου. Ἡ ἀπουσία δὲ τῆς ὑπερβολῆς ἐξασφαλίζει καὶ τὴν ἀπόλυτη ἐξαφάνιση τοῦ δέους καὶ τοῦ φόβου, ποὺ εἶναι δημιουργήματα τῆς ὑπερβολῆς τοῦ ὄγκου καὶ τοῦ μεγέθους, καὶ ποὺ αὐτὰ μπλέκουν, ἀπ᾿ τὴν χαραυγὴν ἀκόμη τῆς παρουσίας του, τὸν ῎Αν-

θρωπον σ᾿ ἕναν ἐσμὸν αἰσθημάτων πολυπλόκων καὶ καταστρεπτικῶν τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ζωῆς του.

Στὴν ἑλληνικὴ γῆ λοιπόν, ὅπου δὲν ὑπάρχει δεσπότης, ὅπου δὲν ὑπάρχει κυρίαρχος, γιατὶ «μηδὲν ἄγαν» ὑπάρχει, ὁ Ἄνθρωπος ἔνιωσε ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴν δεσποτεία τοῦ φόβου τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἔνιωσε τὴν «φιλότητα» καὶ τὴν ἰσότιμη παρουσία του μέσα στὸν χῶρο του καὶ συνέλαβεν ἔτσι τὸ νόημα τῆς ἐλευθερίας, ποὺ καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἀπώτατο δίδαγμα τοῦ μηνύματος τοῦ χώρου αὐτοῦ. Ἔνιωσε δηλαδή, πὼς ἡ ἔμμετρη αὐτὴ ἁρμονία τῆς σύνθεσης τῶν στοιχείων τοῦ χώρου ἐκτρέφει τὸ «ἐλεύθερον», ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὁ Ἄνθρωπος ὁδεύει πρὸς τὴ θέαση τοῦ Ἀπόλυτου Ἀγαθοῦ, ἀνάγεται στὴν περιοχὴ τῆς ἀπόλυτης Ἀλήθειας.

Τὸ συμπέρασμα ἀπ᾿ τὴ διδαχὴ αὐτὴ ἦταν πιὰ γιὰ τὸν Ἄνθρωπο ἀπόλυτα σαφές. Μέσα σ᾿ αὐτὸν τὸν χῶρο ὄφειλε καὶ ὁ ἴδιος νὰ ἐντάξει τὸν ἑαυτό του καὶ τὰ δημιουργήματά του σὲ σχέσιν ἀνάλογη, ἔτσι ποὺ νὰ μὴ διασπᾶ τὴν ἁρμονία, ἀλλὰ ἡ παρουσία του νὰ συνηχεῖ ὁμότροπα μὲ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς σύνθεσης. Ὄφειλε δηλαδή, νὰ ἀναπτύξει τὸν ἑαυτό του τὸ κοινωνικὸ σύνολο, τὸ ἄτομο καὶ τὰ πλάσματά τους, σύμφωνα μὲ τὸ δίδαγμα τοῦ χώρου.

Καὶ ἔτσι βρεθήκαμε μπροστὰ στὰ δημιουργήματα τοῦ ἐλεύθερου πιὰ Ἀνθρώπου, τοῦ Ἕλληνα, καθὼς τὸν ὀνομάτισεν ἡ Ἱστορία, ποὺ πειθαρχοῦν κι αὐτὰ ἀπόλυτα στὴν ἁρμονία τοῦ συνόλου. Ὁ Παρθενών, χαρακτηριστικά, εἶναι ἕνα ἀπ᾿ αὐτά, ποὺ ἀποτελεῖ ὁμολογία μοναδικὴν αὐτοῦ τοῦ αἰώνιου διδάγματος. Οἱ διαστάσεις του, ἡ ὕλη του, τὸ σύνολό του δὲν φανερώνουν καμμιὰν ἀναίδεια ἢ προπέτεια, ποὺ νὰ ὑποδηλώνει κυριαρχικὲς ἐπιδιώξεις τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ φυσικό του περιβάλλον. Συνεργάζονται καὶ συνηχοῦν ἁρμονικὰ κι αὐτὰ μὲ τὸ περιβάλλον, μέσα στὸ ὁποῖον ἔχουν ἐνταχθῆ ἀπόλυτα ὀργανικά. Ἔτσι, ποὺ εἶναι βέβαιος καθείς, πὼς δίχως αὐτά, ἡ παρουσία τοῦ Ἀνθρώπου στὸν χῶρον αὐτὸν θὰ ἦταν ἐλλιπής, ἀνακόλουθη.

Ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ τρόποι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπινου συνόλου, ποὺ ὀργάνωσεν ὁ Ἕλληνας στὸν χῶρον αὐτόν, ὑπῆρξαν ὁμόδρομοι στὴν ἐπιδίωξη τῆς ἁρμονίας μὲ τὸν περιβάλλοντα χῶρο καὶ σὲ πλήρη συνέπεια πρὸς τὴ διδαχή του. Δημοκρατία δὲ ὀνόμασαν τὴν ἁρμονικὴν αὐτὴ σύνθεση τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ποὺ μέσα σ᾿ αὐτὴν τὸ ἄτομο συμπορευόταν ὁμότιμα μὲ τοὺς λοιποὺς συνανθρώπους καὶ συνδημιουργοῦσε συνειδητὰ μαζί τους τὴν ἁρμονία τοῦ συνόλου. Καὶ τὴ συνείδηση τούτη τὴν καλλιεργοῦσε μέσα του τὸ ἄτομο μὲ ἀνάλογη ἀνάπτυξη καὶ ὀργάνωση ὅλων τῶν στοιχείων ποὺ ἀπαρτίζουν τὸ ἀνθρώπινο ὄν. Τὸ σῶμα, ἡ ψυχή, τὸ πνεῦμα, ὄφειλαν νὰ συνηχοῦν ἁρμονικὰ σὲ ἀπόλυτη ἰσοτιμία καὶ συνεργασία, ἔτσι ποὺ νὰ κινοῦνται μακρυὰ ἀπὸ κάθε δέος καὶ φόβο, ἀπαλλαγμένες ἀπὸ κάθε ὑπερβολὴ

ἢ κατάθλιψη οἱ πράξεις τοῦ ἀτόμου.

Στὶς παλαῖστρες, μέσα στὸ φυσικὸ περιβάλλον, ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος καὶ κύριος γυμναστής τους, καὶ μέσα στὸ ἠθικὸ τοπίο ποὺ ἀπήρτιζεν ἡ ἔτσι συγκροτημένη σκέψη καὶ ψυχὴ τοῦ Ἕλληνα, ἐδημιουργεῖτο τὸ ἐλεύθερον ἄτομο, γιὰ νὰ καταστῆ ὕστερα πολίτης τῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπεύθυνος κάτοικος αὐτοῦ τοῦ χώρου ἀπ' τὸν ὁποῖον ἡ Ἐλευθερία μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει σταθερὰ τὸν Ἄνθρωπο στὸν ἀληθινό του προορισμό. Γιατί, ἡ ἁρμονία τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀτόμου, ἔπλαθαν τὸ Ὡραῖο, ποὺ ἀπ' αὐτὸ ἀνεβαίνοντας τοὺς πολλούς του ἀναβαθμούς, μποροῦσε τελικὰ ὁ Ἄνθρωπος νὰ θεᾶται τὴν οὐσία τοῦ Ἀπόλυτου Ἀγαθοῦ.

Αὐτὴ ἡ πορεία τοῦ Ἀνθρώπου μέσα ἀπ' τὴν ἁρμονία τῶν στοιχείων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου καὶ ἡ συνειδητὴ ἔνταξή του στὴν ἁρμονικὴ σύνθεση τοῦ μέτρου, ὥρισεν ὕστερα τὴ Μοίρα του γιὰ χιλιάδες χρόνια, εἴτε ὡς ἑλληνικὸς πολιτισμός, εἴτε ὡς χριστιανικὸς λόγος, εἴτε ὡς δυτικὸς πολιτισμός. Στὶς μέρες μας ὅμως παρατηρεῖται μιὰ ἀπροσδόκητη ἀναταραχὴ στὴν ἁρμονία τούτη, ποὺ θαρρεῖς καὶ πάει νὰ ἀνατρέψει τὰ πάντα ξαναστρέφοντας τὴν πορεία πρὸς τὴν παλιά της ἀφετηρία, πρὸς τὶς περιόδους τοῦ περίφοβου κυνηγημένου ἀπ' τὸν ὄγκο καὶ τὸ μέγεθος τοῦ περιβάλλοντός του ἀνθρώπου. Οἱ διαστάσεις ποὺ διανοίγονται μπροστά μας, διασποῦν ὁριστικὰ τὸ ψυχικό, πνευματικὸ καὶ τὸ ἠθικὸ τοπίο τοῦ Ἀνθρώπου. Τὰ μέτρα χαώνονται καὶ ἡ ψυχὴ διαισθάνεται τὴν παρουσία τῆς βαρβαρότητος. Τὸ ἄγχος εἶναι κύριο χαρακτηριστικὸ στὴ σκέψη καὶ στὴν τέχνη τῆς ἐποχῆς μας. Κύματα ψύχους πολικοῦ, θαρρεῖς, καὶ συγκροτοῦν πάλι παγετῶνες θανατερούς, ἐνῶ γεωλογικὲς μεταλλαγὲς σαρώνουν, ὅπως ἐδῶ καὶ ἑκατομμύρια χρόνια, τὴν ἀνθρώπινην ἀξιοπρέπεια. Τὸ ἔνστικτο ξαναγυρίζει στὴν βάρβαρη λειτουργία του καὶ ἀρχίζει νὰ ἀμύνεται θανάσιμα. Ἡ ἀνησυχία γίνεται μέρα μὲ τὴ μέρα καθολική, παγκόσμια. Ὁ φόβος καὶ πάλι ἀρχίζει νὰ γίνεται κύριος ρυθμιστής, ποὺ ἀναιρεῖ τὴ σημασία τῆς κάθε ἀνθρώπινης κατάκτησης. Ποιός θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὸν φόβον αὐτὸν τῶν διαστάσεων καὶ τοῦ μεγέθους ποὺ χαώνουν τὴν ψυχή μας ἀντὶ νὰ τὴν ἠρεμοῦν;

Ἡ ἑλληνικὴ διδαχή, ὅπως αἰώνων πεῖρα μᾶς ἐβεβαίωσε, μπορεῖ καὶ πάλι νὰ συνθέσει τὴ λύση. Ἡ λύση της ἄλλωστε, ποτὲ δὲν ἦταν στατικὴ μέσα στὸν χρόνο, γι' αὐτὸ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἀπολιθωθεῖ σὲ κάποιο μοναδικὰ συγκεκριμένο σημεῖο τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χώρου. Εἶναι λύση διαιώνια, ὅπως διαιώνιο εἶναι καὶ τὸ χρέος τοῦ Ἕλληνα νὰ φωτίζει τὴν πορεία τοῦ Ἀνθρώπου. Καὶ νομίζω, πὼς εἶναι χρήσιμο νὰ θυμίσω ἐδῶ —ἡ παρεξήγηση εἶναι εὔκολη— πὼς Ἕλληνες μποροῦν νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, γιατὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν, ἀλλὰ καὶ ὀ-

φείλουν, νὰ εἶναι ἐλεύθεροι καὶ νὰ νιώθουν τὸ μήνυμα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ διδάσκει πῶς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ στέκει ὄρθιος πάντα ἀνάμεσα στὸ φυσικὸ καὶ στὸ κοινωνικό του περιβάλλον, ἀξιοπρεπής.

Αὐτή του ἡ ἀξιοπρέπεια, ἀπαιτεῖ νὰ πειθαρχήσουν στὶς ἀναλογίες του οἱ μεγάλες διαστάσεις, ποὺ πᾶνε νὰ τὸν ἀνατρέψουν μὲ τὸν ἄγριο φόβο τους.

Γ. Π. ΚΟΥΡΝΟΥΤΟΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Κάλλιστον ἐφόδιον διὰ τὸ γῆρας εἶναι ἡ παιδεία ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι, πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

Πολιτεία, ἥτις δὲν ἔχει βάσιν τὴν παιδείαν, εἶναι οἰκοδομὴ εἰς ἄμμον ΚΟΡΑΗΣ

Χωρὶς ἱερὰν φλόγα καὶ ἐνθουσιασμόν, οὐδὲν τὸ ὑψηλὸν ἐπιτυγχάνεται εἰς τὴν ζωὴν ΓΚΑΙΤΕ

Τὸ μῖσος δὲν ὑποχωρεῖ εἰς τὸ μῖσος, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀγάπη ΒΟΥΔΔΑΣ

Ἄνευ πόνου οὐδεὶς εὐτυχεῖ ΣΟΦΟΚΛΗΣ

Ἐργάζου σήμερον, διότι πιθανὸν νὰ ἐμποδισθῇς αὔριον ΦΡΑΝΓΚΛΙΝΟΣ

Φαιδρότης, ὅλων τῶν ἀρετῶν μητέρα ΓΚΑΙΤΕ

ΜΥΣΤΗΡΙΑΚΟΙ ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ ΣΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Ὁ Ραμνοῦς

Νέμεσις καὶ Εἱμαρμένη

Ὑπὸ ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ὁ Ραμνοῦς εἶναι μιὰ τοποθεσία στὴ Β. Α. ἀκτὴ τῆς Ἀττικῆς, στὰ βόρεια τοῦ Μαραθῶνος, ἀπὸ ὅπου ἀπέχει δέκα χιλιόμετρα περίπου. Ἡ θέσις αὐτὴ δὲν εἶναι πολὺ γνωστή, γιατὶ σήμερα εἶναι ἀκατοίκητη, συνδέεται μὲ ἕνα χωματόδρομο, εἶναι δὲ καὶ ἄνυδρη. Τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶχε δοθῆ στὸ μέρος τοῦτο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ρ ά μ ν ο υ ς, ἕνα εἶδος θάμνου, ποὺ φύτρωναν ἐκεῖ. Δὲν ἔχει λοιπὸν τὸ ὄνομα σπουδαία σημασία. Ἀλλὰ ἔχει σημασία ὁ τόπος, ποὺ εἶναι κοντὰ στὴ θάλασσα καὶ σὲ ἀρκετὸ ὕψος, ἐκεῖ ποὺ στενεύει ὁ νότιος Εὐβοϊκὸς καὶ δίδει μιὰ θέα περίφημη πρὸς τὴ θάλασσα καὶ τὴν ἀπέναντι Εὔβοια. Στὸ ψηλότερο μέρος εἶχαν κτίσει οἱ Ἀθηναῖοι ἕνα ἰσχυρὸ φρούριο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο σώζονται μερικὰ λείψανά του. Αὐτὸ τὸ φρούριο εἶναι τὸ ἀνατολικώτερο ἀπὸ μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ ὀχυρῶν, ποὺ εἶχαν κατασκευάσει οἱ Ἀθηναῖοι, γιὰ λόγους στρατηγικούς, στὰ μέρη ὅπου ὑπῆρχαν διαβάσεις ἀπὸ τὴ Βοιωτία πρὸς τὴν Ἀττική. Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ φρούρια ἔχουν ἀπομείνει ἀρκετὰ ἐρείπια, ποὺ εἶναι τὰ γνωστὰ στοὺς ἐκδρομεῖς: Τὰ Αἰγόσθενα (Πόρτο Γερμενὸ) τὸ δυτικώτερο, αἱ Ἐλευθεραὶ ὕστερα, κοντὰ στὴν Κάζα, ἡ Οἰνόη (τὸ Μάζι), ἡ Φυλὴ (Χασιά), ἡ Δεκέλεια (Κατσιμίδι), ἡ Ἄφιδνα (Κιοῦρκα) καὶ τελευταῖο, στὰ ἀνατολικά, καθὼς εἴπαμε, ὁ Ραμνοῦς.

Στὸ φρούριο τοῦ Ραμνοῦντος ἦταν τότε συνοικισμὸς ἀρκετὰ μεγάλος. Ἀπ' αὐτὸν σώζονται διάφορα. Κάτι λίγα ἀπὸ ἕνα θέατρο, ἀπὸ τὸ Ναὸ τοῦ Λημναίου Διονύσου, ἀπὸ τὸ γυμνάσιο καὶ ἀπὸ μερικὰ ἄλλα κτίρια.

Ἐκεῖνο, ὅμως, ποὺ εἶχε κάνει τὸν Ραμνοῦντα ξακουστὸ — καὶ σ' αὐτὸ θέλουμε νὰ καταλήξουμε —ἦταν τὰ περίφημα ἱερά του: Οἱ Ναοὶ τῆς Νεμέσεως. Ἀπὸ ὅ,τι σήμερα γνωρίζουμε, Ναὸς ἀφιερωμένος στὴ Νέμεσι μόνον στὸν Ραμνοῦντα ἦτο ἱδρυμένος καὶ ἕνας ἄλλος στὴ Σμύρνη.

Στὸν Ραμνοῦντα σήμερα διατηροῦνται οἱ βάσεις καὶ μερικὲς

κολόνες ἀπὸ δύο Ναοὺς τῆς Νεμέσεως. Οἱ Ναοὶ εὑρίσκονται σὲ ἀπόστασι δέκα λεπτῶν ἀπὸ τὸ φρούριο. Ὁ ἕνας ἀπ᾽ αὐτούς, ὁ μικρότερος, εἶναι τοῦ 6ου αἰῶνος καὶ κατεστράφη κατὰ τὰ περσικά, ὁ ἄλλος, πολὺ μεγαλύτερος καὶ ἐπιβλητικός, εἶχε κατασκευασθῆ τὸν 5ον αἰῶνα γιὰ ν᾽ ἀντικαταστήση τὸν πρῶτο καὶ νὰ τιμηθῆ ἡ Νέμεσις, σὰν θεὰ τιμωρὸς τῶν Περσῶν ποὺ νικήθηκαν στὸν Μαραθῶνα. Ἦσαν καὶ οἱ δύο ἀπὸ μάρμαρο, καὶ ρυθμοῦ δωρικοῦ. Στὰ ἐρείπια τοῦ μεγάλου Ναοῦ εὑρέθη, κατόπιν ἀνασκαφῶν, τὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς κομματιασμένο. Ἦταν σὲ μέγεθος ὑπερφυσικό. Στὰ ἐρείπια τοῦ μικροῦ Ναοῦ εὑρέθησαν τρία ἀγάλματα νεώτερης ἐποχῆς, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἕνα εἶναι τῆς θεᾶς Θέμιδος. Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἔκαμε πολλοὺς νὰ νομίζουν ὅτι ὁ μικρὸς Ναὸς ἀνῆκε στὴν Θέμιδα.

Γιὰ νὰ συμπληρωθῆ ἡ περιγραφὴ τοῦ χώρου πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι ὁ δρόμος, μονοπάτι σήμερα, ποὺ συνδέει τὸ Φρούριο μὲ τὴ θέσι ὅπου εἶναι οἱ Ναοί, εἶχε τότε στὶς ἄκρες του πολλοὺς τάφους (καθὼς ἐσυνήθιζαν οἱ ἀρχαῖοι), οἱ ὁποῖοι κατὰ καιροὺς ἐσυλήθησαν ἀπὸ ἀρχαιοκαπήλους.

Ὁ Παυσανίας, ὁ τόσο πολύτιμος σὲ τόσα ἄλλα, δὲν μᾶς λέγει καὶ πολλὰ γιὰ τὸν Ραμνοῦντα. Γράφει πὼς εἶχε ἕνα μόνον Ναὸ τῆς Νεμέσεως, μᾶς πληροφορεῖ δέ, μὲ ἀμφιβολία («δοκεῖ» λέγει, δηλαδὴ φαίνεται) ὅτι τὸ μεγάλο ἄγαλμα τῆς θεᾶς τὸ εἶχε κατασκευάσει ὁ Φειδίας, ἀπὸ μάρμαρο ποὺ ἔφεραν οἱ Πέρσαι ἀπὸ τὴν Πάρο, γιὰ νὰ στήσουν μ᾽ αὐτὸ τρόπαιο γιὰ τὴ νίκη τους, ποὺ τὴν ἐθεωροῦσαν βέβαιη. Τοῦτο τὸ θεωρεῖ σὰν τιμωρία τῆς θεᾶς. Κατόπιν κάνει περιγραφὴ πῶς ἦτο τὸ ἄγαλμα καὶ ὕστερα πλατυάζει μὲ διάφορες ἱστορίες, καθὼς τὸ συνηθίζει καὶ σὲ μερικὲς ἄλλες περιστάσεις.

Ἀξίζει μιὰ ἐπίσκεψι στὸν Ραμνοῦντα, ἰδίως τὴν ἄνοιξι ποὺ ὅλα γύρω εἶναι ἀνθισμένα. Ἀξίζει γιὰ τὶς ἀρχαιότητες ποὺ ἔχει καὶ γιὰ τὴν θέσι του, ποὺ εἶναι μαγευτική. Ἀξίζει ἀκόμη καὶ γιατί, καθὼς δὲν κατοικεῖται καὶ δὲν συχνάζεται, δίνει στὴν ψυχὴ γαλήνη, καὶ ἠρεμία στὸ νοῦ.

Ποιὰ ἦταν ὅμως ἡ ἔννοια ποὺ εἶχε ἡ Νέμεσις, τὴν ὁποία τόσο τιμοῦσαν οἱ ἀρχαῖοι; Γιὰ νὰ μορφώσουμε γνώμη ἐπάνω σ᾽ αὐτὸ θὰ πρέπει, καθὼς νομίζω, νὰ συμβουλευθοῦμε τὴν ἀρχαία παράδοσι, τοὺς σχετικοὺς μύθους. Τοὺς ἀρχικούς, βέβαια, μύθους καὶ ὄχι τοὺς μεταποιημένους κατὰ τὰ ἱστορικὰ χρόνια. Καθὼς λοιπὸν πληροφορούμεθα ἀπὸ τοὺς μύθους αὐτούς, ἡ Νέμεσις ἦτο Ἀρχὴ Πνευματική, ποὺ εἶχε γιὰ ἔργο της νὰ τιμωρῆ ἐκείνους ποὺ ὑβρίζουν τὴν Φύσι. Ὑβρίζουν δὲ τὴν Φύσι μὲ τὰ ἔργα τους ὅσοι παραβαίνουν τοὺς νόμους της ἢ ὅσοι τοὺς ἀρνοῦνται, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀκολασταίνουν ἐπάνω σ᾽ αὐτούς. Ἡ Νέμεσις ἦτο ἡ Πνευματικὴ ἐκείνη Ἀρχὴ ποὺ «ἔνεμε», δηλαδὴ μοίραζε τὶς πνευματικὲς κυρώσεις, ὄχι βέβαια γιὰ ἐκδίκησι,

γιατί ἡ πρόθεσις αὐτὴ μόνο σὲ ἀνθρώπους σκοτεινοὺς μπορεῖ νὰ ἔχῃ θέσι σὰν πάθος, ἀλλὰ γιὰ νὰ διδάξῃ μὲ τὶς δοκιμασίες ποὺ ἔθετε στὶς ἀνθρώπινες ψυχές, στοὺς ἀνθρώπους ὅσους ἔχουν ἀκόμη τόσο σκοτάδι μέσα τους, ὥστε οἱ πράξεις τους νὰ εἶναι ἀντίθετες στὸ ρυθμό, στὴν τάξι ποὺ ὁρίζουν οἱ φυσικοὶ νόμοι.

Κατὰ τὸν σχετικὸ μῦθο τὴ Νέμεσι τὴν γέννησε ἡ Νύξ, τὸ σκοτάδι. Δηλαδὴ τὴν ἀνάγκη γιὰ πνευματικὲς κυρώσεις δημιούργησαν οἱ ἀντιφυσικὲς ἐκτροπὲς τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι σκοτεινὲς καὶ πρέπει νὰ διορθωθοῦν. Γι' αὐτὸ παριστάνουν τὴ Νέμεσι νὰ ἔχῃ καὶ ἕνα τροχὸ κοντά της, στὰ πόδια της, τὸν τροχὸ τῶν γεννήσεων τῶν θνητῶν. Τοῦτο φανερώνει ὅτι τὸ ἔργο της στοὺς ἀνθρώπους εἶχε ἐφαρμογή, στοὺς θνητοὺς ποὺ ἡ ψυχή τους ἀλλάζει ὀργανισμούς.

Τὴν ἔλεγαν καὶ Ἀδράστειαν (ἀ—δράττομαι), δηλαδὴ ὅτι ἦτο ἄφευκτος καὶ δὲν ἦτο δυνατὸ ν' ἀποφύγῃ κανένας τὶς ποινές της γιὰ τὶς ἀντιφυσικές του πράξεις.

Τώρα, σὰν θέλουμε νὰ ἐπεκτείνουμε τὸ μέρος τοῦτο τῆς πνευματοδοξίας τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, ποὺ τόσο εἶναι σπουδαῖο, τοῦ κολασμοῦ γιὰ τὶς ἀντιφυσικὲς πράξεις, ποὺ ἀποτελεῖ διδασκαλία στὴν ψυχή, ὥστε νὰ διορθωθῇ, πρέπει νὰ ἐξετάσουμε καὶ νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν ἀνταπόδοσι γενικά. Γιὰ τὸ περίφημο «Ἀντιπεπονθὸς» τῆς ἐσωτερικῆς παραδόσεως. Καὶ αὐτὸ νόμος πνευματικὸς εἶναι, τοῦ ὁποίου σὰν περίπτωσι μερικὴ εἶναι τὸ ἔργο ποὺ κάνει ἡ Νέμεσις, ἡ ὁποία τιμωρεῖ τὶς χειρότερες περιπτώσεις, τὶς παρὰ τὴν Φύσι ἐνέργειες.

Τὸ Ἀντιπεπονθὸς αὐτὸ τῶν Ἑλλήνων, τὸ Κάρμα τῶν Ἰνδῶν, εἶναι νόμος πνευματικός, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς εἰδικὴ περίπτωσι, τὴν πνευματικὴ περίπτωσι, ἑνὸς ἄλλου φυσικοῦ νόμου, μεγάλου καὶ γενικοῦ, ποὺ λειτουργεῖ μέσα στὴ Φύσι ὁλόκληρη. Ἑνὸς νόμου παντοδυνάμου καὶ κραταιοῦ: τοῦ νόμου τῆς α ἰ τ ι ό τ η τ ο ς. Τίποτα δὲν γίνεται χωρὶς αἰτία.

Αὐτὸ τὸ «τίποτα» ὅμως, σὲ διάφορες περιπτώσεις ἀμφισβητεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη καὶ ἀπὸ τὴν φιλοσοφία. Ὁ ἄνθρωπος προβάλλει τὰ τυχαῖα περιστατικὰ τῆς ζωῆς, ὁ σύγχρονος ἐπιστήμων τὴν μικροφυσική, στὴν ὁποία σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἰσχύει ἡ περίφημη ἀπροσδιοριστία, ἡ δὲ φιλοσοφία ὁμιλεῖ γιὰ τὸ αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλες ὅμως αὐτὲς οἱ ἀμφισβητήσεις, καθὼς λέγουν ἄλλοι, ὀφείλονται στὸ ὅτι δὲν γνωρίζουμε ἀκόμη τὰ αἴτια ποὺ προκαλοῦν ὡρισμένα ἀποτελέσματα. Καὶ καθὼς φαίνεται ἔχουν τὸ δίκιο μὲ τὸ μέρος τους.

Ἄς γυρίσουμε λοιπὸν τώρα στὸ Ἀντιπεπονθός. Ἀπὸ τὸ «ἀντιπάσχω» προέρχεται, ποὺ σημαίνει: παθαίνω ὅ,τι ἔκαμα, καλὸ ἢ κακό. Ἀποτελεῖ μιὰ θεμελιώδη ἀρχὴ ἠθικοφιλοσοφική, κοινὴ στὶς ἀρχαῖες παραδόσεις, ἡ ὁποία ἔχει

ἐφαρμογή στὴν ἀνθρώπινη ψυχή, στὸν ἄνθρωπο ποὺ τιμωρεῖται ἢ ἀμείβεται σύμφωνα μὲ τὶς πράξεις του, ὁ ὁποῖος ἀντιπάσχει γιὰ νὰ διορθωθῆ.

Τὸν νόμο τοῦ Ἀντιπεπονθότος οἱ Πυθαγόρειοι ὠνόμαζαν δ ι κ α ι ο σ ύ ν η ν, θεία δικαιοσύνη, γιὰ νὰ δείξουν τὴν ἀνώτερη του ἠθικὴ βάσι. Ἡ Ἕλενα Μπλαβάτσκυ τὸν ἔλεγε νόμο τῆς ἀνταποδοτικῆς δικαιοσύνης, ὁ δὲ Σίννετ στὸ βιβλίο του «Ὁ ἐσωτερικὸς Βουδδισμός», τὸν ὁρίζει σὰν νόμο ἠθικῆς αἰτιότητος.

Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα ἐκεῖνα ποὺ μεταφέρει ἡ Μπλαβάτσκυ ἀπὸ τὶς σχετικὲς ἀντιλήψεις τῶν Ἰνδουϊστῶν καὶ τῶν Βουδδιστῶν. Ἰδοὺ τί γράφει μαζὶ μὲ ἄλλα στὸ βιβλίο της «τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας»:

«Ἔχει ὁ νόμος αὐτὸς ἀλάθευτη δικαιοσύνη, σοφία καὶ νοημοσύνη»—«Εἶναι νόμος ποὺ προσαρμόζει μὲ σοφία, νοημοσύνη καὶ δικαιοσύνη κάθε ἀποτέλεσμα στὴν αἰτία του»—«Εἶναι αὐστηρὸς ἐπανορθωτὴς τοῦ κάθε κακοῦ, νόμος ἰσορροπίας, ποὺ ἀνταμείβει καὶ τιμωρεῖ μὲ ἀπόλυτη ἀμεροληψία» — «Εἶναι ἀλάνθαστος ρυθμιστής, ποὺ καθορίζει σὲ κάθε ἐνσάρκωσι τὶς ἰδιότητες τῆς ἄλλης ἐκείνης, ποὺ θὰ τὴν διαδεχθῆ».

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ φαίνεται καθαρὰ ὅτι ὁ νόμος τοῦ Ἀντιπεπονθότος δὲν ἀσκεῖται μηχανικῶς, ἀλλὰ μὲ λογικὴ καὶ δικαιοσύνη. Μὲ σοφία, μὲ δικαιοσύνη ἀλάθευτη, μὲ ἀπόλυτη ἀμεροληψία, καθὼς γράφει ἡ Μπλαβάτσκυ. Ἑπομένως, ἐκεῖνοι ποὺ τὸν καθορίζουν παρουσιάζουν στοιχεῖα πνευματικὰ ἀνώτερης ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς καταστάσεως. Δηλαδὴ πρόκειται γιὰ ἀνώτερες πνευματικὲς Συνειδήσεις ποὺ ἀσκοῦν αὐτὴ τὴν ἐξουσία μὲ σοφία, ἀρετὴ καὶ ἀγάπη. Μὲ στοργὴ πρὸς τὸν ἄνθρωπο γιὰ νὰ τὸν ἐκπαιδεύσουν ψυχικὰ ὥστε νὰ γίνη ἔτσι καλύτερος.

Εἰς τὸ σημεῖο τοῦτο θ᾿ ἀνατρέξουμε στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ παράδοσι, ἡ ὁποία, καθὼς νομίζω, θὰ μᾶς βοηθήση γιὰ νὰ μορφώσουμε πληρέστερη γνώμη ἐπάνω στὸ θέμα αὐτό. Ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ λοιπὸν παράδοσι πληροφορούμεθα ὅτι μὲ βάσι τὸ Ἀντιπεπονθὸς καθορίζεται ἡ Ε ἱ μ α ρ μ έ ν η γιὰ κάθε ψυχή. Ἡ λέξις προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα «εἵμαρται» ποὺ θὰ πῆ πέπρωται. Εἱμαρμένη ἑπομένως σημαίνει τὸ πεπρωμένο, τὸ ἀναπόφευκτο. Ἡ Εἱμαρμένη ἐλέγετο καὶ Ἀνάγκη (ἐκ τοῦ ἀνάσσω), ἡ ὁποία δηλώνει τὴν αἰτία ποὺ φέρει ἄφευκτο ἀποτέλεσμα. Ἡ ἀρχαία παράδοσις λέγει ἀκόμη ὅτι τὴν Εἱμαρμένη τοῦ καθενὸς τὴν καθορίζουν οἱ μᾶλλον σοφὲς ἐλεύθερες Συνειδήσεις, μὲ μέτρο κρίσεως τὸ Ἀντιπεπονθός. Λέγει δὲ ἀκόμη ὅτι μία ἄλλη, ἀνώτερη καὶ αὐτὴ Πνευματικὴ Ἀρχή, ἔχει σὰν ἔργο νὰ ἐφαρμόζη τὴν Εἱμαρμένη κάθε ψυχῆς. Ἡ ἐξουσία δὲ αὐτὴ ἦταν αἱ Μ ο ῖ ρ α ι, ποὺ ἦσαν τρεῖς, ἡ Ἄ τ ρ ο π ο ς, ποὺ ἐξουσιάζει τὸ παρελθόν, τὸ ὁποῖο δὲν ἀλλάσσει, ἡ Λ ά χ ε σ ι ς, ποὺ καθορίζει τὸ μέλλον (ἐκ τοῦ λαγχάνω = λαμβάνω) καὶ ἡ Κ λ ω θ ώ, ποὺ ὑφαίνει τὸ παρόν.

Ἡ ἀρχαία παράδοσις ὁμιλεῖ ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν Θέμιδα, κόρη τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς. Ἦτο συμπάρεδρος τῶν Ὀλυμπίων, ἡ συνισταμένη τῆς βουλήσεως αὐτῶν. Ἦτο καὶ ἡ Ἀρχὴ αὐτὴ εἱμαρμένη, ὄχι ὅμως γιὰ τοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ γιὰ τούς Ἀθανάτους καὶ τοὺς Μύστας. Τὸ λέγει καὶ τὸ ὄνομά της Θέμις (θεῶν—μίτος= στήμων), γιατὶ ὕφαινε τὴν θεϊκὴ εἱμαρμένη. Παιδιά της ἦσαν ἡ Εὐνομία, ἡ Δίκη καὶ ἡ Εἰρήνη.

Ἀρχίσαμε μὲ τὸν Ραμνοῦντα καὶ μὲ τὴν θεὰ Νέμεσι, μὰ ὕστερα ὁ λόγος μᾶς ἔφερε μακριά. Μακριὰ βέβαια, ἀλλὰ σὲ ζητήματα σχετικά, ποὺ θίγουν μιὰ πνευματόδοξη πτυχή, βαθιὰ πτυχὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαία μας παράδοσι, ποὺ εἶναι καὶ στὸ σύνολό της πνευματόδοξη.

Καὶ σὲ ἄλλες περιστάσεις ἔχουμε πῆ ὅτι ἡ ἀρχαία ἐσωτερικὴ παράδοσις, ποὺ φορέας της εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, (οἱ ἀρχικοὶ μῦθοι ποὺ συνέθεσαν οἱ Σοφοὶ τῶν Μυστηρίων στοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, τότε ποὺ βασίλευε τὸ «χρύσεον γένος» τοῦ Ἡσιόδου καὶ ὄχι οἱ μῦθοι τοῦ Ὁμήρου καὶ τῶν Τραγικῶν) σὲ θέματα πνευματικὰ περιστρέφεται, ποὺ τὰ ἔκρυψαν στοὺς μύθους Ἄνδρες θεοδίδακτοι μὲ τόση τέχνη. Οἱ μῦθοι αὐτοί, μέσα στὶς ἀλληγορίες τους καὶ στὶς μεταφορικές τους περιγραφές, καλύπτουν, καθὼς φαίνεται, ἀλήθειες πνευματικὲς ποὺ ἔχουν σχέσι μὲ τὴν ἀνέλιξι τῆς ψυχῆς τοῦ ἐξαγνισμένου ἀνθρώπου, καὶ τὴν ἀπολύτρωσί της ἀπὸ τὸ γένος τὸ ἀνθρώπινο, μὲ τὴν πνευματικὴ ἄνοδο τῆς ἁγνῆς ψυχῆς ποὺ κυήθηκε καὶ τελέστηκε στὰ Ἀρχαῖα Μυστήρια.

Ἄλλες πάλι ἀλληγορίες ἀναφέρονται στὴ διάρθρωσι τοῦ Θείου Πνευματικοῦ Κόσμου, τῶν Θείων Ὄντων, καθὼς τὸν ὀνομάζει ἡ Ἑ. Μπλαβάτσκυ, τοῦ Κόσμου ἐκείνου τοῦ ὁποίου εἶναι μέρος καὶ ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα μιλήσαμε σήμερα: Ἡ Εἱμαρμένη, οἱ Μοῖρες, ἡ Νέμεσις καὶ ἡ Θέμις.

Πόσο λοιπὸν ἔχουν πλανηθῆ ἐκεῖνοι, ποὺ τοὺς μύθους, —οἱ ὁποῖοι ἐκφράζουν ἀλληγορικὰ πνευματικὲς ἀλήθειες—τοὺς παίρνουν κατὰ γράμμα ἢ τοὺς δίδουν ἑρμηνεῖες μετεωρολογικὲς ἢ ἄλλες χαμηλὲς ἑρμηνεῖες καὶ βγάζουν ἔτσι τόσο εὔκολα τὸ ἀπαράδεκτο συμπέρασμα ὅτι οἱ μῦθοι αὐτοὶ ἐκφράζουν ἀφελεῖς ἰδέες ποὺ εἶχαν τότε ἄνθρωποι πρωτόγονοι... Πόσο ἔχουν πλανηθῆ ὅσοι ἔχουν θεωρήσει τὴν Ἑλληνικὴ Παράδοσι, τὴν τόσο πνευματόδοξη, σὰν εἰδωλολατρικὴ καὶ τὴν λατρεία τῶν ἀρχαίων σὰν λατρεία εἰδώλων...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Θρησκεῖες τῶν ἀνθρώπων

Ὑπὸ αἰδ. μεθοδιστοῦ ΠΩΛ ΧΑΝΤΣΙΝΣΟΝ

Ἀναρίθμητες εἶναι οἱ ἐκφράσεις τῆς λατρείας τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν θὰ συμπληρωθῆ ποτὲ ἡ ἀπαρίθμησις τῶν θεῶν καὶ τῶν θεαινῶν του. Ζητῶντας τὴν προστασία ἢ τὴν εὐλογία τους, καταφεύγει σὲ τελετουργίες, ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ καταλάβουν χιλιάδες τόμους. Οἱ νεώτεροι καὶ τόσον συναρπαστικοὶ κλάδοι τῆς Ἐπιστήμης, ὅπως ἡ Ἀνθρωπολογία, ἡ Ἀρχαιολογία καὶ ἡ Παλαιοντολογία, ἀνακαλύπτουν συνεχῶς καὶ νέα στοιχεῖα γιὰ τὸν τρόπον ζωῆς τῶν παλαιολιθικῶν προγόνων μας. Κι ὅλα τὰ στοιχεῖα συμφωνοῦν σὲ μιὰ κοινὴ διαπίστωσι: Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα θρησκευόμενον ὄν.

Ἀλλ' οἱ σημερινὲς θρησκεῖες δὲν εἶναι κάτι ποὺ δημιουργήθηκε αἰφνίδια, αὐθύπαρκτα, χωρὶς προϊστορίαν. Πολλοὶ μιλοῦν γιὰ τὴν θρησκεία τους σὰν ἕνα φαινόμενο, μιὰν ἐκδήλωσι τελείως ξεχωριστὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες θρησκεῖες —ζωντανὲς ἢ νεκρές. Ἐν τούτοις καὶ οἱ θρησκεῖες ἔχουν τὸ γενεαλογικὸν δένδρον των· ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι, ποὺ τὶς λατρεύουν. Πρὶν λίγα χρόνια ἀκόμη οἱ Πάπυροι τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης ἀπέδειξαν ὅτι ὡρισμένες δοξασίες καὶ τελετουργίες τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι παρόμοιες ἐκείνων τῆς φυλῆς Κουμράν, ποὺ ζοῦσε στὴν ἔρημο τῆς Ἰορδανίας χίλια χρόνια πρὶν ἔλθη ὁ Χριστός. Ἡ πιὸ λογικὴ ἑρμηνεία εἶναι ὅτι θὰ ὑπῆρχε ἐπαφὴ μεταξὺ τῆς φυλῆς Κουμρὰν καὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ὅλες οἱ θρησκεῖες ἔχουν τὶς ρίζες των βαθειὰ στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων· ὅλες παρουσιάζουν ὁμοιότητες μὲ ἄλλες θρησκεῖες. Οἱ Χριστιανοὶ κ' Ἑβραῖοι ἐρευνηταί, μελετῶντας τὸ Γκιλγκαμές, τὸ ἡλικίας 4000 ἐτῶν ἔπος τῶν Βαβυλωνίων, ἀνακαλύπτουν ἐκπληκτικὲς ὁμοιότητες μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Κιβωτοῦ τοῦ Νῶε. Οἱ θεοὶ καὶ οἱ θεὲς τοῦ ρωμαϊκοῦ πανθέου εἶναι, συχνά, οἱ ἴδιες ἐκεῖνες θεότητες ποὺ τὶς τραγούδησεν ὁ Ὅμηρος.

Στὴν ἐποχή μας, ἂν καὶ ὑπάρχουν πολλὲς θρησκεῖες, ἕξη μόνον εἶναι οἱ μεγάλες θρησκεῖες —ὁ Χριστιανισμός, ὁ Ἰνδοισμός, ὁ Βουδδισμός, ὁ Κομφουκιανισμός, ὁ Ἰσλαμισμὸς καὶ ὁ Ἰουδαϊσμός— οἱ ὁποῖες, ἂν καὶ παρουσιάζουν πολλὲς ὁμοιότητες μεταξύ των, παρουσιάζουν καὶ μεγάλες διαφορές, βασικὲς πολλὲς φορές. Ἐν τούτοις, ὅλες ἔδωσαν ἀπάντησιν στὰ μεγάλα ἐρωτήματα ποὺ δημιουργοῦν στὴν ἀνθρώπινη σκέψι τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς, τὸν βοήθησαν νὰ ὑπομένη τὶς λύπες του καὶ νὰ κατανικήση τὸν φόβον τοῦ θανάτου.

Τὰ τελευταῖα χρόνια ὑποστηρίζεται, μὲ συνεχῶς μεγαλυτέραν ἐπιμονήν, ὅτι ἡ πνευματικὴ ἀνάτασις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους θὰ διασφαλισθῆ ἂν οἱ μεγάλες θρησκεῖες ἀναγνωρίσουν τὴν βασικὴ ἑνότητά τους στὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν καὶ παραμερίσουν τὶς διαφορές τους. Ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος καὶ ἱστορικὸς Ἄρνολντ Τόϋνμπυ, ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐνθέρμους ὑποστηρικτὰς τῆς ἰδέας αὐτῆς, γράφει ὅτι «οἱ μεγάλες θρησκεῖες εἶναι παραλλαγὲς τοῦ ἰδίου θέματος».

Ἡ ἔκκλησις ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως τῶν θρησκειῶν ἀκούγεται συχνότερα ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὴν Ἰνδία, ὅπου, τὸ 1886, ὅταν ὁ Ραμακρίσνα, ὁ μεγάλος μεταρρυθμιστὴς τοῦ Ἰνδοϊσμοῦ, διεκήρυξεν ὅτι ὅλες οἱ θρησκεῖες εἶναι πραγματικές, διαφορετικὰ μονοπάτια μόνον, ποὺ ὁδηγοῦν στὸν ἴδιο ἀντικειμενικὸ σκοπό. Ἡ Ἰνδία κυριαρχεῖται ἀπὸ τὸ πάθος τῆς παγκοσμίου συνθέσεως τῶν θρησκειῶν. Δὲν εἶναι

περίεργον ὅτι παρόμοιες προτάσεις βρίσκουν ἀμέσως ἀπήχησιν μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων, πνευματικῶν ἀνθρώπων, ποὺ δὲν παραβλέπουν τοὺς κινδύνους τῆς ὑλιστικῆς ἐποχῆς μας.

Κατὰ τὰ τελευταῖα 1.300 χρόνια καμμιὰ νέα θρησκεία δὲν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισί της. Σημαίνει, ἆρά γε, αὐτό, ὅτι τελείωσε ἡ ἐξελικτικὴ πορεία τῶν θρησκειῶν, ὅτι δὲν θὰ ἐμφανισθῇ ποτὲ πιὰ καινούργια θρησκεία; Καὶ ναὶ καὶ ὄχι.

Ἐπὶ αἰῶνας οἱ ἄνθρωποι πέθαιναν, διεκδικῶντας τὸ δικαίωμα νὰ πιστεύουν. Ἀλλ' ὑπῆρξαν καὶ ἄνθρωποι ἐξ ἴσου εἰλικρινεῖς, ποὺ θυσιάσθηκαν γιὰ τὸ δικαίωμά τους νὰ μὴ πιστεύουν. Ἐν τούτοις καὶ ὁ ἀθεϊσμὸς εἶναι μία θρησκεία, ἀπὸ τὴν ἄποψιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπιστημονικὴ ἀπόδειξις, ἀλλὰ μόνον πίστις.

Δεδομένου, ὅμως, ὅτι ὁ ἀθεϊσμὸς δὲν δίνει ἀπάντησι στὰ προβλήματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, πολλοὶ ἄθεοι ἐστράφησαν πρὸς τὸν Οὑμανισμὸν —ἕναν ὅρον, ποὺ σημαίνει πολλά, ἀλλά, στὴν ἐποχή μας, κατὰ τὸν Κορλὶς Λαμόντ, «εἶναι ἡ ἀντίληψις, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει μιὰ μόνον ζωὴ καὶ πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον δημιουργικὴ κι εὐτυχισμένη — ὅτι ἡ εὐτυχία ὑπάρχει «ἰδίῳ δικαιώματι» καί, συνεπῶς, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως ἢ κυρώσεων ἀπὸ ὑπερφυσικὲς δυνάμεις».

Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ Κομμουνισμὸς κατέκτησε τὴν Ρωσίαν καὶ προεκήρυξε ἀντικειμενικὸν σκοπόν του τὴν κατάκτησιν τοῦ Κόσμου, ἕνας ἀγγλικανὸς Ἀρχιεπίσκοπος τὸν ἐχαρακτήρισεν ὡς «χριστιανικὴν αἵρεσιν». Κι ὅμως, εἶναι κάτι περισσότερον. Καταγγέλλοντας τὶς παλιὲς θρησκεῖες ὡς τὸ «ὄπιον τῶν Λαῶν», ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι ὁ ἴδιος μιὰ ἰδιαίτερη θρησκεία, ποὺ ἀναπτύσσεται ταχύτατα στ' ἀχνάρια καινούργιας Ἐκκλησίας. Ἐάν, ὅπως ἀναφέρεται στὴν Βίβλο, πίστις εἶναι «ἡ οὐσία ἐκείνων, ποὺ ἐλπίζουμε, ἡ ἀπόδειξις ἐκείνων, ποὺ δὲν βλέπουμε», τότε, ἀσφαλῶς, ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι θρησκεία.

Οἱ ἄνθρωποι, στὶς θρησκευτικὲς των πεποιθήσεις, δὲν διαφέρουν πολὺ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ἀναζητοῦν κάποιαν διαβεβαίωσιν τῆς εὐνοίας τῶν θεῶν τους, προστασίαν κατὰ τῶν κινδύνων τῆς ζωῆς, ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς συνανθρώπους των, θάρρος στὴν ὥρα τῆς κρίσεως, συμπόνια στὴν θλῖψι τους, καθοδήγησιν καί, πρὶν ἀπ' ὅλα, ἐλπίδες γιὰ κάποιου εἴδους ἀθανασίαν. Οἱ τρόποι, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ πιστοὶ τῶν διαφόρων θρησκειῶν προσπαθοῦν νὰ ἐπιτύχουν τοὺς ἀντικειμενικοὺς αὐτούς σκοπούς των, παρουσιάζουν μεγάλες καὶ πολυάριθμες διαφορές, ἂν καὶ στοὺς κόλπους ὅλων τῶν μεγάλων θρησκειῶν ὑπῆρξαν ἄνθρωποι, ποὺ ξεπέρασαν τὸ δικό μας ἐπίπεδον καὶ πλησίασαν τὸ θεῖον, κατὰ τρόπον τέτοιον, ὥστε νὰ παρουσιάζουν μεγάλες ὁμοιότητες μεταξύ των.

Εἶναι κρίσιμες ἡμέρες γιὰ τὴν θρησκείαν. Οἱ τρομακτικὲς μεταβολές, ποὺ ἔχει ἐπιφέρει ἡ ἀνάπτυξις τῆς Τεχνολογίας στὴν ζωὴ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, σ' ὅλες τὶς χῶρες, σ' ὅλους τοὺς τομεῖς δραστηριότητος κι οἱ ἀκόμη μεγαλύτερες μεταβολές, ποὺ προδικάζει ἡ ἀτομικὴ ἐποχή, καθιστοῦν ἐπιτακτικὸν τὸ καθῆκον τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν πλέον δαιμονικὴν καὶ καταστρεπτικὴν ὅλων τῶν εἰδωλολατρειῶν —τὴν ἑαυτολατρείαν. Κάθε μεγάλη θρησκεία προσπαθεῖ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἑαυτολατρείας, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν χώραν τῆς καταστροφῆς. Καὶ ὅλες θὰ ἔχουν ἐκπληρώσει τὸν σκοπόν τους κατὰ τὸ μέτρον, ποὺ θὰ ἐμπνεύσουν στὸν ἄνθρωπον «νὰ εἶναι δίκαιος, φιλεύσπλαγχνος καὶ ταπεινὸς πρὸς τὸν Θεόν του».

Ο "ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ,,

Μέσ' ἀπὸ τὰ 'Ιερὰ Βιβλία ἑπτὰ μεγάλων θρησκειῶν, ἕνα θέμα ἀναδύεται μὲ ἐκπληκτικὴ ταυτότητα: αὐτό, ποὺ ἔχει ἀποκληθεῖ ὁ «Χρυσὸς κανόνας» γιὰ τὴν συμπεριφορὰ τοῦ ἀνθρώπου:

ΒΡΑΧΜΑΝΙΣΜΟΣ: Ἡ σύνοψις τοῦ καθήκοντος εἶναι ἡ ἀκόλουθος: Μὴ πράττης στοὺς ἄλλους ὅ,τι θὰ σοῦ προξενοῦσε πόνο, ἂν ἐπράττετο σὲ σένα. (Μαχαμπχαράτα 5:1517)

ΒΟΥΔΔΙΣΜΟΣ: Μὴ θίγης ἄλλους μὲ τρόπους ποὺ θὰ τοὺς ἐθεωροῦσες ἐπιβλαβεῖς ἂν ἐστρέφοντο προς ἐσένα. (Οὐδαναβάργκα 5:18)

ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ: Αὐτὸ ποὺ εἶναι μισητὸ σὲ σένα, μὴ τὸ πράξης στοὺς συνανθρώπους σου. Ὁλόκληρος ὁ Νόμος εἶναι αὐτός, τὰ λοιπὰ εἶναι λεπτομέρειες. (Ταλμούδ, Σχαμπὰτ 31α)

ΙΣΛΑΜΙΣΜΟΣ: Κανείς σας δὲν εἶναι πιστὸς μέχρις ὅτου θὰ ἐπιθυμῆ γιὰ τὸν ἀδελφό του αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό του. (Σουνὰν)

ΚΟΜΦΟΥΚΙΑΝΙΣΜΟΣ: Ὑπάρχει κανένα ἀπόφθεγμα ποὺ νὰ ἔχη ἐφαρμογὴ γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου; 'Ασφαλῶς, εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ἀγάπης: Μὴν πράττης στοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θὰ ἤθελες ἐκεῖνοι νὰ πράξουν σὲ σένα. ('Ανάλεκτα 15:23)

ΤΑΟΪΣΜΟΣ: Τὸ κέρδος τοῦ γείτονά σου θεώρει το καὶ δικό σου κέρδος, τὴν ζημιὰ τοῦ γείτονά σου καὶ δική σου. (Τάϊ Σὰνγκ Κὰν-Γὶνγκ)

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ: Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. (Ματθ. 7:12)

"ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ"

'Από τὸ περίφημο ἐκλαικευτικὸ ἔργο τῆς 'Ελενας Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ «Το Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας», ποὺ ἐκθέτει τὴν ἐπιστημονικὴ καὶ τὴν φιλοσοφικὴ βασι τῆς Θεοσοφίας ὑπο μορφὴν ἐρωταποκρίσεων, δίδομεν μερικὰ ἀποσπασματα:*

'Ερωτ.—Τί ἐννοεῖτε μὲ τον ὅρο Θεοσοφία;

'Απάντηση: Λέγοντας Θεοσοφία ἐννοοῦμε θεία σοφία, ἢ σοφία τῶν θεῶν, ἀκριβῶς ὅπως λέγοντας θεογονία ἐννοοῦμε γενεαλογία τῶν θεῶν. 'Η ἑλληνικὴ λέξη Θεὸς σημαίνει θεῖο ὂν κι' ὄχι θεὸς μὲ τὴ σημερινή της σημασία. Θεοσοφία λοιπὸν δὲν εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἡ θεία γνώση ποὺ κατέχουνε τὰ θεῖα ὄντα. Εἶναι ἕνας παμπάλαιος ὅρος, που τὸν χρησιμοποιοῦνε χιλιάδες χρόνια τώρα.

'Ερώτ.— Ποιά εἶναι ἡ καταγωγὴ τοῦ ὀνόματος;

'Απάντ.—Τὸ κληρονομήσαμε ἀπ' τους 'Αλεξανδρινοὺς φιλόσοφους, ποὺ ὀνομάζονταν ἐραστὲς τῆς ἀλήθειας, «φιλαλήθεις», (ἀπὸ τὸ φιλῶ καὶ ἀλήθεια). 'Ο ὅρος Θεοσοφία καθιερώθηκε τὸν τρίτο αἰῶνα τῆς χριστιανικῆς περιόδου ἀπ' τὸν 'Αμμώνιο Σακκᾶ καὶ τοὺς μαθητές του, ποὺ ἱδρύσανε τὸ ἐκλεκτικὸ θεοσοφικὸ σύστημα.

'Η Θεοσοφία, ἢ τὸ ἐκλεκτικὸ θεοσοφικὸ σύστημα, ἐμφανίσθηκε τὸν τρίτο αἰῶνα, ἀν πιστέψουμε τὸν Διογένη Λαέρτιο ἡ καταγωγή της εἶναι πολὺ ἀρχαιότερη. Γιὰ ἱδρυτή της ἀναφέρει τὸν Αἰγύπτιο ἱερέα Πὸτ—'Αμών, που ἔζησε στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐποχῆς τῶν Πτολεμαίων.

'Ερώτ.—Ποιά ἦταν ἡ διδασκαλία τοῦ 'Αμμωνίου Σακκᾶ;

'Απάντ.—Ένας ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς, ποὺ ἔχουν γράψει γι' αὐτόν, ὁ Μοσάιμ, γράφει πῶς ὁ 'Αμμώνιος δίδασκε ὅτι:

«. . . ἡ θρησκεία τῆς μάζας συμβάδιζε μὲ τὶς φιλοσοφικὲς διδασκαλίες κι' ἀκολούθησε τὴν τύχη τους. Σιγά—σιγά, φθάρηκε, σκοτίστηκε ἀπὸ την ἀλαζονεία, τὴ δεισιδαιμονία καὶ τὸ ψέμμα. Χρειαζότανε λοιπὸν τώρα νὰ την ἀπαλλάξει κανεὶς ἀπ' ὅλες τὶς προσμίξεις, νὰ τῆς ξαναδώσει τὴν πρώτη της καθαρότητα θεμελιώνοντάς την πάνω σε φιλοσοφικὲς ἀρχές. 'Ο Χριστός, ἔλεγε ὁ 'Αμμώνιος, εἶχε τάξει σκοπό του τὴν ἀποκατάσταση τῆς σοφίας τῶν ἀρχαίων στὴν ἀρχική της ἀκεραιότητα. Θέλησε νὰ περιορίσει τὴ δεισιδαιμονία, ποὺ ἐπικρατοῦσε τότε παντοῦ καὶ νὰ διαλύσει τὶς ἀναρίθμητες πλάνες, ποὺ εἶχανε εἰσχωρήσει στὶς διάφορες λαικὲς θρησκεῖες».

---

* 'Από την ἑλληνικὴ μετάφρασι Μαρίκας Κανδήλη (Έκδοσις Θεοσοφικῆς 'Εταιρίας, ὁ τόμος ἄδ. 50 καὶ δεμ. 60 δραχ.).

Τὰ ἴδια λένε κι' οἱ σημερινοὶ θεόσοφοι.

'Ερώτ.—'Αφοῦ ὁ 'Αμμώνιος δὲν ἄφησε γραπτὴ διδασκαλία, πῶς μποροῦμε νὰ ξέρουμε, ὅτι αὐτὲς ἤτανε οἱ ἀρχές του;

'Απάντ.—Οὔτε ὁ Βούδδας κι' ὁ Πυθαγόρας, οὔτε ὁ Κομφούκιος κι' ὁ 'Ορφεύς, οὔτε ὁ Σωκράτης κι' ἀκόμη κι' ὁ Χριστὸς ἀφήσανε τίποτε γραπτό. Κι' ὅμως οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἱστορικὰ πρόσωπα κι' ἡ διδασκαλία τους ἔφτασε ὥς τὴν ἐποχή μας. Οἱ μαθητὲς τοῦ 'Αμμώνιου, κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἤτανε ὁ 'Ωριγένης κι' ὁ Εἰρηναῖος, γράψανε συγγράμματα, ὅπου ἐκθέτουνε τὴν ἠθική του διδασκαλία. 'Ο 'Ωριγένης, ὁ Πλωτῖνος κι' ὁ Λογγῖνος, (σύμβουλος τῆς περίφημης βασίλισσας Ζηνοβίας), ἀναπτύξανε στὸ κοινὸ ἕνα μέρος ἀπ' τὸ μυστήριο τῆς 'Εκλεκτικῆς Σχολῆς, ὅσο βέβαια ἤτανε δυνατόν, γιατὶ ὑπήρχανε δύο εἰδῶν διδασκαλίες, ἡ ἐξωτερικὴ κι' ἡ ἐσωτερική.

'Ερώτ.—Πῶς τότε ἡ διδασκαλία αὐτὴ διασώθηκε μέχρι τὴν ἐποχή μας, ἀφοῦ βεβαιώνετε, πὼς οἱ πραγματικὲς ἀρχὲς τῆς θρησκείας τῆς Σοφίας ἤτανε ἀντικείμενο τῆς ἐσωτερικῆς διδασκαλίας;

'Απάντ.—Ἡ Θρησκεία τῆς Σοφίας ὑπῆρξε πάντοτε μιὰ καὶ μόνη. Εἶναι ἡ τελευταία λέξη κάθε δυνατῆς ἀνθρώπινης γνώσης καὶ γι' αὐτὸ φυλάχτηκε μὲ πολλὴ προσοχή. Ὑπῆρχε πολὺ πρὶν ἀπὸ τοὺς 'Αλεξανδρινοὺς Θεόσοφους, ἔφτασε μέχρι τὴν ἐποχή μας καὶ θὰ ἐπιζήσει ὕστερα ἀπὸ κάθε θρησκεία καὶ φιλοσοφία.

'Ερώτ.—Ποιοί τὴν ἐφύλαξαν;

'Απάντ.—Οἱ μύστες κάθε χώρας, οἱ βαθυστόχαστοι ἐρευνητὲς τῆς ἀλήθειας κι' οἱ μαθητές τους, ἰδιαίτερα ὅμως φυλάχτηκε στοὺς τόπους ὅπου τὴν περιβάλλανε μὲ τὴ μεγαλύτερη τιμὴ καὶ τὴν καλλιεργήσανε μὲ περισσότερο ζῆλο, δηλαδὴ στὶς 'Ινδίες, στὴν κεντρικὴ 'Ασία καὶ στὴν Περσία.

'Ερώτ.—Μπορεῖτε νὰ μᾶς δώσετε μερικὲς ἀποδείξεις τοῦ ἐσωτερικισμοῦ της;

'Απάντ.—Ἡ καλύτερη ἀπόδειξη γι' αὐτὸ εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι κάθε ἀρχαία θρησκευτικὴ ἢ μᾶλλον φιλοσοφικὴ λατρεία περιλάμβανε δύο μέρη: τὴν ἐσωτερικὴ ἢ μυστικὴ διδασκαλία καὶ τὴν ἐξωτερικὴ ἢ κοινὴ τελετουργία. Εἶναι ἐπίσης πολὺ γνωστό, πὼς τὰ μυστήρια τῶν ἀρχαίων σὲ κάθε χώρα χωριζόντανε σὲ δύο: τὰ μεγάλα (μυστικὰ) καὶ τὰ μικρὰ (κοινὰ) Μυστήρια, ὅπως π. χ. τὰ 'Ελευσίνια στὴν 'Ελλάδα (τὰ 'Ολείζω ἐν Ἄγραις ἢ τὰ Μεγάλα ἐν 'Ελευσῖνι). Ὅλοι, ἀρχίζοντας ἀπὸ τοὺς ἱεροφάντες τῆς Σαμοθράκης καὶ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοὺς Βραχμάνες στὶς ἀρχαῖες 'Ινδίες καὶ τοὺς σοφοὺς Ραββίνους στὴν 'Ιουδαία, κρατούσανε μυστικὴ τὴν πραγματική τους πίστη ἀπὸ φόβο μὴ βεβηλωθεῖ. Οἱ 'Εβραῖοι Ραββῖνοι ὀνομάζανε τὶς θρησκευτικές τους ἀκολουθίες «Μερκαβὰχ» ἢ ἐξωτερικὸ σῶμα, «φορέα», τὸ περί-

βλημα δηλαδὴ ποὺ περιέχει τὸ κρυμμένο πνεῦμα, τὴν ὑψηλότερη ἀπόκρυφη Γνώση. Οἱ ἱερεῖς στὶς ἀρχαῖες θρησκεῖες ποτὲ δὲν κοινοποιούσανε στὸ λαὸ τὰ πραγματικὰ φιλοσοφικά τους μυστικά.

Ἐρώτ.— Συχνὰ σᾶς ἀποκαλοῦνε ἐσωτερικοὺς βουδδιστές. Εἶστε λοιπὸν ὀπαδοὶ τοῦ διδασκάλου Βούδδα;

Ἀπάντ.—Ὅσο κι' ὅλοι οἱ μουσικοὶ εἶναι ὀπαδοὶ τοῦ Βάγνερ. Μερικοὶ ἀπὸ μᾶς εἶναι βουδδιστὲς ἀπὸ θρησκεία. Πολὺ περισσότεροι ὅμως εἶναι οἱ ἰνδουιστὲς καὶ βραχμανιστές, καθὼς κι' οἱ χριστιανοὶ εὐρωπαῖοι, παρὰ οἱ προσηλυτισμένοι βουδδιστές.

Ἐρώτ.—Πιστεύετε στὸν πνευματισμό;

Ἀπάντ.—Ἂν με τὴ λέξη «πνευματισμὸς» ἐννοεῖτε τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἐξηγοῦνε οἱ πνευματιστὲς ὡρισμένα ἀσυνήθιστα φαινόμενα, τότε ἀσφαλῶς ὄχι. Ὑποστηρίζουν ὅτι αὐτὲς οἱ ἐκδηλώσεις ὀφείλονται στὰ «πνεύματα» τῶν νεκρῶν, συνήθως συγγενῶν ποὺ ἐπιστρέφουνε στὴ γῆ γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσουνε μὲ τοὺς ἀγαπημένους τους. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο διαφωνοῦμε ἐντελῶς. Σᾶς βεβαιώνουμε, ὅτι τὰ πνεύματα τῶν νεκρῶν δὲν μποροῦνε νὰ γυρίσουνε στὴ γῆ παρὰ μονάχα σὲ σπάνιες ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις, γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ μιλήσουμε ἀργότερα. Μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐπικοινωνοῦνε μόνο μ' ὑ π ο κ ε ι μ ε ν ι κ ὰ μέσα. Ἂν συμβαίνουν ἀ ν τ ι κ ε ι μ ε ν ι κ ὲ ς παρουσίες ὀφείλονται στὸ φάντασμα τοῦ σώματος ποὺ εἶχε ὁ νεκρός. Ὅμως στὸν ψυχικό, στὸν πνευματικὸ πνευματισμό, πιστεύουμε ἀπόλυτα.

Ἐρώτ.—Ἀρνιέστε μήπως τὰ πνευματιστικὰ φαινόμενα;

Ἀπάντ.—Ὄχι βέβαια, ἐκτὸς ἀπ' τὶς περιπτώσεις συνειδητῆς ἀπάτης.

Ἐρώτ.—Πῶς τὰ ἐξηγεῖτε τότε;

Ἀπάντ.—Μὲ πολλοὺς τρόπους. Οἱ αἰτίες αὐτῶν τῶν ἐμφανίσεων δὲν εἶναι τόσο ἁπλὲς ὅσο θέλουνε νὰ πιστεύουν οἱ πνευματιστές. Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα στὶς «ὑλοποιήσεις» συνήθως ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεὸς εἶναι τὸ ἀστρικὸ σῶμα τοῦ μέντιουμ ἢ ἑνὸς ἀπ' τοὺς παρισταμένους. Στὸ ἀστρικὸ σῶμα ἐπίσης ὀφείλονται οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ εἴδους Davenport ἢ γραφὴ πάνω σὲ πλάκα κ.ο.κ.

Ἐρώτ.—Εἴπατε πρὶν τὴ λέξη «συνήθως». Τὶς ἄλλες φορές, ποιὲς εἶναι οἱ αἰτίες αὐτῶν τῶν φαινομένων;

Ἀπάντ.—Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ εἶδος τῶν φαινομένων. Μερικὲς φορὲς εἶναι τὰ ἀστρικὰ λείψανα, τὰ «κελύφη» τῆς Καμαλόκα ἀπὸ παρελθοῦσες προσωπικότητες, ἄλλοτε πάλι εἶναι «στοιχειακά». Ἡ λέξη «πνεῦμα» ἔχει πολλὲς καὶ διάφορες ἔννοιες.

Ἐρώτ.—Πῶς συμβαίνει σὲ μερικὲς ἐπικοινωνίες τὰ πνεύματα ν' ανα-

φέρουν πράγματα ἄγνωστα στὰ μέντιουμ, τὰ ὁποῖα ἐπίσης δὲν ὑπάρχουνε στὴ συνειδητὴ σκέψη τῶν παρόντων στὶς συγκεντρώσεις;

Ἀπάντ.—Αὐτὸ δὲν εἶναι ἀναγκαστικὴ ἀπόδειξη ὅτι αὐτὴ ἡ νοημοσύνη κι' οἱ ἄλλες γνώσεις ἀνήκουνε σὲ «πνεύματα», ἢ προέρχονται ἀπὸ ἄσαρκες ψυχές. Εἶναι γνωστό, πὼς πολλοὶ ὑπνοβάτες, ὅσο διαρκεῖ ὁ ὕπνος τους, γράφουνε ποιήματα, συνθέτουνε μουσικὴ ἢ λύνουνε μαθηματικὰ προβλήματα, χωρὶς ποτὲ νὰ ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴ μουσικὴ ἢ τὰ μαθηματικά. Μερικοὶ μάλιστα ἀπαντοῦνε μ' ἐξυπνάδα σ' ἐρωτήσεις ποὺ τοὺς γίνονται, μιλοῦνε γλῶσσες π. χ. λατινικὰ ἢ ἑβραϊκά, ποὺ ἀγνοοῦν ἐντελῶς ὅταν εἶναι ξύπνιοι. Μήπως κι' αὐτὰ ὀφείλονται στὰ πνεύματα;

Ἐρώτ.— Πῶς τὰ ἐξηγεῖτε λοιπόν;

Ἀπάντ.—Πρεσβεύουμε ὅτι μέσα σὲ κάθε ἄνθρωπο ὑπάρχει ὁ θεῖος σπινθήρας, ποὖναι ἴδιος στὴν οὐσία του μὲ τὸ «παγκόσμιο πνεῦμα». Τὸ πνευματικὸ «ἐγώ» μας εἶναι πάνσοφο, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκδηλώσει τὴ σοφία του, γιατὶ ἐμποδίζεται ἀπ' τοὺς περιορισμοὺς τῆς ὕλης. Τώρα, ὅσο περισσότερο αὐτὰ τὰ ἐμπόδια ἀδρανοῦνε, μ' ἄλλα λόγια ὅσο περισσότερο παραλύει τὸ φυσικὸ σῶμα καὶ χάνει τὴν ἀτομική του αὐτοτέλεια κι' ἐνεργητικότητα, (πρᾶγμα δυνατὸ σὲ βαθὺ ὕπνο ἢ σὲ μεγάλη ἀρρώστεια), τόσο περισσότερο τὸ ἐσώτερο «Ἐγὼ» ἐκδηλώνεται στὸ φυσικὸ πεδίο. Αὐτὴ εἶναι ἡ δική μας ἐξήγηση γι' αὐτὰ τὰ πραγματικῶς θαυμαστὰ φαινόμενα, ποὺ ἀνήκουνε σ' ἀνώτερα πεδία, καὶ στὰ ὁποῖα πιστοποιοῦμε ἀναμφισβήτητη νοημοσύνη καὶ γνώση. Ὅσον ἀφορᾶ τώρα τὰ κατώτερης ποιότητας φαινόμενα, τὶς διάφορες κοινοτοπίες καὶ φλυαρίες ποὺ ἀποδίδονται στὰ «πνεύματα», θὰ μᾶς χρειαζότανε πολὺς χρόνος καὶ χῶρος γιὰ νὰ δώσουμε τὶς πιὸ σημαντικὲς ἐξηγήσεις, ποὺ κατέχουμε γι' αὐτά. Ἐξ ἄλλου δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ἐπηρεάσουμε καὶ νὰ καταρρίψουμε τὶς δοξασίες τῶν πνευματιστῶν ἢ ὅποια ἄλλη πίστη. Τὸ βάρος τῆς ἀπόδειξης ἂς πέσει στοὺς ὤμους αὐτῶν ποὺ πιστεύουνε στὰ πνεύματα.

Ἐρώτ.— Πιστεύετε στὸ Θεό;

Ἀπάντ.—Ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ τί ἐννοεῖτε μ' αὐτὸ τὸν ὅρο.

Ἐρώτ.—Ἐννοῶ τὸ Θεὸ τῶν χριστιανῶν, τὸν Πατέρα τοῦ Ἰησοῦ, τὸ Δημιουργό, τὸ Θεὸ τῆς Βίβλου καὶ τοῦ Μωυσῆ.

Ἀπάντ.—Δὲν πιστεύουμε σ' ἕναν τέτοιο Θεό. Δὲν παραδεχόμαστε τὴν ὕπαρξη προσωπικοῦ ἢ ἐξωκοσμικοῦ κι' ἀνθρωπόμορφου Θεοῦ, ποὺ δὲν εἶναι παρὰ ἡ γιγάντια σκιὰ τοῦ ἀνθρώπου κι' ὄχι μάλιστα στὴν ἀνώτερή του ὄψη. Ὁ Θεὸς τῆς Θεολογίας εἶναι γεμᾶτος ἀντιφάσεις, κάτι λογικὰ ἀδύνατον. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸν παραδεχόμαστε.

Ἐρώτ.— Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀναφέρετε τοὺς λόγους αὐτῆς τῆς ἄρνησης.

Ἀπάντ—Ὑπάρχουνε πολλοὶ καὶ δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἀπαριθμή-

σω ὅλους. Θὰ σᾶς πῶ μερικούς. Οἱ πιστοὶ δὲν θεωροῦνε τὸ Θεὸ ἀπόλυτο κι' ἄπειρο;

'Ερώτ.— Μοῦ φαίνεται, ναί.

'Απαντ.—'Αφοῦ λοιπὸν εἶναι ἄπειρος, ποὺ σημαίνει χωρὶς ὅρια, καὶ μάλιστα ἀπόλυτος, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχει μιὰ μορφὴ καὶ νὰ δημιουργεῖ τὰ πάντα; Ἡ ἔννοια τῆς μορφῆς ἐξυπακούει ἕνα περιορισμό, μιὰ ἀρχὴ κι' ἕνα τέλος. Γιὰ νὰ δημιουργεῖ ἕνα Ὄν, σκέφτεται καὶ σχεδιάζει. Πῶς εἶναι δυνατὸν τὸ 'Απόλυτο νὰ σκέφτεται, δηλαδὴ νὰ μπαίνει σὲ σχέσεις μὲ τὸ περιορισμένο, τὸ πεπερασμένο, τὸ καθορισμένο; Αὐτὸς εἶναι φιλοσοφικὸς καὶ λογικὸς παραλογισμός.

'Ερώτ.— Εἶστε λοιπὸν ἄθεοι;

'Απάντ.—Ὄχι, ἐκτὸς ἂν ἄθεοι εἶναι ὅσοι δὲν πιστεύουνε σ' ἀνθρωπόμορφο Θεό. Πιστεύουμε σὲ μιὰ παγκόσμια θεία ΑΡΧΗ, ρίζα τῶν ΟΛΩΝ, ἀπ' τὴν ὁποία τὰ πάντα προέρχονται καὶ στὴν ὁποία ὅλα θὰ ἐπιστρέψουν στὸ τέλος τοῦ μεγάλου κύκλου τῆς ὕπαρξης.

'Ερώτ.—'Ισχυρίζεσθε, λοιπόν, ὅτι ὅλοι ἔχουμε πρὶν ξαναζήσει πάνω στὴ γῆ σὲ πολλὲς περασμένες ἐνσαρκώσεις, κι' ὅτι θα συνεχίσουμε ἔτσι καὶ στο μέλλον;

'Απάντ.— Ναί. Ὁ κύκλος ζωῆς ἢ μᾶλλον ὁ κύκλος συνειδητῆς ζωῆς ἀρχίζει με τὸ χωρισμὸ τοῦ θνητοῦ ἀνθρώπου - ζώου σὲ φύλα, καὶ θὰ λήξει μὲ τὴν τελευταία γενεὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἕβδομου κύκλου καὶ τῆς ἕβδομης φυλῆς τῆς ἀνθρωπότητας. Ἂν τώρα λάβουμε ὑπ' ὄψη ὅτι βρισκόμαστε μόνο στὸν τέταρτο κύκλο τῆς πέμπτης φυλῆς, θὰ μπορέσουμε εὐκολώτερα νὰ φαντασθοῦμε, παρὰ νὰ ὑπολογίσουμε τὴ διάρκειά του.

'Ερώτ.— Κι' ἐνσαρκωνόμαστε ὅλο τὸν καιρό, κάθε φορὰ καὶ σὲ καινούργια προσωπικότητα;

'Απάντ.—'Ακριβῶς. Μόνο μὲ τὶς γεννήσεις αὐτὲς εἶναι δυνατὴ ἡ ἀδιάκοπη πρόοδος στ' ἀναρίθμητα ἑκατομμύρια 'Εγώ, πρὸς μιὰ τελικὴ τελειοποίηση κι' ὁριστικὴ ἀνάπαυση τόσο μακρόχρονη, ὅσο κι' ἡ περίοδος δράσης.

'Ερώτ.— Καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ ρυθμίζει τὴ διάρκεια ἢ τὶς εἰδικὲς ἰδιότητες σ' αὐτες τὶς μετενσαρκώσεις;

'Απάντ.— Τὸ Κάρμα, ὁ παγκόσμιος Νόμος τῆς ἀνταποδοτικῆς Δικαιοσύνης.

'Ερώτ.— Εἶναι νόμος προικισμένος μὲ νοημοσύνη;

'Απάντ.— Γιὰ τὸν ματεριαλιστὴ ποὺ θεωρεῖ τυφλὴ δύναμη τὸ νόμο τῆς περιοδικότητας ποὺ κανονίζει τὴν πορεία τῶν σωμάτων, καθὼς κι' ὅλους τοὺς ἄλλους φυσικοὺς νόμους, καὶ τὸ Κάρμα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἕνας νόμος σύμπτωσης. Κατὰ τὴ δική μας ἄποψη

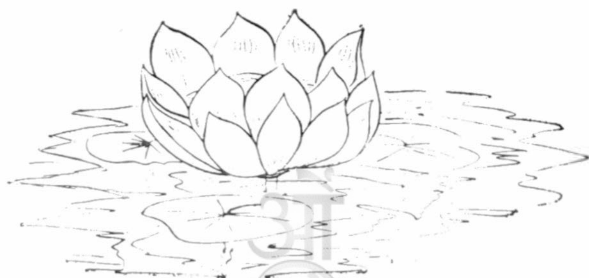
κανένα ἐπίθετο, κανένας προσδιορισμὸς δὲν εἶναι ἱκανὸς νὰ περιγράψει αὐτὸ ποῦναι ἀπρόσωπο κι' ὄχι ὀντότητα, αὐτὸ ποῦναι ἕνας παγκόσμιος δραστήριος νόμος. Ἂν μ' ἐρωτήσετε ποιά εἶναι ἡ νοημοσύνη, ποῦναι ἡ αἰτία του, θὰ σᾶς ἀπαντήσω: δὲν ξέρω. Ἂν ὅμως μοῦ ζητήσετε νὰ προσδιορίσω τ' ἀποτελέσματά του καὶ νὰ σᾶς ἐξηγήσω ποιά εἶναι, σύμφωνα μὲ τὶς πεποιθήσεις μας, τότε θὰ σᾶς πῶ, ὅτι ἡ πεῖρα χιλιάδων αἰώνων ἔχει ἀποδείξει τὴν ἀλάθευτη δικαιοσύνη, σοφία καὶ νοημοσύνη του. Τὸ Κάρμα, χωρὶς νὰ σφάλει, ἀποκαθιστᾶ τὶς ἀνθρώπινες ἀδικίες κι' ὅλες τὶς ἀποτυχίες τῆς φύσης. Εἶναι αὐστηρὸς ἐπανορθωτὴς τοῦ κάθε κακοῦ, νόμος ἰσορροπίας ποὺ ἀνταμείβει καὶ τιμωρεῖ μ' ἀπόλυτη ἀμεροληψία.

★

Στὸ «ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ» περιλαμβάνονται ἑκατοντάδες τέτοιες ἐρωταποκρίσεις, μεταξὺ τῶν ἄλλων, πάνω στὰ ἑπόμενα θέματα:

Ἡ ἑνότητα τοῦ Ὅλου μέσα στὸ Ὅλο
Ἐξέλιξη καὶ πλάνη
Ἡ ἑπταδικὴ σύσταση τοῦ πλανήτη μας
Ἡ ἑπταδικὴ σύσταση τοῦ ἀνθρώπου
Διαφορὰ μεταξὺ ψυχῆς καὶ πνεύματος
Ἑλληνικὴ Διδασκαλία
Περιοδικὲς γεννήσεις
Τί εἶναι τὸ Κάρμα;
Ποιοί εἶναι αὐτοὶ ποὺ γνωρίζουν;
Τὸ μυστήριο τοῦ Ἐγὼ
Ἡ περίπλοκη φύση τοῦ Μάνας
Ἡ διδασκαλία αὐτὴ ὑπάρχει στὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιο
Ἡ μοῖρα τῶν κατώτερων στοιχείων
Γιατὶ οἱ θεόσοφοι δὲν πιστεύουνε στὴν ἐπάνοδο τῶν γνήσιων πνευμάτων
Ἡ συνείδηση μετὰ τὸ θάνατο καὶ πρὶν ἀπ' τὴ γέννηση
Ὁ φυσικὸς καὶ πνευματικὸς ἄνθρωπος
Ἡ αἰώνια ἀνταμοιβὴ καὶ τιμωρία.
Τὰ διάφορα «στοιχεῖα» τοῦ ἀνθρώπου
Τί εἶναι ἡ μνήμη σύμφωνα μὲ τὴ θεοσοφικὴ διδασκαλία
Γιατὶ δὲν θυμόμαστε τοὺς περασμένους βίους μας;
Ἀτομικότητα καὶ προσωπικότητα
Ἀμοιβὴ καὶ τιμωρία τοῦ Ἐγὼ
Θεὸς καὶ προσευχὴ
Εἶναι ἀναγκαία ἡ προσευχή;
Ἡ προσευχὴ σκοτώνει την ἐμπιστοσύνη στὸν ἑαυτό μας
Ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς
Θεοσοφία καὶ ἀσκητισμὸς
Θεοσοφία καὶ γάμος
Θεοσοφία καὶ ἀγωγὴ
Ἡ τελειοποίηση τοῦ ἑαυτοῦ μας
Ἡ ἀφηρημένη ἰδέα καὶ ἡ συγκεκριμένη πραγματικότητα

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι ν' ἀποκτήσουν τὸ βιβλίο αὐτό, ἂς γράψουν στὸν «ΙΛΙΣΟ» ἐμβάζοντας τὸ ἀντίτιμον: δραχ. 50 γιὰ χαρτόδετο ἀντίτυπο ἢ δραχ. 60 γιὰ πανόδετο.

ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΠΑΥΛΕΑ
Τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ

Δὲν ἔχεις, οὐρανέ, εὐσπλαχνία στὰ σπλάχνα σου
γιὰ νὰ μὲ καταδιώκεις,
τὴ βεβαιότητά μου μὲ τὸ πελέκι τῆς ἀμφιβολίας νὰ χτυπᾶς.
Κάθε φύλλο ἔχει τὴ δική του ὀσμὴ καὶ κάθε ἄνθρωπος τὸ δρόμο του.
Δὲν ὑπάρχει τέρμα παρὰ λιμάνι καὶ ταξίδι.
Σὰν μπεῖς μέσα στὴ γέννηση,
σ' ἁρπάζει ὁ στρόβιλος τῶν γεννήσεων.
Δὲν ἔχουμε τίποτε νὰ χάσουμε, γιατὶ πόθος τῆς Φύσης εἶναι ἡ τε-
(λειότης.

Καθὼς ἕνας στρατιώτης ἀφοσιωμένος στὴν ἀγάπη τῆς γῆς του,
τὸν περίμενα τὸ Θάνατο ὁπλισμένος νὰ τὸν πολεμήσω,
δὲν εἶμαι ἐχθρός σου, δὲν εἶμαι ἐχθρός σου
τὴν ἐλευθερία σοῦ δίνω μοῦ φώναξε,
μὰ γιατὶ δὲν ἤθελα νὰ τὸν ἀκούσω, ποὺ μοῦ ἔταξε ὡραίους τόπους;

Γιατί δὲν ἤθελα ν᾽ ἀνεβῶ τὴ σκάλα τοῦ φωτός;

Μάτια ἀνθρώπινα, κουρασμένες λυχνίες τῆς σκέψης,
ποὺ ὀνειρεύεσθε τὴ μουσικὴ σας τὴ θεία,
μὲ καμμιὰ παράκληση δὲ θέλω νὰ ντυθῶ.
καμμιᾶς ἐλπίδας τὸ φόρεμα νὰ φορέσω.
Τὸ σῶμα μου εἶναι ἕνα οἴκημα, ποὺ καπνίζει
κι ἐπιθυμῶ τὴν ἐξοχή,
θὰ βγῶ στὸ δρόμο τοῦ Ἀπείρου
καὶ θὰ περπατήσω
θὰ πετάξω πάνω ἀπ᾽ τοὺς φόβους καὶ τὶς προλήψεις.

Τι ἄλλο εἶναι τὸ σῶμα μου ἀπὸ ἕνα παιχνίδι τῆς ὁμίχλης;
Τὴν ἔχετε παρατηρήσει ὅταν πηγαίνει κι ἔρχεται κι ἀραιώνει καὶ
(πυκνώνει
στὶς ρεματιὲς μονάχη
χωρὶς πετάγματα πουλιῶν καὶ ἄνθη;

Σὰ λεπρὸς εἶμαι καὶ πηγαίνω πίσω ἀπὸ τὸ θαῦμα
τὴν ἴασή μου ἐπικαλούμενος
ἐνῶ τὸ θαῦμα εἶναι μέσα μου, δυνατό.
Πῶς δὲν τὸ ὑπακούω;
(Ὁ Θάνατος εἶναι τὸ οὐράνιο τόξο τοῦ Κατακλυσμοῦ μας).
Ὑψώσου στὴν κορυφὴ τ᾽ Ἀνθρώπου,
ὅπου λάμπει ὁ στέφανος τῆς νίκης σου.
Τὰ κλείνεις ὅλα μέσα σου, ἀπὸ τοῦ ἀνέμου τὴν ὁμιλία ὣς τὸ βουβὸ
(ἀλφάβητο τῶν ἄστρων,
παῖζε μὲ ὅλα καθὼς ἕνα παιδάκι εὐτυχισμένο στὸν κῆπο τῆς μητέρας
(του.
Ἡ πόρτα τῆς σωτηρίας εἶναι τόσο σιμά σου,
ποὺ ἂν ἀνάπνεε θ᾽ ἄκουγες τὴν ἀναπνοή της.
Μὴν ἀνυπομονεῖς καὶ μὴν ἀδημονεῖς
τὸ αὔριο φωτεινὸ θὰ ξημερώσει
καὶ τότε ἡ θύρα τῆς ἀλήθειας θ᾽ ἀνοιγεῖ,
μὰ θὰ ἰδεῖς ἕνα μέρος μόνο τῆς ἀλήθειας,
μιὰ σχισμὴ τοῦ Ἀπείρου
μεγαλύτερη ἀπ᾽ ὅλο αὐτὸ τὸ Ἄπειρο, ποὺ βλέπεις
καὶ θὰ νιώσεις νέος
τὸ γλυκὸ λωτὸ τρώγοντας τῆς προηγούμενης ὕπαρξής σου.

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Ο ΛΕΥΚΟΣ ΛΩΤΟΣ

Ὁ Λευκὸς Λωτὸς εἶναι ἕνα ἄνθος μὲ μεγάλο συμβολισμὸ στὴν Ἀνατολή. Σύμβολον τῆς γονιμότητος καὶ τῆς εὐκαρπίας, τῆς αἰωνίας νεότητος καὶ τῆς μετενσαρκώσεως, εἰδικώτερα συμβολίζει τὴν πολλαπλῆ ὑπόστασι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ μεγάλο πεπρωμένο του.

Ὁ συμβολισμὸς αὐτὸς πηγάζει ἀπὸ τὶς Βέδες. Ὅπως τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ —γράφει ἡ ἱερὰ Βίβλος τῶν Ἰνδῶν— ποὺ οἱ ρίζες του εἶναι βυθισμένες στὸ βοῦρκο τοῦ βυθοῦ, ἀνοίγει τὰ πέταλά του στὸν Ἥλιο, ἔτσι καὶ ἡ Θεία Ψυχή, φυλακισμένη στὶς ὑλικὲς μορφές, ὑψώνεται πρὸς τὸ Φῶς τῆς ὑπέρτατης Σοφίας.

Ἡ ἀνοδικὴ ἐξέλιξις τῆς ἐντὸς τοῦ Ἀνθρώπου θείας Ψυχῆς σημειώνεται συμβολικὰ στὰ τμήματα τοῦ Λωτοῦ :

..... Νοητικὸς κόσμος. Διαμονὴ τῶν Διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι πατοῦν τὸ κατώφλι τῆς Νιρβάνα.

..... Ψυχικὸς κόσμος. Ἀφύπνισις τῆς συνειδήσεως στὶς μεταφυσικὲς πραγματικότητες.

..... Ζωικὸς κόσμος. Ἀτραπὸς τῆς ψυχῆς διὰ μέσου τῶν ζωϊκῶν μορφῶν πρὸς τὴν ἀνωτερότητα.

..... Ὑλικὸς κόσμος. Σκοτεινὸ λῖκνον ἀπὸ ὅπου οἱ ἀνθρώπινες θελήσεις ἀρχίζουν τὴν ἐπίμοχθη πορεία ἐπιστροφῆς πρὸς τὴ σφαῖρα τῶν ἀρχετύπων.

Ι. Ν. ΔΑΜΠΑΣΗ

Ξενοφάνης

ὁ φιλόσοφος καὶ βιολόγος

Υἱὸς τοῦ Δεξίου ἢ τοῦ Ὀρθομένους, ἐγεννήθη ἐν τῇ Ἰωνικῇ πόλει τῆς Κολοφῶνος, εἰς χρόνον μὴ καθωρισμένον. Κατὰ Τίμαιον ὑπῆρξε σύγχρονος τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Ἱέρωνος (478 - 467 π.Χ.) καὶ τοῦ κωμῳδιογράφου καὶ ἰατροῦ Ἐπιχάρμου, ἀκμάσαντος ἐπὶ τῆς τυραννίδος αὐτοῦ· κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον, ἐκ μαρτυριῶν τοῦ Σέξτου Ἐμπειρικοῦ καὶ τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, ἐγεννήθη κατα τὴν 40ὴν ὀλυμπιάδα (620 - 616 π.Χ.) καὶ ἔζησεν ἔτη μακρὰ (ἕνα αἰῶνα)· κατὰ Διογένην Λαέρτιον, ἐκ τοῦ Ἀπολλοδώρου ἐν πολλοῖς τὰς πληροφορίας ἀρυομένου καὶ αὐτοῦ, ἤκμασε τὴν 60ὴν ὀλυμπιάδα (540 - 537 π.Χ.), περίοδον, θεωρουμένην πιθανωτέραν (1), (2), (3), (4). Ἐκπεσὼν τῆς πατρίδος του, κατέφυγεν εἰς Σικελίαν καὶ διέτριβεν ἐν Ζάγκλῃ (ἡ νῦν Μεσσίνη), ἐν Ἐλέᾳ (ἱδρύθη τὸ 540 ὑπὸ τῶν Φωκαέων), ὅπου ἐδίδασκεν, ὡς καὶ ἐν Κατάνῃ. Κατὰ μίαν ἐκδοχὴν ὑπῆρξεν αὐτοδίδακτος, ὅπως ὁ Φερεκύδης καὶ ὁ Θαλῆς, ἐν ᾧ, κατ' ἄλλην, διήκουσε τοῦ Βότωνος Ἀθηναίου, τοῦ Ἀρχελάου καὶ τοῦ Ἀναξιμάνδρου. Ἐπηγγέλλετο τὸν ῥαψῳδὸν καὶ ἔγραψεν εἰς ἔπη, ἐλεγείας καὶ ἰάμβους κατὰ τοῦ Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου, ψέγων αὐτοὺς δι' ὅσα περὶ θεῶν εἶπον· λέγεται ἐπίσης, ὅτι ἀντετίθετο εἰς τὰς δοξασίας τοῦ Θαλοῦ καὶ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἐπετίθετο τοῦ Ἐπιμενίδου· ἐποίησεν, ἀκόμη, Κολοφῶνος κτίσιν καὶ τὸν εἰς Ἐλέαν τῆς Ἰταλίας ἀποικισμὸν ἔπη δισχίλια. Προκειμένου περὶ τῆς μακροβιότητός του, ὁ ἴδιος, διανύων τὸ 92ον ἔτος, ἔλεγεν·

«Ἤδη δ' ἑπτά τ' ἔασι καὶ ἑξήκοντ' ἐνιαυτοὶ
βληστρίζοντες ἐμὴν φροντίδ' ἀν' Ἑλλάδα γῆν·
ἐκ γενετῆς δὲ τότ' ἦσαν ἐείκοσι πέντε τε πρὸς τοῖς
εἴπερ ἐγὼ περὶ τῶν δ' οἶδα λέγειν ἐτύμως» (5).

---

1) Διογένης Λαέρτιος, Θ', 18, 20.
2) Σέξτος Ἐμπειρικός: Πρὸς Μαθηματικούς, Α', 257.
3) Κλήμης: Στρωματεῖς, Α', 533.
4) Burnet J.: L' Aurore de la Philosophie Grecque, p. 126 - 130.
5) Διογένης Λαέρτιος, Θ', 18 - 20.

Ἡ ἀντίθεσίς του πρὸς τὸν Ὅμηρον, ἐξ οὗ καὶ ὁ Τίμων ἀπεκάλει «Ξενοφάνην θ' ὑπάτυφον, Ὁμηραπάτην ἐπικόπτην», καὶ τὸν Ἡσίοδον ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι οὗτοι

«πάντα θεοῖσ' ἀνέθηκαν Ὅμηρός θ' Ἡσίοδός τε,
ὅσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστίν,
κλέπτειν μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν»,

ἐν ᾧ αὐτὸς ἠρνεῖτο τοὺς ἀνθρωπομόρφους θεούς, τοὺς ἔχοντας τὰ χαρακτηριστικὰ ἑκάστης τῶν δημιουργησασῶν αὐτοὺς ἀνθρωπίνων φυλῶν, ὡς κατωτέρω·

«εἷς θεὸς ἔν τε θεοῖσι καὶ ἀνθρώποισι μέγιστος,
οὔτι δέμας θνητῶν ὁμοίιος οὐδὲ νόημα».
«Οἱ βροτοὶ δοκέουσι γεννᾶσθαι θεούς,
τὴν σφετέρην δ' ἐσθῆτα ἔχειν φωνήν τε δέμας τε».
«Αἰθίοπες (τοὺς θεοὺς σφετέροις) σιμοὺς μέλανάς τε
Θρῆκές τε γλαυκοὺς καὶ πυρροὺς (φασι πέλεσθαι)» (1).

Ἀρνητής, ἀκόμη, τῆς μετεμψυχώσεως, εἰρωνεύετο τὸν Πυθαγόραν, ὡς ἐπ' αὐτοῦ ὅτε κάποτε διήρχετο τὴν ἀγορὰν καὶ ἀντελήφθη κάποιον νὰ δέρῃ κῦνα, ἐφώνησε νὰ σταματήσῃ, διότι ἀνεγνώρισε τὴν ψυχὴν ἑνὸς φίλου ἀνθρώπου ἐκ τῆς ὑλακῆς τοῦ κυνὸς καὶ εἶπε τὸ ἀμίμητον·

«παῦσαι μηδὲ ῥάπιζ', ἐπὶ ἦ φίλου ἀνέρος ἐστὶ
ψυχή, τὴν ἔγνων φθεγξαμένης ἀΐων» (2).

Κατὰ τὰς μεταφυσικὰς αὐτοῦ δοξασίας, ἀντιλαμβάνεται τὸν θεὸν ὑπερβατικὸν καὶ μέγιστον μεταξὺ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, «σφαιροειδῆ τὴν οὐσίαν, ὅλον δὲ ὁρᾶν καὶ ὅλον ἀκούειν, μὴ μέντοι ἀναπνεῖν (3)· ὑποθέτει «ὅτι οὐδὲν γίνεται οὐδὲ φθείρεται οὐδὲ κινεῖται καὶ ὅτι ἓν τὸ πᾶν ἐστιν ἔξω μεταβολῆς»(4)· τὸ ἓν τὸ ὂν καὶ τὸ πᾶν «οὔτε πεπερασμένον οὔτε ἄπειρον οὔτε κινούμενον οὔτε ἠρεμοῦν.... τοῦτο τὸ γὰρ ἓν τοῦτο καὶ πᾶν τὸν θεόν... ἀγέννητον... καὶ ἀΐδιον... παραπλησίως δὲ καὶ τὴν κίνησιν ἀφαιρεῖ καὶ τὴν ἠρεμίαν» (5)· ὅμως, ὁ Ξενοφάνης, «πρῶτος ἑνίσας οὐδὲν διεσαφήνισεν»(6) καὶ «ὡς ἑνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων, οὕτω διεξέρχεται τοῖς μύθοις» (7). Τοῦτον, πνεῦμα σκεπτικιστικόν, θεωροῦσι «περὶ πάν-

1) Diels H.: Fragmente der Vorsokratiker, vol I. p. 132 - 135
2) Διογένης Λαέρτιος: Η', 36.
3) Διογένης Λαέρτιος: Θ', 19.
4) Ἱππόλυτος: Κατὰ Πασῶν Αἱρέσεων Ἔλεγχος, Α', 14. (Diels H.: Doxographi Graeci, p. 565).
5) Σιμπλίκιος: Φυσικά, 22.
6) Ἀριστοτέλης: Μεταφυσικά, Α', 5.
7) Πλάτων: Σοφιστής, 242.

των ἠπορηκότα, δογματίσαντα δὲ μόνον τὸ εἶναι πάντα ἓν καὶ τοῦτο ὑπάρχειν θεὸν πεπερασμένον, λογικόν, ἀμετάβλητον»(1) καί, «ἀπορητικῆς μᾶλλον ἢ δογματικῆς εἶναι δοκοῦντα»(2).

Ἡ ἀσάφεια καὶ ἡ ἀπορία παρατηροῦνται καὶ εἰς τὰς κοσμολογικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, καθ' ἃς τέσσερα εἶναι τὰ στοιχεῖα τῶν ὄντων·(3) ἡ γῆ, ἐπὶ τοῦ ἀπείρου ἐρριζομένη, εἶναι ἄπειρος καὶ αὕτη, προῆλθεν ἐκ συμπήξεως ἀέρος καὶ πυρός, δὲν περιέχεται ἐντὸς τοῦ ἀέρος οὔτε τοῦ οὐρανοῦ, τὰ δὲ πάντα ἐκ ταύτης· οἱ ἥλιοι καὶ αἱ σελῆναι εἶναι, ἐπίσης, ἄπειροι· (4), (5), (6)· ὁ κόσμος εἶναι ἀγέννητος καὶ ἀΐδιος καὶ ἄφθαρτος (ἐνταῦθα ὁ θεὸς παύει νὰ εἶναι ὑπερβατικὸς καὶ γίνεται ἐνδοκοσμικός: ἄποψις πανθεϊστική)· τὰ ἄστρα καὶ ὁ ἥλιος προῆλθον ἐκ «νεφῶν πεπυρακτωμένων»· αἱ ἀστραπαὶ γίνονται «λαμπρυνομένων τῶν νεφῶν κατὰ τὴν κίνησιν»· τὰ νέφη συνίστανται ἐκ τοῦ ἀνελκομένου ἐκ τῆς θαλάσσης γλυκέος ὑγροῦ· αἱ βροχαὶ πίπτουσι λόγῳ συμπυκνώσεως τῶν νεφῶν (7)· ὁ ἥλιος «ὑπεριέμενος» ἐπιθάλπει τὴν γῆν (8).

Κατὰ τὰς βιολογικὰς ἀπόψεις του, ἡ γῆ ἐμίγη ἀρχικῶς μετὰ τῆς θαλάσσης, ἀλλά, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ ὑγρὸν ἀπεσύρθη καὶ οὕτως ἐσχηματίσθησαν ὄρη καὶ χαράδραι, λίμναι καὶ ποταμοί. Ἐκ τῆς ἀναδύσεως ταύτης τῆς γῆς, ἐκεῖ ὅπου ὁ πηλὸς ἐξηράνθη ἀπεκλείσθησαν καὶ ἀπελιθώθησαν ζῶα καὶ φυτά, ὅπως εἰς τὰ λατομεῖα τῶν Συρακουσῶν εὑρέθησαν ἀπολιθώματα ἰχθύος καὶ φωκῶν, ἐν Πάρῳ τύπος δάφνης καὶ ἐν Μάλτᾳ ὄστρακα θαλασσίων (9). Ἐκ τοῦ μὴ ξηραθέντος, ὅμως, πηλοῦ ἤρξατο ἡ γένεσις, ὡς ὁ ἴδιος λέγει·

«γῆ καὶ ὕδωρ πάντ' ἔσθ' ὅσα γίνονται ἠδὲ φύονται»
«πάντες γὰρ γαίης τε καὶ ὕδατος ἐκγενόμεθα»
«ἐκ γαίης γὰρ πάντα καὶ εἰς γῆν πάντα». (10)

---

1) Γαληνός: Περὶ Φιλοσόφου Ἱστορίας, τόμ. ΙΘ', σελ. 234, Kühn.
2) Γαληνός: Αὐτόθι, σελ. 229.
3) Διογένης Λαέρτιος: Θ', 19.
4) Ἀέτιος: Τὰ Ἀρέσκοντα τοῖς Φιλοσόφοις, Α', 19. (Diels H.: Doxographi Graeci, p. 376).
5) Ψευδο-Πλούταρχος: Στρωματεῖς, 4.
6) Ἱππόλυτος: Ἔνθ' ἀνωτ. Α', 14. (Doxogr., p. 565).
7) Ἀέτιος: Ἔνθ' ἀνωτ. Β' 4, 2, 5. Γ' 3, 4. (Doxographi p. 332, 348, 368, 371).
8) Diels H.: Ibid., vol.. I., p. 136.
9) Ἱππόλυτος: Ἔνθ' ἀνωτ. Α', 14. (Doxogr., p. 565).
10) Diels H.: Ibid., vol. I, p. 135 - 136.
11) Λάμπασης Ι. Ν.: Οἱ Μιλήσιοι, Πρόδρομοι τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἰατρικῆς Σκέψεως. «Ἑλληνικὴ Ἰατρική», 32:3, 1963.
12) Γαληνός: Ὑπόμνημα εἰς τὸ Ἱπποκράτους περὶ Φύσιος Ἀνθρώπου, Α', τόμ. ΙΕ', σελ. 25, Kühn.

Αἱ τοιαῦται περὶ γενέσεως τῶν ὄντων θεωρίαι πλησιάζουσι τὰς τοῦ Ἀναξιμάνδρου, καθ' ἃς ἐκ τῆς πρώτης ὑγρασίας τῆς γῆς προῆλθεν ἡ ζωή, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀλλοειδοῦς τινος ζώου, παραπλησίου τοῦ ἰχθύος, ἐξειλίχθη (11). Ὁ Γαληνός, τὴν ἐκ τῆς γῆς προέλευσιν τοῦ ἀνθρώπου (τὴν ἐκ τοῦ ἑνὸς μόνον στοιχείου), ἀρνούμενος ὁμολογεῖ, ὅτι «οὐδαμόθεν εὑρίσκεται ὁ Ξενοφάνης ἀποφηνάμενος οὕτως» (12). Ὁ Ξενοφάνης, ἀκόμη, ἐθεώρει τὰς αἰσθήσεις ψευδεῖς(1) καὶ ἠρνεῖτο την μαντικήν (2).

Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης μελέτης παρατηροῦμεν ὅτι, ὁ Ξενοφάνης, καίτοι ἀντετίθετο εἰς τὸν Θαλῆν, πρεσβεύοντα «καὶ τὸν κόσμον ἔμψυχον καὶ δαιμόνων πλήρη» (3), δὲν ἦτο ἄμοιρος τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας τῶν Ἰώνων καὶ ἑνικότητος θεωρίαν καὶ αὐτὸς ἠκολούθησε. Τύπος κριτικοῦ φιλοσόφου (4), μετὰ σκεπτικισμοῦ ἠτένιζε τὰ πάντα. Εὑρέτης τῆς διαλεκτικῆς (5), ἀνέπτυξε τὴν φιλοσοφικὴν ταύτην θεώρησιν μετὰ δυνάμεως ἴσης τῆς ἐποχῆς τοῦ Περικλέους (6). Ἠρνεῖτο τοὺς ἀνθρωπομόρφους θεούς. Ἀπέρριπτε τὴν μετεμψύχωσιν καὶ τὴν μαντικήν· δοξασίας ἀποδεκτὰς ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων καὶ τοῦ Πλάτωνος, τῆς τελευταίας ἰδίᾳ. Ἠκολούθει περὶ ἐξελίξεως ἀπόψεις, παρομοίας τῶν τοῦ Ἀναξιμάνδρου. Καί, ὡς βιολόγος, συνέβαλεν εἰς τὴν περαιτέρω ἐπὶ θετικῶν βάσεων ἀνάπτυξιν τῆς ἰατρικῆς σκέψεως.

---

1) Ψευδο - Πλούταρχος: Στρωματεῖς, 4.
2) Γαληνος: Ἐνθ' ἀνωτ., τόμ. ΙΘ΄, σελ. 320.
3) Λάμπασης Ι. Ν.: Ἐνθ' ἀνωτ. «Ἑλληνικὴ Ἰατρική», 32:3, 1963.
4) Gordon B.: Medicine Throughout Antiquity, p. 468.
5) Laignel – Lavastin, M.: Histoire Génerale de la Medecine, vol. I, p. 184.
6) Precope, J.: Iatrophilosophers of the Hellenic States, p. 76.

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ είναι ΕΙΣ ἐν τῷ κόσμῳ

Μήνυμα κατά τῶν διαιρέσεων τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα

Ἀφιερωμένον εἰς τὸν «ἕνα Χριστιανισμόν», καὶ ὄχι εἰς τὰς πολλὰς Ἐκκλησίας καὶ διαιρέσεις, μήνυμα ἀπηύθυνεν ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Πάσχα. Ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας χαιρετίζει μίαν Παγχριστιανικὴν Οἰκουμένην καὶ κηρύσσει μίαν νέαν ἑνωτικὴν ἀρχὴν δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας: τὸ δόγμα τῆς φιλαλληλίας καὶ τῆς ἀγάπης.

Τὸ κείμενον τοῦ μηνύματος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Πάσχα καινόν, ἅγιον, ἑορτάζομεν καὶ πάλιν, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά. Ἀλλὰ καὶ Πάσχα κοινὸν πανηγυρίζομεν ἐφέτος ὁ σύμπας χριστιανικὸς κόσμος. Καὶ περιπτυσσόμενοι ἀλλήλους, τὸν ἐπινίκιον κροτοῦμεν ὕμνον κατα τοῦ κακοῦ, κατὰ τῶν διαιρέσεων καὶ τοῦ θανάτου, ἀπὸ κοινῆς πίστεως καὶ ἐλπίδος, ἐν ἐπικλήσει τῆς ἀγάπης, ὅπως φθάσωμέν ποτε εἰς τὸν ἀπὸ κοινοῦ ἑορτασμὸν τῆς Ἀναστάσεως, τὴν αὐτὴν κατ' ἔτος σταθερὰν Κυριακήν.

Ὁ Χριστὸς ἀνέστη, ἀδελφοί, καὶ ἀναστὰς προάγει σήμερον καὶ ὁδηγεῖ τὴν Θρησκείαν Αὐτοῦ, τὸν Χριστιανισμόν, εἰς τὴν ἀνάκτησιν, κατάκτησιν καὶ ἐξυπηρέτησιν τῆς Ἐκκλησίας Αὐτοῦ.

Πάντα κινοῦνται πρὸς τὴν Παγχριστιανικὴν Οἰκουμένην. Καὶ πάντες ἐπιστρατεύουσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ τούτῳ.

Οἱ Ἀπόστολοι καὶ Εὐαγγελισταί, λιτανεύοντες τὴν Καινὴν Διαθήκην.

Οἱ κοινοὶ Μάρτυρες τῶν πρώτων αἰώνων, αἴροντες τὸν Τίμιον Σταυρόν.

Οἱ κοινοὶ Θεολόγοι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως μετὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν.

Οἱ κοινοὶ Θεοφόροι Πατέρες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἰς νέαν θεολογικὴν διερμήνευσιν τῶν κοινῶν Δογμάτων, Μυστηρίων, Παραδόσεων, τῆς κοινῆς ἱστορίας.

Τὸ καταπληκτικὸν φαινόμενον τῆς ἐποχῆς!

Πῶς ἐμεριζόμεθα τὸν αὐτὸν Κύριον ἐπὶ τόσους αἰῶνας;

Ἀλλὰ νῦν Χριστὸς ἐγήγερται.

Ὄντως ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ εἰς αὐτὴν πίστις ἑνώνει τοὺς Χριστιανούς, ἐφ' οὓς «τὸ ὄνομα Αὐτοῦ ἐπικέκληται», ὁ δὲ κοινὸς νῦν ἑορτασμὸς τῆς κοινῆς Ἀναστάσεως τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ εἶναι μία ἐπὶ πλέον μαρτυρία, ὅτι εἷς ὁ Κύριος, μία ἡ ἐπὶ γῆς Βασιλεία Αὐτοῦ, μία ἡ ΜΙΑ Ἐκκλησία, ἓν τὸ κοινὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους κήρυγμα.

Ὁ Χριστὸς ἐπέτρεψεν ἴσως ἡμῖν τὴν θεολογικὴν ἀντινομίαν, ὥστε, ἐνῶ μίαν ἵδρυσεν Ἐκκλησίαν, ἡμεῖς νὰ ὁμιλῶμεν περὶ «πλειόνων Ἐκκλη-

σιῶν» καὶ νὰ προσευχώμεθα «ὑπὲρ εὐσταθείας αὐτῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως». Δὲν ἐπέτρεψεν, ὅμως, νὰ ὁμιλῶμεν καὶ περὶ πλειόνων Χριστιανισμῶν. Διότι εἷς εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς ἐν τῷ Κόσμῳ, ἐπεκτεινόμενος πέραν θαλασσῶν καὶ ἠπείρων ἀκωλύτως, μία καὶ μοναδικὴ ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ, μία καὶ ἑνιαία ἡ ἐν τῷ Κόσμῳ ἀποστολὴ αὐτοῦ καὶ ἐὰν ἔτι πλείονές εἰσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, οἱ τοῦ Θεοῦ συνεργοὶ καὶ πολλοὶ οἱ οἰκοδόμοι τοῦ θελήματος Αὐτοῦ.

Δι' ὃ καὶ ὀφείλομεν σήμερον, τὰς διαφορὰς ἐπαφιέντες εἰς τοὺς θεολογικοὺς Διαλόγους, νὰ ἐξαγγείλωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἑνιαῖον μήνυμα τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν Κόσμον.

Προβλήματα χαίνοντα ὡς τὰ τῆς πείνης ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς Γῆς καὶ τοῦ ἀντιστοίχου ἐλέγχου, τῆς παγκοσμίου ὑγείας, τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ ἀφοπλισμοῦ τοῦ πολεμικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, τοῦ ψυχροῦ πολέμου, τῆς ἐν Χριστῷ εἰρήνης, τῆς κοινωνικῆς ἰσότητος καὶ δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας τῶν συνειδήσεων, τῆς ταχείας ἀναπτύξεως τῶν ὑπαναπτύκτων λαῶν, τῆς ἀθεΐας, τῶν τόσων ἠθικῶν πληγῶν, τοῦ μίσους, τῆς θρησκευτικῆς, ἐν μέσῳ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, κρίσεως καὶ τόσα ἄλλα ἀπαιτοῦσιν ἄμεσον συναντίληψιν καὶ θεραπείαν.

Ἀπὸ πλευρᾶς ἡμετέρας, ἡ καθ' ἡμᾶς Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς, ἑτοίμως ἔχομεν εἰς τὸ προσυπογράψαι, μετὰ τῶν λοιπῶν σεβασμίων Ἀρχηγῶν τῶν κατὰ τόπους ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, κοινὰ Κείμενα καὶ κοινὰς Δηλώσεις τοῦ ἑνὸς Χριστιανισμοῦ, ἐπὶ τῶν προβλημάτων τούτων, πάντες ἡμεῖς οἱ ὑπεύθυνοι καὶ χρεωφειλέται, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ἵνα γνωσθῇ τὸ τῆς «φιλαλληλίας δόγμα» τῆς Ἐκκλησίας πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ διὰ τῶν πραγμάτων ἀποδείξωμεν, ὅτι καὶ ἐὰν ἔτι χρονίζῃ ἡ ἕνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ συνάντησις τῶν Χριστιανῶν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, ἥξει ἐν τούτοις καὶ οὐ χρονιεῖ ἡ ἐν τῇ πράξει ἑνότης αὐτῶν.

Ταῦτα, ὡς Πασχάλιον ἡμῶν χαιρετισμὸν ἀπευθύνοντες τοῖς Ἁγιωτάτοις λίαν ἀγαπητοῖς καὶ γερασμίοις Προκαθημένοις τῶν Ὀρθοδόξων, καί, γενικώτερον, ἁπασῶν τῶν ἀνὰ τὸν Κόσμον Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, ἀσπαζόμεθα Αὐτοὺς ἀδελφικῶς ἐν Ἀναστάντι Χριστῷ, συνευφραινόμενοι μετ' Αὐτῶν καὶ τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν Αὐτῶν, ἐν πολλαῖς ἐκ ψυχῆς εὐχαριστίαις διὰ πάσας τὰς πρὸς τὸν Ἁγιώτατον Θρόνον ἡμῶν ἐκδηλουμένας κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους συγκινητικὰς συμπαθείας καὶ συμπαραστάσεις.·

Πρὸς ὑμᾶς δέ, Ἱερώτατοι, προσφιλεῖς ἀδελφοὶ καὶ πολύτιμοι συνεργάται ἡμῶν, συγχαίρομεν ἐπὶ τῷ θάρρει καὶ τῇ ἐμμονῇ ἐν τῇ πίστει. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς ἐπὶ τῇ σταθερᾷ ὑμῶν καὶ πολυειδῶς ἐμπράκτῳ ἀφοσιώσει πρὸς τὸ Κέντρον τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἀμετακινήτῳ παραμονῇ ὑμῶν.

Προτρεπόμεθα ἐκθύμως, ὅπως ἐπέρχησθε, ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, καὶ τὸ κατὰ δύναμιν, ἐπίκουροι πρὸς τοὺς ἐμπεριστάτους ἀδελφοὺς ἡμῶν, ἀνεξαρτήτως θρησκεύματος καὶ φυλῆς, ἵνα, εἰ δυνατόν, μηδεὶς μένῃ πεινῶν. Καὶ δίδοντες ἓν ἀκόμη φίλημα ἐπὶ τοὺς αἱματωμένους πόδας τοῦ Χριστοῦ, ᾧ συμπορευώμεθα Αὐτῷ, εἰρηνεύοντες, αἰσιόδοξοι καὶ ἡνωμένοι, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, εἰς ἣν ἔταξεν ἡμᾶς ὁ μὲν ἡμῶν Θεὸς καὶ στοργικῶς χειραγωγεῖ ἡ ἀφ' ὑμῶν ὑπερήφανος καὶ πνευματικῆς εὐτυχὴς Μήτηρ Ἐκκλησία.

Καὶ ἡ χαρὰ καὶ τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ᾧς πληροῖ τὰς καρδίας ὑμῶν ἐσαεὶ σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΥΠΕΡ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Μέσα στὴν κοινωνικὴ σφαῖρα, τὰ π ν ε υ μ α τ ι κ ὰ ἀγαθὰ εἶναι τόσο ἀπαραίτητα, ὅσο καὶ τὰ ὑ λ ι κ ά. Παραφράζοντας τὸν ἀφορισμὸ τοῦ Κάντ, θὰ λέγαμε πὼς «ἡ ὕλη χωρὶς τὸ πνεῦμα εἶναι τυφλή, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα χωρὶς τὴν ὕλη εἶναι κενό». Μιὰ κοινωνία ποὺ νοιάζεται μόνο γιὰ τὰ ὑλικὰ ἀγαθά, εἶναι κοινωνία ζ ώ ω ν — μιὰ κοινωνία ποὺ νοιάζεται μόνο γιὰ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ εἶναι κοινωνία ἀ σ κ η τ ῶ ν. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος, ὁ κοινωνικὸς ἄνθρωπος, δὲν εἶναι οὔτε ζῶον, οὔτε ἀσκητής. Χρειάζεται καὶ τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ γιὰ νὰ ὑπάρξη, καὶ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ γιὰ νὰ ὑπάρξη σ ω σ τ ά. Τὰ πρῶτα θὰ τοῦ δώσουν τὸ «ζ ῆ ν», τὰ δεύτερα τὸ «ε ὖ ζ ῆ ν».

Γνώση, ποὺ μένει προνόμιο μερικῶν μεμονωμένων, «προικισμένων» ἀτόμων, εἶναι γνώση στεῖρα, ἄγονη, ἄσκοπη. Σοφία, ἐπιστήμη, τέχνη — ὅσο μεγάλες, ὅσο σπουδαῖες κι' ἂν εἶναι— δὲν «τελειώνονται» παρὰ ὅταν ὑπάρχουν γιὰ τὸ σ ύ ν ο λ ο. Κλεισμένες μέσα στὸ ἐργαστήρι, μοιάζουν μὲ τὸν λύχνο ποὺ «τίθεται ὑπὸ τὸ μόδιον», μὲ τὸν θησαυρὸ ποὺ ὁ φιλάργυρος κρύβει στὸ χῶμα, καὶ τὸν ἀχρηστεύει τόσο γιὰ τὸν ἑαυτό του ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους.

Ὁ ἄνθρωπος —«ζῶον φύσει πολιτικόν, κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν» — δὲν μπορεῖ νὰ «εὐτυχήση» παρὰ μόνον μέσα στὴν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος —ζῶον φύσει «ὑπηρετικὸν» — δὲν μπορεῖ νὰ «εὐτυχήση» παρὰ μόνον ὅταν, μὲ τὶς ὅποιες κατακτήσεις του, κάνει «εὐτυχέστερη» τὴν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων.

Κ' ἔχει ὅλες τὶς δυνατότητες γι' αὐτό. Κατέχοντας τὴ Γ ν ώ σ η, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ καταπολεμήση τὴν ἄ γ ν ο ι α καὶ τὴν ἀ μ ά θ ε ι α. Κατέχοντας τὴν Ἀ λ ή θ ε ι α, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἐξοβελίση τὸ ψ έ μ α καὶ τὴν ἀ π ά τ η. Κατέχοντας τὴν Ὀ μ ο ρ φ ι ά, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἐξαφανίση τὴν ἀ σ χ ή μ ι α. Κατέχοντας τὴν Ἀ ρ ε τ ὴ (στὴν ὑψηλὴ ἔννοια ποὺ ἔδιναν στὸν ὅρον οἱ Ἕλληνες) μπορεῖ καὶ πρέπει ν' ἀντισταθῆ στὴν κ α κ ό τ η τ α, στὴν ἀ δ ι κ ί α, στὴ β ί α, στὸ μ ῖ σ ο ς, στὴ χ υ δ α ι ό τ η τ α.

...Ἀλλά, ὅσο χρέος ἔχει ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ν' ἀναζητᾶ τὴ Γνώση, τὴν Ἀλήθεια, τὴν Ἀρετή, ἄλλο τόσο χρέος ἔχει ν' ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἐλευθερία. Ἔστω καὶ ἀπὸ στοιχειώδη αὐτοάμυνα: γιὰ νὰ διασωθοῦν αὐτὰ ποὺ ἔχει τάξει σκοπὸ τῆς ζωῆς του καὶ πού, χωρὶς τὴν ἐλευθερία, δὲν μποροῦν κἂν νὰ ὑπάρξουν. Κάτι χειρότερο: μεταστρέφονται σὲ ἄ ρ ν η σ η τ ο ῦ ἑ α υ τ ο ῦ τ ο υ ς. Χωρὶς τὴν ἐλευθερία, ἡ Γνώση γίνεται ὄργανο καταπίεσης, ἡ Ἀλήθεια διαστρέφεται σὲ ἀπάτη, ἡ Ἀρετὴ καταντᾶ ἀσελγὴς ὑποκρισία... Οἱ κοινωνίες ποὺ χρεωκόπησαν, δὲν χρεωκόπησαν τόσο γιὰ λόγους πολιτικοὺς ἢ οἰκονομικούς, ὅσο ἐπειδὴ τοὺς ἔλειψαν οἱ φωτισμένοι πνευματικοὶ ὁδηγοὶ —ἐπειδὴ οἱ πνευματικοί τους ἄνθρωποι στάθηκαν ἐπιλήσμονες τῆς ἀποστολῆς τους, ἐπειδὴ «κατήσχυναν τὰ ὅπλα τὰ ἱερά»...

...Τὸ χρέος τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου γίνεται πολλαπλάσιο σὲ ὧ ρ ε ς κ ρ ί σ η ς —κρίσης ἰδεῶν, ἀρχῶν, θεσμῶν, δικαιωμάτων. Τότε, προπάντων, ἔχει καθῆκον ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος νὰ δράση, νὰ μιλήση, ν' ἀγωνισθῆ, γιὰ νὰ ὑπερασπί-

ση τὰ «παλλάδια» τὰ δικά του καὶ τῆς κοινωνίας, για να φωτίση τοὺς ἀφώτιστους, να κινηση τοὺς νωθρούς, να γαλβανίση τοὺς ἐνθουσιώδεις, νὰ ξεσκεπαση τοὺς καπηλους, να καταγγείλη τοὺς ἐπιτηδειους. Τότε —όταν ἀπειλῆται ἡ ἐλεύθερη σκεψη, ὁ ἐλεύθερος λόγος, δηλαδὴ ἡ ἴδια ἡ ὑποσταση τοῦ πνευματικοῦ καὶ κ ά θ ε ἀνθρώπου— θὰ δείξη ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ἂν «τηρῇ» πραγματικὰ τὴν «πίστη» ποὺ ἐπαγγέλλεται. Σωπαίνοντας, ἀπὸ αὐταρέσκεια, δειλία ἢ καιροσκοπία, προδίνεται καὶ προδίνει. «Ἀ δ ι κ ε ῖ πολλάκις οὐ μόνον ὁ ποιῶν τι, ἀλλα κ α ὶ ὁ μ ὴ π ο ι ῶ ν», λεει ὁ Μᾶρκος Αὐρήλιος. Καὶ ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος ποὺ σωπαίνει στὶς κρίσιμες ὥρες, «ἀδικεῖ» ὄχι μόνο τοὺς ἄλλους μά, σὲ τελευταία ἀνάλυση, καὶ τον ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Γιατί, κλείνοντας τα μάτια στὸν ἐξανδραποδισμο τῶν γύρω του, θὰ τ' ἀνοίξη μιὰ μέρα καὶ θὰ δῆ πὼς ἔχει γίνει ἀνδράποδο καὶ ὁ ἴδιος.

ΜΑΡΙΟΣ ΠΛΩΡΙΤΗΣ

«Βῆμα», 13 Φεβρουαρίου.

Η ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΣ ΘΕΛΕΙ ΧΑΜΟΓΕΛΟ

Χαρακτηριστικὸ τῆς ἐποχῆς μας εἶναι ὁ φόβος. Φόβος για τὸ κάθε τι. Γιὰ τὸν ἑαυτο μου, για τὴν οἰκογένειά μου, γιὰ τὴν ὑγεία μου καὶ τὰ συμφέροντά μου, για τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, για τὰ παιδιά μου καὶ τα ἐγγόνια μου, γιὰ τὸν τόπο μου καὶ γιὰ τὸν πλανήτη. Φόβος. Ἕνας τεράστιος μανδύας φόβου, ποὺ ἁπλώνεται πάνω σ' ὁλόκληρη τὴν γῆ καὶ ποὺ σὲ μιὰ ἀπ' τὶς ἄπειρες πτυχὲς τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ μανδύα βρίσκεται παγιδευμένος καὶ ὁ ἑαυτός μας.

...Ἂν, τον ψυχικὸ δείκτη τῆς ἐποχῆς μας τὸν συγκρατῆ ὁ φόβος καὶ ἡ ἀνασφάλεια, μὲ ἄμεσες συνέπειες τὴν δυσπιστία καὶ τὴν ἀμφιβολία, ποὺ ὁδηγοῦν εἴτε στὴν δουλοπρέπεια, τὸν μαρασμὸ καὶ τὸ ἄγχος, εἴτε στὴν ἀνηθικότητα, τὴν παρανομία, καὶ τὴν ἐπιθετικότητα, τα αἴτια βρίσκονται στὸν κλονισμὸ τῶν θεμελιωδῶν παραγόντων τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου.

Καὶ για τὶς δυο αὐτὲς ἐλευθερίες, ἀπαραίτητοι παράγοντες εἶναι ἡ κατανόηση, ὁ σεβασμός, ἡ προστασία καὶ ἡ ἱκανοποίηση τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ κυριώτατα τῆς ἀτομικῆς του ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ψυχικῆς του γαλήνης. Θανάσιμος ἐχθρος τῶν παραγοντων αὐτῶν εἶναι ἡ αὐθαιρεσία καὶ ὁ ἐγωκεντρισμός, ἡ τυπολατρεία καὶ ἡ γραφειοκρατία, ἡ ἀνισοδικία καὶ ὁ καταδιωκτισμὸς καὶ ἡ διάχυτη φοβία.

...Καὶ ἐνῶ δὲν ὑπάρχει χώρα τῆς Γῆς ποὺ νὰ μὴ διακηρύσση τὴν ἐπιθυμία της γιὰ μιὰ παγκόσμια εἰρήνη, διακόσια δισεκατομμύρια δολλάρια (ὄχι ἑκατομμύρια) διατίθενται κάθε χρόνο ἀπὸ δυτικούς, ἀνατολικοὺς καὶ ὑπανάπτυκτους, γιὰ πολεμικοὺς ἐξοπλισμούς, ποὺ ἀποκαλοῦνται ἀμυντικοὶ γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο κίνδυνο. Καὶ δὲν ξέρω πόσα γιὰ κατασκοπεῖες, ἀντικατασκοπεῖες, δολοπλοκίες, ραδιουργίες, προπαγάνδες καὶ τὰ παρόμοια. Ὅμως, νομίζω, πὼς ἀποτελεσματικώτερο θἆταν ἂν ἡ φροντίδα γινόταν ὄχι γιὰ τὴν ἄμυνα κατὰ τοῦ κινδύνου, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐλάττωση τοῦ κινδύνου, ποὺ θὰ ἀχρήστευε τὴν ἄμυνα. Ἤτοι, ἂν τὰ διακόσια δισεκατομμύρια (ὄχι ἑκατομμύρια) δολλάρια ξοδεύονταν γιὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ πληθυσμοῦ κάθε χώρας μὲ αὔξηση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, αὔξηση τῶν μισθῶν ποὺ παρέχει τὸ δημόσιο, αὔξηση τῶν ἔργων κοινῆς ὠφελείας, ἐλάττωση τῶν φόρων, τῶν δασμῶν καὶ κάθε ἄλλης καταπίεσης. Τὸ χαμόγελο τότε θ' ἄνθιζε στὰ χείλη κάθε ἀνθρώπου καὶ κανεὶς δὲν θὰ εἶχε διάθεση νὰ σφάξη τὸν συνάνθρωπό του. Ἀχρείαστα θὰ μέναν τα πολεμικὰ ὅπλα τῆς ἀμύνης, οἱ κατασκοπεῖες καὶ οἱ προπαγάνδες, ὧν τὰ διακόσια δισεκατομ μύρια (ὄχι ἑκατομ.) δολλ. ξοδεύονταν κάθε χρόνο γιὰ ν' ἀνθίση τὸ χαμόγελο σ' ὅλων τὰ χείλη. Αὐτὸ τὸ χαμόγελο ποὺ θὰ ἦταν τὸ πιὸ μεγάλο καὶ τὸ πιὸ ἀήττητο ὅπλο γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς εἰρήνης καὶ τὴν ἀσφάλεια τῆς ἀνθρωπότητος.

Ν. ΔΡΑΚΟΥΛΙΔΗΣ

«Νέα», 9 Μαρτίου.

ΠΙΣΤΕΥΩ Σ' ΑΝΩΤΕΡΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

...'Αν «ὁ γέρων μοχθηρὸς καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων ἐχθρός», γιὰ νὰ θυμηθῶ τὰ λόγια τοῦ Κάλβου, δὲν ἀφήση κανένα ἀπὸ τὰ ἔργα μου ὄρθιο, θὰ ἤθελα νὰ μείνη σὰν πεντάσταγμα καὶ σὰν ὑποθήκη αὐτὸ τοὐλάχιστον: Ὅτι πιστεύω σ' ἀνώτερες δυνάμεις, ποὺ ἐνεργοῦν πίσω ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ ὅτι μόνον μὲ τὴν ἐπικοινωνία πρὸς αὐτὲς τὶς δυνάμεις ὁ καλλιτέχνης μπορεῖ ν' ἀποσπάση τὸ μυστικὸ τῆς αἰωνιότητος καὶ νὰ νικήση τὸν χρόνο. Καὶ κανεὶς ἂς μὴ τὸ νομίση ὅτι δὲν εἶμαι πνεῦμα ἐλεύθερο, ἐπειδὴ πιστεύω σ' αὐτὲς τὶς δυνάμεις, ἐπειδὴ ἀφήνω τὸν καθένα ἐλεύθερο νὰ τὶς ἐννοήση μ' ὅποιο σχῆμα τοῦ ἀρέσει καὶ νὰ τὶς ὀνομάση ὅπως θέλει...

ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ

(Ἐλευθερία», 1η Ἰανουαρίου 1962. Ἀναδημοσίευσις μετὰ τὸν θάνατό του.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Τὸν καλύτερο ὁρισμὸ τῆς δημοκρατίας τον ἔχει βάλει, νομίζω, ὁ μεγάλος Θουκυδίδης στὸ στόμα ἑνὸς Συρακούσιου ἡγέτη (βιβλίο 7ο, κεφ. 39): «Ἑκάστη τῶν τάξεων καὶ ὅλαι ὁμοῦ ἀπολαύουν ἴσων δικαιωμάτων ὑπὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα, ἐνῶ ἡ ὀλιγαρχία διαμοιράζει μὲν τοὺς κινδύνους εἰς τοὺς πολλούς, ὡς πρὸς τὰ ὠφελήματα ὅμως δὲν ἀρκεῖται κἂν εἰς τὴν μερίδα τοῦ λέοντος, ἀλλὰ σφετερίζεται καὶ κρατεῖ δι' ἑαυτὴν τὸ ὅλον» (κατὰ τὴ μετάφραση τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου). Εἶναι πραγματικὰ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν ἀντιδημοκρατικῶν πολιτευμάτων καὶ ἀρχόντων ὅτι μόνο γιὰ ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα τοῦ ἀτόμου ἀπέναντι στὴν πατρίδα μιλοῦν καὶ ποτὲ (ἢ μὲ σφιγμένα δόντια καὶ μεγάλη δυσκολία) γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ. Τὰ δικαιώματα τὰ κρατοῦν γιὰ τὸν ἑαυτό τους οἱ ὀλίγοι, τὰ καθήκοντα ὅμως τὰ ἀναθέτουν στοὺς πολλούς. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴ διάκριση θεωρεῖ ἀπαράδεκτη καὶ καταλύει ἡ δημοκρατία: καὶ οἱ «κίνδυνοι» θὰ ἀνήκουν σὲ ὅλους, ἀλλὰ καὶ τὰ «ὠφελήματα», κατὰ τὸ μέτρο ποὺ μπορεῖ ὁ καθένας νὰ σηκώση τὶς εὐθύνες του καὶ κατὰ τὶς ἀνάγκες, τὶς ὑλικὲς καὶ τὶς ἠθικές, ποὺ ἔχουν ὅλοι γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν τοὺς σκοποὺς μιᾶς ἄξιας γιὰ τον ἄνθρωπο ζωῆς.

—Στὴ δημοκρατία ἐκφράζονται ἐλεύθερα οἱ ἰδέες, καὶ ἐπιβάλλονται ὄχι μὲ τὴ βία, ἀλλὰ μὲ τὴν πειθώ.

—Στὴ δημοκρατία ὁ λαὸς (στὸ σύνολό του) ἀποφασίζει γιὰ τὶς τύχες του καὶ θέτει τοὺς κανόνες ποὺ ρυθμίζουν τὴ συλλογικὴ ζωὴ (μὲ τοὺς ἀντιπροσώπους του ποὺ ἀναδείχνονται μὲ ἐκλογὲς ἀδιάβλητες).

—Στὴ δημοκρατία ἡ πλειοψηφία κυβερνᾶ καὶ ἡ μειοψηφία ἐλέγχει.

Χρήσιμοι καὶ σωστοὶ εἶναι αὐτοὶ οἱ χαρακτηρισμοί. Ἀλλὰ πρέπει, κάθε φορὰ ποὺ λέγονται, νὰ συμπληρώνωνται μὲ μερικοὺς ἀκόμη, γιὰ νὰ μὴ μπορῆ νὰ τοὺς δολιευθῆ καμμιὰ σοφιστεία.

—Δημοκρατία ὑπάρχει μόνον ἐκεῖ ὅπου ὁ πλοῦτος τῶν ὀλίγων δὲν δημιουργεῖται οὔτε συντηρεῖται μὲ τὴν πενία τῶν πολλῶν καὶ ὅπου μόνο ἡ ἔντιμη ἐργασία προσφέρει τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς.

—Δημοκρατία καὶ Δικαιοσύνη εἶναι ἔννοιες ἀλληλένδετες. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὄχι μόνον ὅλοι θὰ εἶναι ἴ σ ο ι ἀπέναντι στὸ νόμο, ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος θὰ ἀποβλέπει ἐ ξ ί σ ο υ στὸ συμφέρον ὅλων.

—Ἡ Δημοκρατία οὔτε ἀνέχεται οὔτε ἐπιτρέπει τὴν ἐκπαιδευτικὴν ἀνισότητα. Ἴσες εὐκαιρίες παιδείας γιὰ ὅλους τοὺς πολίτες ἀδιακρίτως, εἶναι τὸ ἀξίωμά της. Καθένας πρέπει νὰ μπορῆ νὰ μορφώνεται ἀνάλογα μὲ τὶς ἱκανότητες καὶ τὶς βλέψεις του.

Ἐὰν μὲ αὐτὰ τὰ μέτρα μετρήσωμε τὰ δημοκρατικὰ καθεστῶτα (καὶ ὅσα ἐγνώρισε ὥς τώρα ὁ κόσμος, καὶ ὅσα διατυμπανίζουν περισσότερο ἀπὸ τ' ἄλλα τὴ «δημοκρατικότητά» τους), θὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι ὅλα ἀπέχουν ἀκόμη πολὺ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ δημοκρατία. Καὶ θὰ παραδεχτοῦμε ὅτι τὸ μέγα τοῦτο ἀγαθὸ εἶναι μιὰ

ἰδέα ποὺ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῆ —ὅσο εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιοῦνται οἱ ἰδέες— μὲ διαδοχικὲς καὶ ἐπίπονες προσεγγίσεις.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

«Βῆμα», 31 Μαρτίου.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΜΑΣ

...Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα, (σημ. τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ποὺ ἄνοιξαν οἱ πρωτοβουλίες τοῦ Πατριάρχου 'Αθηναγόρα καὶ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ') μᾶς ἔρχεται πάλι στὸ νοῦ ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ περίφημους μύθους τῆς νεώτερης λογοτεχνίας, ἡ συνάντηση τοῦ Μεγάλου 'Ιεροεξεταστῆ μὲ τὸ Χριστό, καθὼς τὴν ὁραματίστηκε ὁ Ντοστογιέβσκι. 'Ο τόπος εἶναι ἡ Σεβίλλη τῆς 'Ισπανίας στὸ 16ο αἰῶνα, σκεπασμένη ἀπὸ μιὰν ἀτμόσφαιρα φανατισμοῦ, μίσους καὶ τρόμου. 'Ο Χριστὸς κατέβηκε ξανὰ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ τριγυρίζει σιγανὰ στὴν κόκκινη φεγγοβολὴ ποὺ ἀναδίνουν οἱ μεγάλες πυρές, ὅπου καίονται οἱ αἱρετικοὶ γιὰ νὰ σωθεῖ ὁ κόσμος. 'Ο ἐρχομός του σημαίνει μιὰν ἄλλου εἴδους σωτηρία. 'Αλλὰ ὁ ἄρχοντας τῆς φωτιᾶς, ὁ Μεγάλος 'Ιεροεξεταστής, τὸν ἀναγνωρίζει καὶ διατάζει νὰ τὸν φυλακίσουν. Τὴ νύχτα, πηγαίνει καὶ τὸν βρίσκει στὸ κελλί του.

—Γιατί ἔρχεσαι νὰ μᾶς ταράξεις; ρωτᾶ ὁ φοβερὸς καρδινάλιος. Τί θέλεις πάλι ἀπὸ μᾶς; 'Εμεῖς συμπληρώσαμε τὸ ἔργο σου, ὅπως ἔπρεπε. Στὸ ὄνομά σου, κρατοῦμε δεμένους τοὺς ἀνθρώπους, γιατὶ μόνο ἔτσι, μὲς στὴ δουλοφροσύνη, εἶναι ἱκανοὶ νὰ ζήσουνε τὴν ταπεινὴ εὐτυχία ποὺ τοὺς ταιριάζει. 'Εσύ, μὲ τὴν ἐλευθερία ποὺ δίδαξες, τὴν ἐλεύθερη πίστη, τὴν ἐλεύθερη ἀγάπη, πῆγες νὰ διαλύσεις τὸν κόσμο. Μὰ δὲ θὰ σ' ἀφήσω νὰ ξαναρχίσεις. Θὰ σὲ κάψω.

...Σήμερα, σ' αὐτὸν τὸ φρενιασμένο κόσμο τῶν πυραύλων, τῶν πυρηνικῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν διαστημοπλοίων, ἂν ἔμελλε νὰ ἐπαναληφθεῖ ἡ σκηνή, ποιά θὰ ἦταν ἡ κατάληξή της; Τί θὰ ἔλεγε σήμερα ὁ Μεγάλος 'Ιεροεξεταστής; Θὰ ἔλεγε ἄραγε: «Φύγε κι ἄφησέ μας νὰ κρατήσουμε τὴν τάξη καὶ νὰ κάνουμε τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχισμένους μὲ τὸ δικό μας τρόπο»; 'Αλλὰ γιὰ ποιά τάξη καὶ γιὰ ποιά εὐτυχία θὰ ἦταν ὁ λόγος, ὅταν οἱ φλόγες, τώρα πιά, ἀπειλοῦν νὰ σκεπάσουν τοὺς πάντες καὶ τὰ πάντα, ὅταν ὁλόκληρος ὁ πολιτισμός μας καὶ τὰ ἔργα του, οἱ πολιτεῖες, τὰ πλούτη, τὰ βιβλία, τὰ μνημεῖα, ὁ "Αγιος Πέτρος τῆς Ρώμης κι ἡ 'Ακρόπολη τῆς 'Αθήνας κινδυνεύουν νὰ μεταβληθοῦν, σὲ λίγες ὧρες, σὲ σωροὺς ἀπὸ στάχτη ραδιενεργό;

...Πρέπει νὰ ξαναζωντανέψει ὁ Λόγος γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι. Δηλαδή, πρέπει ἡ 'Εκκλησία νὰ ὑπερνικήσει τὶς δικές της ἀδυναμίες, νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὶς κακὲς κληρονομίες τῶν περασμένων καιρῶν καὶ νὰ ἀγωνιστεῖ γιὰ νὰ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν κόσμο τὴν ἀδικία, τὸ μίσος καὶ τὸν ὄλεθρο.

...'Η 'Εκκλησία μας εἶναι φανερὸ ὅτι, ὑποφέρει ἀπὸ μιὰ ἀδυναμία προσαρμογῆς στὶς σύγχρονες συνθῆκες τῆς ζωῆς καί, πιὸ εἰδικά, ἀπὸ τὴ δυσκολία της νὰ νιώσει τὰ προβλήματα, τὶς ἀνάγκες, τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς. Τὸ Κράτος, στενόκαρδο καὶ κοντόφθαλμο καθὼς εἶναι, ὄχι μόνο δὲν τὴ βοηθεῖ, ἀλλὰ τὴ μεταχειρίζεται μὲ σκαιὸ τρόπο, σὰν μιὰ κοινὴ καὶ δύστροπη διοικητικὴ ὑπηρεσία. Κλειστὸς φαίνεται ὁ πνευματικὸς ὁρίζοντας καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές. 'Αλλὰ ἂς μὴ σταματήσουμε σήμερα στὶς μικρὲς αὐτὲς ἀντιδικίες. "Ας διατυπώσουμε ὅμως, τοὐλάχιστο, μιὰ εὐχή: νὰ φανοῦν κάποτε καὶ στὴ δική μας 'Εκκλησία πνεύματα κατεχόμενα ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῶν νέων καιρῶν καὶ ἱκανὰ νὰ ἀναταράξουν τὴ συνείδησή τους. 'Ο ἑλληνικὸς λαὸς διατρέχει κινδύνους κι ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ συμπαράσταση. Δὲ ζητοῦμε, πρὸς Θεοῦ, ἀπὸ τὴν 'Εκκλησία μας νὰ κάμει πολιτική. Τῆς ζητοῦμε νὰ συναντήσει κι αὐτὴ κάπου τὸν Κύριό της — ἢ τοὐλάχιστο νὰ τὸ προσπαθήσει.

Γ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ

«Βῆμα», 10 'Απριλίου.

ΕΧΑΣΕ ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ...

...Ὁ πόλεμος ἦτο διὰ τὴν ἀνθρωπότητα μία πρωτοφανὴς εἰς τὴν ἱστορίαν καταστροφή, συγχρόνως δὲ ἀπετέλει τὴν χρεοκοπίαν ἑνὸς πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος στηριζόμενος τάχα εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ ἀποκόπτων πᾶσαν ἐπαφὴν μὲ τὸ ὑπέρλογον, μὲ τὸ ὑπερφυσικόν, εἰδικώτερον μὲ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, προέβαλλεν ἑαυτὸν μὲ ἔπαρσιν καὶ ἀλαζονείαν καὶ εἶχε πλημμυρίσει τὸν κόσμον μὲ μεγαλοστόμους ἐπαγγελίας. Ἀκριβῶς ὅμως αὐτὴ ἡ χρεοκοπία ἦτο εὐκαιρία δι' ἕνα καινούργιο ξεκίνημα μὲ τὴν δύναμιν τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν τῆς χριστιανικῆς Πίστεως.

...Εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ἡ ἐρείπωσις ἦτο ἀκόμη πληρεστέρα. Εἶχε θρονιάσει μέσα του μιὰ ὁλοκληρωτικὴ ἀπογοήτευσις. Ἀπογοήτευσις ἀπὸ τὸ πᾶν. Καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν διὰ τὴν σήμερον συντροφεύει ὁ φόβος, ἡ ἀγωνία διὰ τὴν αὔριον. Τόσο, ὥστε ὁ φόβος νὰ γίνῃ χαρακτηριστικὸν τοῦ αἰῶνος μας. Ὁ δέκατος ὄγδοος αἰὼν ὠνομάσθη ὁ αἰὼν τῶν μαθηματικῶν. Ὁ δέκατος ἔνατος ὁ αἰὼν τῆς βιολογίας. Ὁ εἰκοστὸς αἰών, ἐπῆγε νὰ ὀνομασθῇ ὁ αἰὼν τοῦ φόβου.

...Καὶ εἰς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου, ἔξω ἀπὸ τὰ ἐρείπια, ὁ μεταπολεμικὸς ἄνθρωπος περιμένει τὸν Χριστιανισμὸν ὡς ἡγέτην. Ὁ ἄνθρωπος χρεοκοπημένος, ὁ ἄνθρωπος ζαλισμένος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὰ ἔχει χαμένα, ὁ ἄνθρωπος ἀπογοητευμένος, ὁ ἄνθρωπος ταπεινὸς πλέον μαθητής. Μοναδικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν εὐκαιρία διὰ μίαν χριστιανικὴν ἡγετικὴν παρουσίαν.

...Ἡ μεγάλη ἡγετικὴ χειρονομία, νὰ πάρῃ ὁ Χριστιανισμὸς τὸν ἄνθρωπον τῶν ἐρειπίων ἀπὸ τὸ χέρι καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ σὲ μιὰ καινούργια ζωή, ἡ ὁποία μὲ τὸ φῶς τῆς αἰωνιότητος ἀξιοποιεῖ τὸ ἑκάστοτε ἐπίκαιρον, αὐτὴ ἔλειψε. Καὶ ἡ εὐκαιρία ἐχάθη. Καὶ ἐχάθη ἀνεπιστρεπτί! Τοὐλάχιστον ὅσον δὲν συμβαίνει κάτι τὸ νέον, ἐπαναστατικῶς νέον εἰς τὸν κόσμον.

Διὰ νὰ τὰ ποῦμε πιὸ καθαρά: Ἡ ἐκπροσώπησις τῆς θείας χριστιανικῆς διδασκαλίας εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν ἦτο καταπληκτικῶς μικρή. Εἰς τὸν μεταπολεμικόν, ψυχικῶς πεινασμένον ἄνθρωπον, δὲν προσέφερε «εἰμὴ φύλλα μόνον». Ἀποτέλεσμα: Ἡ πρωτοφανὴς εὐκαιρία ἐχάθη. Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐννοοῦμεν ἐδῶ ὄχι τὴν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τοὺς ἐκπροσώπους της, ὁ Χριστιανισμὸς ἔχασε τὸ τραῖνο.

Καὶ τὸ περαιτέρω ἀποτέλεσμα: Δὲν μπορεῖ νὰ λεχθῇ ὅτι, ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἐμπνέεται, ἐνισχύεται, ὁδηγεῖται, ἀπὸ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν.

...Ἡ γενικὴ ἀπογοητευτικὴ κατάστασις ὑπάρχει καὶ εἰς τὸν τόπον μας καὶ μάλιστα ἀκόμη χειρότερα. Διὰ τρεῖς λόγους:

Ὁ πρῶτος λόγος εἶναι ὅτι, εἰς τὸ ὀρθόδοξον κλῖμα, ἡ διοικοῦσα Ἐκκλησία δὲν ἔκαμε τίποτε διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσεως καὶ οὔτε ὅταν ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία ἐθαυματουργοῦσε, ἐγνώριζε τὸν τρόπον νὰ τὴν ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ τὴν ἀξιοποιήσῃ τὴν πρωτοβουλίαν αὐτήν.

Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι ἡ ἰδιομορφία τῆς ἑλληνικῆς θρησκευτικότητος. (Σημ.: Ἐδῶ γίνεται λόγος περὶ τοῦ συνδυασμοῦ Πίστεως καὶ Πατρίδος, ὁ ὁποῖος, ὅμως, διατηρεῖται ὡς ἀνάμνησις παλαιά, σεβαστή, ἀλλὰ χωρὶς σύγχρονον νόημα).

Ὁ τρίτος λόγος εἶναι ἡ μὴ ἀναγνώρισις ὑπάρξεως τοῦ ὅλου προβλήματος, ὅθεν ἡ μὴ ἀντιμετώπισις, ἡ ἀδιαφορία διὰ τὸ πρακτέον.

Α. Ν. ΤΣΙΡΙΝΤΑΝΗΣ
Καθηγητὴς Πανεπιστημίου
«Μεσημβρινή», 2 Ἀπριλίου.

Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία

Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Κριτικὴ ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗ

Τί εἶναι ἀκριβῶς ἡ Θεοσοφία; Πολλοὶ εἰδικοὶ καὶ μή, σοφοὶ καὶ ἄσοφοι, εὐφυεῖς καὶ ἁπλοικοί, ἀσχολήθηκαν μ' αὐτήν, ποὺ δὲν εἶναι μόνο μιὰ ὑπόθεσις μεταφυσικῆς θεολογίας καὶ γνώσεως, ἀλλὰ καὶ πίστεως.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἔγκυρους Ἕλληνας ποὺ μπορεῖ, πράγματι, νὰ μιλήση αὐθεντικὰ γιὰ τὸ τεράστιο αὐτὸ θέμα, εἶναι ὁ κ. Κωστῆς Μελισσαρόπουλος, ποὺ συνάμα διευθύνει τὸ ὡραῖο πράγματι πνευματικὸ καὶ φιλοσοφικὸ περιοδικὸ «ΙΛΙΣΟΣ». Εἶχε ἐκδόσει πρὸ καιροῦ ὁ κ. Μελισσαρόπουλος τὸν τόμο «Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία» καὶ ἐκεῖ εἶχε ἀναπτύξει μὲ σαφήνεια καὶ διὰ μακρῶν, ὅλα τὰ σχετικὰ ποὺ μποροῦν νὰ βοηθήσουν ἕναν ἀναγνώστη νὰ σχηματίση μιὰ ἰδέα γιὰ τὸ τί εἶναι Θεοσοφία. Ἡ πρώτη ἔκδοσις, ἐσημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία. Ἐξαντλήθηκε. Καὶ τώρα, ὁ κ. Μελισσαρόπουλος, παρουσίασε μιὰ δεύτερη ἔκδοση, ἀναθεωρημένη. Τὴν ὡραία αὐτὴ καὶ βαθυστόχαστη εἰσαγωγή, τὴν ἀφιερώνει ὁ συγγραφεὺς «σ' ὅσους ἔχουν ἐλεύθερη τὴ σκέψη καὶ ἁγνὴ τὴν ψυχὴ γιὰ νὰ μποροῦν νὰ μελετοῦν χωρὶς προκατάληψη τὴ ζωή, τὴ φύση, τὸν ἄνθρωπο». Αὐτὸ τὸ «χωρὶς προκατάληψη», δίνει ξεχωριστὴ ἀξία καὶ σοβαρότητα στὴν Εἰσαγωγὴ τοῦ κ. Μελισσαροπούλου, γιατὶ ὅταν ὑπάρχει προκατάληψη στὴν ἔρευνα τῶν πνευματικῶν προβλημάτων, μὴ ζητᾶτε νὰ βρῆτε τὴν ἀλήθεια.

Καὶ τώρα ἕνας σύντομος περιγραφικὸς ὁρισμὸς τῆς Θεοσοφίας, μᾶς δίνεται ἀπὸ τὸν κ. Μελισσαρόπουλο, στὴν ἀρχὴ τῆς μελέτης του, ποὺ ἀξίζει νὰ διαβαστῆ ἀπὸ κάθε στοχαστικὸ ἄνθρωπο. Ἀκοῦστε την:

«Ἡ Θεοσοφία ὑπῆρχε πάντοτε στὸν κόσμο. Εἶναι ἡ Σοφία τῶν Θείων Ὄντων, ποὺ ἐκδηλώνεται κατὰ διάφορους τρόπους στὶς διάφορες ἐποχές. Εἶναι ἡ γνώση τῶν θείων νόμων, ποὺ δὲν ἔλειψε ποτὲ

ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους τῶν Θεῶν. Εἶναι ἡ Ἀ λ ή θ ε ι α στὴν πιὸ ὁλοκληρωμένη μορφή της. Ἡ πηγὴ σοφίας τῆς ἀπόκρυφης Γνώσεως. Ὁ ὁδηγὸς τῶν φιλοσόφων. Τὸ πνεῦμα ποὺ ζωογονεῖ κάθε θρησκεία. Ἡ ψυχὴ κάθε ἀνθρωπιστικῆς δράσεως. Ὁ ὑπέρτατος νομοθέτης τῶν ἠθικῶν κανόνων, πάνω στοὺς ὁποίους στηρίζεται ἡ πνευματικὴ ζωή. Εἶναι ἡ πηγὴ ἐμπνεύσεως τῶν δραματιστῶν τοῦ μέλλοντος καὶ τῶν μεγάλων μυστικιστῶν».

Ἂν θέλαμε μὲ δυὸ λόγια νὰ συνοψίζαμε τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ κ. Μελισσαροπούλου γιὰ τὴ Θεοσοφία, θὰ μπορούσαμε, ἴσως κι' ἐμεῖς νὰ ποῦμε, πὼς «Θεοσοφία εἶναι τὸ ἴδιο τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐμπνεόμενο πρὸς τὴ δράση, γιὰ κάθε τί πού, θεωρούμενο καλό, ἀνυψώνει τὴ ζωή μας».

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ
(Ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ 14.3.1966)

★

Μέτρημα μὲ τὴν Ἄβυσσο

ΟΛΓΑΣ ΒΟΤΣΗ: Ὁ μεγάλος ἦχος

Σημειώματα ΧΡ. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ποιός εἶναι ὁ «μεγάλος ἦχος» ποὺ ἡ ποιήτρια θέλει «μέσ' ἀπὸ μύριους» νὰ τὸν ξεχωρίσῃ καὶ νὰ τὸν τονίσῃ;

Εἶναι ὁ ἦχος τῆς Δημιουργίας, ποὺ δένει τὰ πάντα σὲ μιὰ κρυφὴ ἑνότητα· ὁ ἦχος τῆς κοσμικῆς μουσικῆς, ποὺ δονεῖ τὸ ἐξωτερικὸ σύμπαν, ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάχνα τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸν τὸν ἦχο προσπαθεῖ — θὰ λέγαμε ἀ γ ω ν ι ᾶ — ἡ ποιήτρια νὰ τὸν ἀπομονώσῃ μέσ' ἀπὸ τὸ βάρος μυριάδων ἤχων ἀπατηλῶν, ποὺ συνθλίβουν τὸν ἄνθρωπο.

Ὅταν θὰ φθάσῃ «στὴν ἄκρη τοῦ πόνου», ἐλπίζει ἐκεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν ἀγωνιώδη ἀναζήτησι, νὰ ξεχωρίσῃ τὸν «μεγάλο ἦχο», νὰ κατανοήσῃ τὸ νόημα τῆς ζωῆς· ἀλλὰ ἡ πορεία της θὰ εἶναι φοβερὰ βασανιστική, γιατὶ ἡ πηγὴ τῶν ἤχων, «τὸ στόμα τῆς μουσικῆς» δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἄβυσσος... Σ' αὐτὴν θὰ χρειαστῇ νὰ βυθιστῇ, μ' αὐτὴν νὰ μετρηθῇ... μ' αὐτὴν νὰ συμφιλιωθῇ.

Ἡ εἰκόνα τῆς ἀβύσσου δεσπόζει σ' ὅλη τὴ συλλογή. Σχεδὸν μονότονα ἐπαναλαμβάνεται σὲ κάθε ποίημα καὶ ἀσκεῖ τὴν κατάθλιψή της. Ἂν δὲν εἶναι ἡ ἄβυσσος ὡς λέξις (ποὺ ἀπαντᾶται στὰ

15 ἀπὸ τὰ 38 ποιήματα) θὰ εἶναι ἡ ἴδια σὰν ἔννοια, τὰ «βουλιασμένα ἔγκατα» (σὲ ἄλλα 6 ποιήματα), τὰ βάραθρα, τὰ φαράγγια, ἡ «μυστικὴ κοίτη», τὸ «κέντρο τῆς ὕπαρξης», τόποι μὲ βαθὺ σκοτάδι, ποὺ προκαλοῦνε ἴλιγγο καὶ ρῖγος.

Κανεὶς δὲ θέλει τὰ βάραθρα νὰ κοιτάξει.
Ὅλοι ἀποστρέφουν τὰ μάτια ἀπ' τὴν ἴδια τους τὴ φωνή,
ποὺ φέρνει τὸν ἀγέρα τους, ποὺ φέρνει τὰ μυστικά τους.
Ὅλοι τραβιοῦνται πέρ' ἀπ' τῆς ἄβυσσος τὴ βουή.
Μὰ αὐτὴ ὁλοένα τοὺς κράζει, ὁλοένα τοὺς κράζει,
μὲς στὶς σχισμὲς τῆς καρδιᾶς τους ἀόρατη τοὺς καλεῖ
νὰ φιλιωθοῦνε μαζί της,
τὰ τρομερά της, τὰ μεγάλα μυστικὰ νὰ τοὺς δείξει.
Κι' αὐτοὶ βουλώνουν ὁλοένα τ' αὐτιὰ νὰ μὴν τὴν ἀκοῦνε,
μὰ ἔρχεται στιγμὴ κι' ἀνοίγει ἡ γῆ ξαφνικὰ
στὸ βαθύ της τρόμο μόνο νὰ τὴν κοιτάξουν.
(Ἡ ἄβυσσος)

Ὡστόσο, ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου (ποὺ εἶναι «τόπος ἱερῶν καταιγίδων») εἶναι ἀνικανοποίητη ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ ψάχνει στὸ ἄγνωστο, καλεσμένη ἀπὸ τὴν δική της μυστικὴ φωνή, «ὅλο κάτι γυρεύουμε», κάτι τὸ ὑψηλό, ποὺ τὸ τίμημά του δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἄβυσσος. Γιατὶ ἡ ἄβυσσος αὐτὴ χωρίζει τὶς δύο πλαγιὲς τοῦ κόσμου, τὴν φωτεινὴ πλαγιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἄλλη, τὴν ἀνθρώπινη τῆς γῆς. Ὥστε, ἡ ἄβυσσος εἶναι πέρασμα ὑποχρεωτικό...

Τὸν οὐρανὸ «χιλιάδες ἐπόθησαν» νὰ τὸν κλείσουν στὴν ἀγκαλιά τους, νὰ φθάσουν αὐτὸ τὸ «μάτι τοῦ Θεοῦ», νὰ περάσουν ἀπὸ τὸ «ἄγριο μονοπάτι τῆς λευτεριᾶς». Μὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ὀφείλει, πρῶτα, «ὅλα νὰ τὰ δῆ, ὅλα ἀπ' τῶν βαράθρων τὰ βάθη νὰ τὰ σηκώσει», νὰ μετρηθῆ μὲ τὴν ἄβυσσο καί, τότε μόνον, νὰ γίνη ἱκανὸ «μὲ τὰ γιγάντια φτερά του τὸν οὐρανὸ ν' ἀγκαλιάσει».

Παρακολουθῶντας αὐτὸ τὸ «μέτρημα μὲ τὴν ἄβυσσο», βλέπουμε ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ ὑποφέρη ὁ ἄνθρωπος «νὰ κατοικοῦνε πέτρες στὰ σωθικά του», οὔτε νὰ δέχεται ἄγριες «ραγισματιὲς στὴ σάρκα του», ἀλλὰ θὰ χρειαστῆ νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ κάθε ἐκδήλωσι τοῦ «Ἐγώ», νὰ τὰ στερηθῆ ὅλα, νὰ ἔχη τὰ χέρια ἀνοιχτά, νὰ νιώση τὴν εὐτυχία τῆς ἀναλώσεως... Καὶ τότε μπορεῖ, τότε μόνον, νὰ ἔλθη ἡ συνάντησις τοῦ ἀνθρώπινου καὶ τοῦ θείου, γιατὶ τὸ ἀνθρώπινο θὰ ἔχη ἐξυψωθῆ στὸ θεῖον... Θὰ ἔχη ἐ π ι σ τ ρ έ ψ ε ι στὸ θεῖον, ἀπὸ τὴν ἀρχαία του ἀφετηρία. Μᾶς τὸ δίνει στὸν «Αἰώνιο γυρισμό»:

Σοῦ χτυπῶ τὸν τοῖχο ν' ἀνοίξεις
τὰ σύμβολά Σου καὶ τὰ μυστικὰ νὰ κοιτάξω.
Μὰ 'Εσὺ τὴν κόκκινη γραμμὴ τὸ αἷμα δὲ βλέπεις,
τὸ κόκκινο αὐλάκι ποὺ ἀπ' τὴν καρδιά μου φεύγει γιὰ νὰ Σὲ φτάνει.

Τὸ αἷμα μου ὁλάκερο ἀκόμα δὲν εἶδες νὰ ἔχει τρέξει γιὰ Σένα
Καὶ τὴν πόρτα μ' ἀφήνεις νύχτα μέρα νὰ Σοῦ βαρῶ,
ὥσπου ἀποκαμωμένη στὸν ἴσκιο της νὰ κυλήσω.
Κι' ἴσως τότε, ποὺ τίποτα πιὰ ἀπὸ Σένα δὲ θὰ προσμένω,
ἀθόρυβα θ' ἀνοιχτεῖ, τὴ μυστικὴ Σου εὐτυχία στὰ χέρια ν' ἀγγίσω.

Εἶναι ὁ «Μεγάλος ἦχος» ἡ ἕβδομη ποιητικὴ συλλογὴ τῆς κυρίας Βότση. Ἕνα ἀκόμη σκαλοπάτι πρὸς τὸν ἴδιο σκοπό. Ἕνα σκαλοπάτι μεταφυσικῆς ἀγωνίας καὶ μυστικισμοῦ.

Τάσου Σιδέρη: ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΚΥΚΛΩΜΑ

«Ποιήματα» γράφει τὸ βιβλίο στὸ ἐξώφυλλό του. Τὸ θεωρῶ ἀνακρίβεια. Ὑπάρχουν πολλοὶ σ τ ί χ ο ι, ποιήματα ὄχι. Ἡ προτίμησις τοῦ ποιητοῦ σὲ ἀκροστιχίδες καὶ προσωπικοὺς χαιρετισμοὺς ἢ ἀφιερώματα παρασύρει σὲ πλαδαρότητα.

Ὡστόσο εἶναι ὑ π α ρ κ τ ὸ ς ὁ ποιητής, ἔστω καὶ ἂν σπανίζει. Τὸν συναντοῦμε σ' ἕναν ὕμνο τῆς 'Εργασίας γενικώτερα, εἰδικὰ τῆς ἀγροτικῆς:

Ζευγὰ—σπορέα σοὔχτισα Ναὸ μέσ'
(τὴν καρδιά μου
τὸ σκοῦρο σου πουκάμισο πῆρα τὸ
(μπαλωμένο
γιὰ νὰ σκεπάσω εὐλαβικὰ τὴν Ἅγια
(Τράπεζά μου...

Κρῖμα ὅτι δὲν διατηρεῖται καὶ στὴ συνέχεια ὁ τόνος αὐτός. Ὁ ποιητὴς συλλαμβάνει μιὰ ὡραία ἰδέα, τὸ γέμισμα ἑνὸς δισκοπότηρου (γιατὶ «χιλιοϋμνολογημένου»;) μὲ τὸν ἱδρῶτα τοῦ γεωργοῦ, ἀλλὰ αὐτὸ «τὸ κάνει τάμα» γιὰ νὰ ἔχη τὸν ἱδρῶτα «σὰν ἁγιασμό, σὰ Νάμα». Τάμα-Νάμα...

Θὰ ξεχωρίσω καὶ ἕνα π ο ί η μ α ἀληθινό, ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ Τζὼν Κέννεντυ (μιὰ ἄλλη ἀκροστιχίδα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Προέδρου εἶναι, παρὰ τὰ ἀκριβὰ λόγια, πολὺ φθηνὸ)— ἕνα ποίημα, ποὺ φανερώνει τὴν ὕ π α ρ ξ ι τοῦ — ἀτυχῶς δ ο υ λ ε ύ ο ν τ ο ς στὴ στιχουργία—π ο ι η τ ο ῦ. Εἶναι οἱ «Φυλετικὲς διακρίσεις»:

Στὸ Ντάλλας ἀστυνομικὸς λευκὸς
(μά... κ' εὐλαβής...
καθὼς ἐμπῆκε σ' ἐκκλησιὰ ν' ἀνάψει
(τὸ καντήλι,
ἀράπη μέσα ἀντίκρυσε ποὺ ἦταν—
(τί ἀσεβής!!!—
γονατισμένος καὶ σκυφτὸς ἐμπρὸς
(στὴν Ἅγια Πύλη
καὶ
—Βέβηλε, ἀπὸ τὸ Ναὸ νὰ βγεῖς
(εὐθὺς ὁρίζω
στὸ τέμπλο νἆσαι ἐμπρὸς σκυφτὸς
(ἄδεια ἀπὸ 'μὲ ἔχεις πάρει;
—'Αφεντικό, δὲν προσκυνῶ· ὁ δό-
(λιος σφουγγαρίζω...
—Νόμισα πὼς προσεύχεσαι στὴν
(Παναγιά, βρωμιάρη!...

ΝΕΑ ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Ἐντυπωσιακὴ πρόοδος ἀμφοτέρων τῶν δύο μεγάλων Διαστημικῶν Δυνάμεων συνετελέσθη τους πρώτους μῆνες τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Αἱ Ἡνωμεναι Πολιτεια ἐξετόξευσαν τὸ διδυμο διαστημοπλοιον «Τζεμινι 8», με πληρωμα τους Νηλ Αρμστρογκ καὶ Νταίηδιντ Σκοττ. Οἱ δυο ἀστροναῦται επετυχαν νὰ συνδέσουν τον πυραυλο «Ἐιτζίνα», που εἶχε χωριστα εκτοξευθῆ, με το διαστημοπλοιο των, καὶ ἔτσι ἀπεδειξαν ὅτι εἶναι δυνατη ἡ συναρμολογησις «ἐξέδρας» στο Διαστημα, ἀλλα δὲν μπόρεσαν νὰ πραγματοποιησουν καὶ τὸν σχεδιασμενο «περιπατο» καὶ ἐκτελεσιν ὡρισμένης ἐργασίας. Λογω ὡρισμενης βλαβης διεταχθησαν νὰ ἐπιστρεψουν ἄπρακτοι, ὡς πρὸς τὸ σημειον αὐτὸ τοῦ προγραμματος.

Ἐπισης αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἔθεσαν εἰς τροχιὰν ἕνα διαστημοπλοιον φερον δεκα τηλεσκόπια, ἤτοι εγκατεστησαν στο Διαστημα τὸ πρῶτον ἀστρονομικον παρατηρητήριον. Ἐλπίζεται νὰ ληφθοῦν, γιὰ πρωτη φορὰ φωτογραφίαι τῶν οὐρανίων σωματων, ἀνεξαρτήτως τῶν ἀτμοσφαιρικῶν διαταραχῶν. Τα τηλεσκοπια τα ὁποῖα εὑρίσκονται ἐπὶ τοῦ εν λογω ὀχήματος εἶναι τόσον εὐαισθητα, ὥστε καθιστοῦν εὐδιακριτη μπάλλα ποδοσφαίρου ἐξ ἀποστάσεως 700 καὶ πλέον χιλιομετρων. Χαρις εις τὰ ἐντελῶς νέα τεχνικα προσοντα τοῦ διαστημοπλοίου θα καταστῆ δυνατη ἡ συγκέντρωσις πληροφοριῶν ὑψίστου ἐνδιαφέροντος ἐπι τῶν πλησιεστέρων ἢ καὶ τῶν ἀπομεμακρυσμενων ἀστερων, τῶν Γαλαξιῶν, τῶν νεφελωματων κλπ. Δεν ἀποκλείεται αἱ πληροφορίαι τας ὁποίας θὰ διαβιβάση το νεον διαστημοπλοιον να βοηθησουν εις την δημιουργίαν νεων θεωριῶν περὶ τῆς συνθεσεως τῶν οὐρανίων σωματων καὶ τῆς προελευσεως των.

Ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις ἔστειλε καὶ επανεφερε ἀπο ὕψος 900 χιλιομετρων δυο σκυλους (τον Βέτεροκ και τον Οὐγκολιόκ). Ἐπὶ τρεις ἑβδομαδες περνοῦσαν ἀπὸ τα κατωτερα στρώματα τῆς ραδιενεργοῦ ζωνης Βαν Ἄλλεν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἀληθινὸ φραγμα δια τας πτησεις προς την Σεληνη. Ἔστειλε στην Ἀφροδιτη (1η Μαρτίου) τὸ διαστημοπλοιο «Βενερα 3», που διηνυσε 280 ἑκατομμυρια χιλιόμετρα καὶ ἄφησε στο ἐδαφος τοῦ πλανητου αὐτοῦ τὰ σηματα τῆς Σοβιετικης Ἑνώσεως. Για τους ἀφροδιτανθρωπους, που ἂν ὑπαρχουν, θα θεωροῦν κι' αὐτοὶ ὅτι εἶναι τὰ μοναδικα ἔλλογα δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ στὸ Διαστημα, αὐτὸ θὰ ἦταν μιὰ συγκλονιστικὴ ἔκπληξις.

Ἐπισης ἡ Σοβιετικη Ἕνωσις ἐπέτυχε νὰ θεση σε τροχια περι την Σεληνη τον δορυφορο «Λούνα 10». Ὁ δορυφορος αὐτος εξετοξευθη ἀπὸ ἕνα βαρυ Σποῦτνικ, ὁ ὁποῖος εἶχε προηγουμένως τεθῆ σὲ τροχια περὶ την γην!

Ἡ δημιουργία τοῦ πρώτου τεχνητοῦ δορυφόρου τῆς Σελήνης ἀνοίγει τὸν δρομον εις τους πρωτους κοσμοναῦτες, οἱ ὁποιοι στο ἐγγυς μέλλον θα πατησουν ἐπι τοῦ ἐδάφους τῆς Σελήνης. Ἕνας πύραυλος για νὰ ξεκινηση ἀπο την Γῆν, νὰ προσεδαφισθῆ στὴν Σεληνη καὶ νὰ ἐπιστρέψη στον πλανήτην μας, πρέπει νὰ ἔχη κατα την ἐκκίνησί του βάρος 5 χιλιαδων τοννων. Εἶναι δύσκολος ἡ

κατασκευὴ ἑνὸς τέτοιου πυραύλου.

Θὰ ἀποσταλῆ, γι' αὐτό, στὴν ἀρχὴ ἕνας πύραυλος, ποὺ θὰ γίνη δορυφόρος τῆς Σελήνης. Ἀπὸ τὸν δορυφόρον αὐτὸν θὰ ξεκινήση δεύτερος πύραυλος, ποὺ θὰ περιστραφῆ γύρω ἀπὸ τὴν Σελήνη καὶ ἔπειτα θὰ προσεδαφισθῆ. Τὸ διαστημόπλοιον - μητέρα θὰ συνεχίση νὰ περιφέρεται γύρω ἀπὸ τὴν Σελήνην. Τὸ προσεδαφισθὲν ἐπὶ τῆς Σελήνης διαστημόπλοιον θὰ ἀποσεληνωθῆ, θὰ προσεγγίση τὸ διαστημόπλοιον - μητέρα. Οἱ κοσμοναῦται θὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὸν σεληνιακὸν πύραυλον καὶ θὰ εἰσέλθουν στὸ διαστημόπλοιον - μητέρα καὶ θὰ ἐπιστρέψουν στὴν Γῆ. Οἱ Σοβιετικοὶ ἐπιστήμονες προσανατολίζονται πρὸς αὐτὴν τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Τὸ βάρος ἑνὸς τέτοιου πυραύλου θὰ εἶναι περίπου 3.000 τόννοι.

Οἱ Σοβιετικοὶ δὲν ἄφησαν αὐτὸ τὸ ἐπίτευγμα χωρὶς πολιτικὴ ἀξιοποίησι. Πετώντας γύρω ἀπὸ τὴν Σελήνη, ὁ «Λούνα 10» μεταδίδει στὴν Γῆ, ἀντὶ ἄλλου σήματος, τὴν ἀρχικὴ μελωδία τῆς «Τρίτης κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς».

ΔΕΛΦΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

Κατετέθη στὰς 12 Μαρτίου ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ «Πνευματικοῦ Κέντρου τῶν Δελφῶν».

Στὸ «Κέντρον» αὐτὸ θὰ γίνωνται: Σύνοδοι τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν ὑπουργῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, Φεστιβὰλ μουσικῆς, συνέδρια εἰδικῶν ἐπὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, σεμινάρια μελετῶν, συγκεντρώσεις νεολαίας, μόνιμη ἔκθεσι μὲ θέμα τὴν γέννησι καὶ ἐξέλιξι τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ κ.ἄ.

Οἱ Δελφοὶ στάθηκαν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τὸ λῖκνο τῆς ἰδέας τῆς «διεθνοῦς» συνεργασίας ποὺ ἀπέβλεπε στὴν διατήρησι τῆς εἰρήνης, ἀνάμεσα στὶς διάφορες πολιτειακὲς μονάδες τοῦ τότε πολιτισμένου κόσμου. Οἱ Δελφοὶ ἦσαν ἡ ἕδρα τοῦ πρώτου διεθνοῦς Ὀργανισμοῦ — τῶν Ἀμφικτιονιῶν— καὶ δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ὑπάρξη συμβολικώτερος καὶ καταλληλότερος χῶρος γιὰ τὴν ἵδρυσι ἑνὸς Εὐρωπαϊκοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου, ἐφ' ὅσον στὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πολιτισμὸ βρίσκονται οἱ ρίζες τοῦ εὐρωπαικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐρωπαικῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως.

Διετέθη ἔκτασις 100 στρεμμάτων περίπου καὶ θὰ διαμορφωθῆ μὲ δαπάνη 20 ἑκατομμυρίων δραχμῶν (θὰ διατεθοῦν 10 ἀπὸ τὸν Τουρισμό, 7 ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο Δημοσίων Ἔργων καὶ 3 ἀπὸ τὸ μορφωτικὸν ταμεῖον τοῦ Συμβουλίου Εὐρώπης). Τὸ συγκρότημα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου θὰ ἀπαρτίζεται ἀπὸ ὁμάδες χώρων μὲ λειτουργικὴ συνοχὴ - Γραμματεία, αἴθουσες ἐργασίας τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, αἴθουσες διαλέξεων, συναυλιῶν καὶ προβολῶν, αἴθουσα διαρκοῦς Ἐκθέσεως τοῦ εὐρωπαικοῦ πολιτισμοῦ, ἄλλη αἴθουσα γιὰ περιοδικὲς ἐκθέσεις, βιβλιοθήκη, ἀναγνωστήριο κλπ. Θὰ ὑπάρχη καὶ μικρὸ ὑπαίθριο θέατρο διαμορφωμένο ἀπ' εὐθείας στο βραχῶδες ἔδαφος. Ὡς προς τὸ ἀρχιτεκτονικὸ ὕφος τοῦ Κέντρου, θὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ δωρικὴ λιτότητα, ἐνῶ στοὺς ξενῶνες θὰ ἐπικρατῆ τὸ ὕφος τῆς ἑλληνικῆς λαικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ὅλα τὰ κτίσματα θὰ κρατηθοῦν χαμηλά, ὥστε νὰ ἐναρμονίζωνται πρὸς τὸ τοπίο.

Ἐπὶ τέλους, ἡ ἰδέα τοῦ Ἄγγελου Σικελιανοῦ νικᾶ!

Ο ΙΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Τσιμέντο νὰ γίνη ! Κινδυνεύει, πράγματι, ὁ ἱερὸς χῶρος τῆς Ἐλευσῖνος ἀπὸ τὴν ἐπέκτασι τῶν ἐγκαταστάσεων ἑνὸς ἐργοστασίου τσιμέντων;

Ὁ Σύλλογος τῶν Ἑλλήνων Ἀρχαιολόγων, σὲ ἀνακοίνωσί του:

α) Διαμαρτύρεται δι' ἐνεργείας τοῦ Κράτους βασιζομένας ἐνίοτε εἰς ἀποφάσεις ἀναρμοδίων ὀργάνων καὶ παρὰ τὴν σαφῶς διατυπουμένην ἀντίθεσιν τῆς κατὰ νόμον μόνης ἁρμοδίας Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας.

β) Ἐκφράζει τὴν λύπην του διὰ τὴν ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐθνικὴν Πνευματικὴν Κληρονομίαν ἐκδηλουμένην ὑπὸ χώρας κοιτί-

δος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

γ) Παρακαλεῖ τὴν κυβέρνησιν ὅπως συναισθανομένη τὰς εὐθύνας της ἀνακαλέση τὴν ἀπόφασιν, διὰ τῆς ὁποίας ἐπετράπη τὸ ἀνοσιούργημα εἰς βάρος τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐλευσῖνος καὶ διατάξη τὴν ἄμεσον ματαίωσιν τοῦ ἀναληφθέντος ἔργου καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ χώρου, ὡς εἶχε πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν ἐπεκτάσεως τοῦ ἐργοστασίου.

δ) Ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ὅπως ἐξευρεθῆ τρόπος πλήρους ἀπομακρύνσεως τοῦ ἐργοστασίου ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ἱεροῦ τῆς Ἐλευσῖνος, ὥστε τοῦτο νὰ ἀνακτήση τὴν ἠρεμίαν, ἡ ὁποία ἁρμόζει εἰς τόσον ἱερὸν χῶρον καὶ νὰ ἀποσοβηθῆ ὁριστικῶς περαιτέρω καταστροφή του.

ε) Ὑποβάλλει θερμὴν πρὸς τὴν πολιτείαν παράκλησιν νὰ μὴ λαμβάνωνται ἀποφάσεις καταστρεπτικαὶ διὰ τοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους καὶ τὰ μνημεῖα τῆς πατρίδος αἱ ὁποῖαι θὰ συναντήσουν ἔντονον τὴν ἀντίδρασιν ὄχι μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ διεθνοῦς πνευματικοῦ κόσμου.

Κάποτε ἀντηχοῦσε στὴν Ἐλευσίνα ἡ κραυγὴ Ἑ κ ά ς ο ί β έ β η λ ο ι — μὰ τώρα, τσιμέντο νὰ γίνουν ὅλα!...

Καὶ τέτοια χαλάρωσις συνειδήσεων παρατηρεῖται, φαίνεται, ὥστε οἱ ἀρχαιολόγοι νὰ ἀπειλοῦν μὲ τὴν ἐξέγερσι τῶν... ξένων γιὰ τὴν προστασία τοῦ ἑλληνικοῦ ἱεροῦ!

ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΜΙΣΟΥΣ

Κατεγράψαμε, στὸ προηγούμενο τεῦχος, σὰν φωτεινὸ σημάδι τὴν ἀπόφασι μερικῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων τῆς Ἑλβετίας νὰ ἀποκλείσουν ἀπὸ τὰ παιδικὰ παιχνίδια τὰ φονικὰ ὅπλα (τῶν μεγάλων!) ἀλλὰ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ἀντεπίθεσις τῶν ἐμπόρων τοῦ μίσους καὶ τῆς ἀπανθρωπίας: Ἔθεσαν εἰς κυκλοφορίαν... λαιμητόμους ! Μὲ δύο μόνον δολλάρια αἱ Ἀμερικανίδες μητέρες ἠμποροῦν ν' ἀγοράσουν ἀπὸ τὰ σοῦπερ - μάρκετ μία... λαιμητόμο, ἀπολύτως πιστὴ μικρογραφία τῆς πραγματικῆς. Τὸ παιδάκι μπορεῖ νὰ τὴν συναρμολογήση ἀπὸ τὰ κομμάτια της. Ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο ἐσώκλειστοι ὁδηγίαι. Μαζὶ μὲ τὴν λαιμητόμο πωλεῖται καὶ μία ἀναλόγου μεγέθους κούκλα ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, μαλακὴ εἰς τὸν λαιμόν, ὥστε νὰ γίνεται εὔκολα ἡ... καρατόμησις. Μετὰ τὴν «θανατικὴν ἐκτέλεσιν» τὸ κεφάλι τῆς κούκλας ξανακολλᾶ εὔκολα, ὥστε νὰ ἐπαναληφθῆ τὸ «παιγνίδι», ἀναλόγως τῆς ὀρέξεως τοῦ τρομεροῦ μικροῦ!

Τί ἀνατροφὴ ἐπιφυλάσσεται στὰ παιδάκια, ἀλλοίμονο!

ΤΑ ΣΑΛΙΓΚΑΡΙΑ ΣΤΗΝ... ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ

Μιὰ ἀκόμη προσφορὰ στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὰ ἀσήμαντα ζωϊκὰ πλασματάκια: Οἱ χειρουργοὶ ἑνὸς ἐργαστηρίου τοῦ Κολόμπο, εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας, ἔκαμαν μίαν πολὺ ἐνδιαφέρουσαν διαπίστωσιν: παρετήρησαν ὅτι τὰ σαλιγκάρια καὶ οἱ γυμνοσάλιαγκοι ἐκκρίνουν ἕνα σάλιο ποὺ στερεοποιεῖται πολὺ γρήγορα καὶ ἔχει ἐξαιρετικὴν ἀντοχήν. Ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ νὰ σκεφθοῦν ὅτι τὸ σάλιο αὐτὸ ἠμπορεῖ νὰ χρησιμεύση ὡς κολλητικὴ ὕλη, διὰ νὰ κλείνουν τὰ τραύματα, δὲν ἦτο πλέον παρὰ ἕνα βῆμα.

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τὸ βῆμα αὐτὸ τὸ εἶχαν ἤδη κάμει, πρὸ πολλοῦ οἱ χωρικοὶ τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ ἡ χρῆσις τοῦ κολλοδίου δὲν εἶναι χθεσινή. Δὲν εἶναι, ὅμως, αὐτὸ ποὺ ἀπασχολεῖ τοὺς χειρουργοὺς καὶ χημικοὺς τοῦ Κολόμπο. Σκέπτονται πῶς θὰ κατορθώσουν νὰ παράγουν βιομηχανικῶς τὸ σάλιο τῶν σαλιγκαριῶν, χωρὶς νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ ἐκθρέψουν ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων ἀπὸ τὰ μικρὰ αὐτὰ ζῶα. Αἱ ἔρευναι καὶ αἱ ἐργασίαι θὰ ἐξακολουθήσουν μέχρις ὅτου εὑρεθῆ συνθετικὸς τρόπος παραγωγῆς. Ἐὰν προχωροῦν τόσον γρήγορα, ὅσον καὶ τὰ σαλιγκάρια, μᾶλλον θὰ ἀργήση τὸ ἀποτέλεσμά των.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Τίποτε δὲν ὑπογραμμίζει περισσότερο τὴν ἠθικὴ διάστασι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (τῆς ἡγεσίας της, φυσικά), πρὸς τὴν κεφαλὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ἂν ὄχι καὶ πρὸς τὸ ἀληθινὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅσο τὸ περιεχόμενον τῶν Πασχαλινῶν μηνυμάτων.

Ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας, στὸ μήνυμά του (ποὺ δημοσιεύεται ὁλόκληρο σὲ ἄλλες σελίδες), ὑψώνεται πάνω ἀπὸ τὰ χωριστικὰ τῶν Χριστιανῶν δόγματα, γιὰ νὰ τονίσῃ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἕνας καὶ μία ἡ ἀποστολή του. Ἐνῶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος θέλει νὰ ὑπενθυμίζῃ ὅτι τὸ μεγαλεῖον, τὸ κάλλος, τὴν σοφίαν καὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ τὸ ἐγκατέστησαν «Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ἀτρόμητοι τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν κακοδοξιῶν πολέμιοι, τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν καθορίσαντες καὶ διατυπώσαντες ἀσαλεύτως...».

ΤΑ 80 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ἑώρτασε τὴν 80ὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του, ἡ ὁποία ἔδωσε ἀφορμὴ σὲ τιμητικὲς ἐκδηλώσεις σ' ὅλον τὸν χριστιανικὸ κόσμο (πλήν... Ἑλλάδος).

Ὁ κοσμοπολίτης Πατριάρχης, ποὺ μιλάει ὀκτὼ γλῶσσες (ἑλληνική, ἀγγλική, γαλλική, τουρκική, βουλγαρική, σερβική, ἀλβανικὴ καὶ ἀραβική) καὶ ποὺ θὰ μείνῃ στὴν Παγκόσμια Ἱστορία σὰν ὁ πρωτοπόρος τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, γεννήθηκε στὶς 25 Μαρτίου 1886 στὸ χωριὸ Τσαραπλανᾶ (σήμερα λέγεται Βασιλικὸ) τῆς Ἠπείρου. Τότε ἦταν ζωηρὸ χωριατόπαιδο ποὺ ἄκουγε στὸ ὄνομα Ἀριστοτέλης Σπύρου. Τὸ ὄνομα Ἀριστοτέλης ἐγκατελείφθη τὸ 1910, ὅταν ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ ὠνομάσθη Ἀθηναγόρας.

Λέγεται πὼς ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ὀρθοδοξίας παραμένει ὁ ἁπλὸς καὶ εὐγενικὸς Ἠπειρώτης Ἀριστοτέλης Σπύρου. Τρώει τὸ ἴδιο φαγητὸ μαζὶ μὲ τοὺς 35 κληρικοὺς τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός του καὶ μένουν μαζί του στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Φιλοξενεῖ οἱονδήποτε, φίλον καὶ μή, ποὺ περαστικὸς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι πηγαίνει νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ στὸ Πατριαρχεῖο.

Λέγεται ἀκόμα, πὼς ἐπειδὴ ξυπνᾶ πιὸ νωρὶς ἀπὸ ὅλους στὸ Πατριαρχεῖο, φτιάχνει μόνος του τὸ πρωϊνό του, ποὺ εἶναι πάντα τσάϊ τοῦ βουνοῦ, φασκόμηλο ἢ χαμομήλι, ποὺ τοῦ θυμίζουν τὸ χωριό του.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΣΜΟΥ

«Πιστεύω εἰς μίαν ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν».

Ἕνα ἀπὸ τὰ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως πραγματοποιεῖται ὕστερα ἀπὸ αἰῶνες μ' ἕνα παρεκκλήσι σὲ μιὰ χιονισμένη κορφὴ τῆς Προβηγκίας. Στὸ Μὸν Σερέν, ἀνάμεσα στὰ ἔλατα, κάτω ἀπὸ τὸν κρυστάλλινο οὐρανό, στὸν ἀμόλυντο ἀέρα τοῦ βουνοῦ, χριστιανοὶ ὅλων τῶν δογμάτων μποροῦν νὰ δοξάζουν τὸν Θεὸ στὸν ἴδιο ἱερὸ χῶρο. Οἱ πόρτες τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι πάντα ἀνοικτὲς γιὰ τοὺς πιστούς.

Τὰ ἐγκαίνια τῆς πρώτης οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἔγιναν μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Ἑβδομάδος τῆς Ἑνώσεως τῶν Χριστιανῶν τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου. Τὴν πρώτη λειτουργία ἔκαναν μαζὶ ἕνας ὀρθόδοξος, ἕνας καθολικὸς καὶ ἕνας διαμαρτυρόμενος ἱερεῖς.

Δὲν φθάσαμε, βέβαια, στὸν Οἰκουμενισμό. Ἀλλὰ καὶ δὲν ζοῦμε πιὰ στὴν ἐποχὴ τοῦ μισαλλόδοξου δογματισμοῦ, ποὺ ἀπειλοῦσε μὲ ἀφορισμὸ τὴν κοινὴν δέησιν Χριστιανῶν πρὸς Χριστόν!

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Τα Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, (Τ. 122), Πλ. Κλαυθμῶνος, εἶναι ἀνοικτὰ μονον κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ ὥρας 11 - 1.

—Ὁ «Ἰλισὸς» πωλεῖται καὶ στὰ Βιβλιοπωλεῖα Κολλάρου, Βασιλείου, Κορνάρου, Γκοβόστη, Πατσιλινάκου, Καραχάλιου, καθὼς καὶ Παπαχρήστου (Πατρῶν) καὶ Ἀντ. Στυλιανου (Arcane Bookshop — Λεμεσοῦ Κύπρου).

—Ὅσοι θέλετε τὴν βοήθειά μας, γιὰ νὰ ὑποκινήσετε τὸ ἐνδιαφέρον φίλων ἢ γνωστῶν σας, γιὰ νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομηταί, στεῖλτε μας ὀνόματα καὶ διευθύνσεις, γιὰ νὰ τοὺς ταχυδρομήσωμε ἕνα τεῦχος δωρεὰν ἐξ ὀνόματός σας.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ μὲ ταχ. ἐπιταγὴν εἰς την διεύθυνσιν: «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολάς, μᾶς δυσκολεύουν. Να ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως. Πίσω ἀπὸ τὸ ἀπόκομμα τῆς ἐπιταγῆς νὰ γράφεται λακωνικὰ ὁ λόγος ἀποστολῆς τῶν χρημάτων.

ΕΙΣ ΟΣΟΥΣ ἐνδιαφέρονται νὰ συμπληρώσουν τὴν σειράν, ὑπενθυμίζομε, ὅτι ἡ τιμὴ τόμων παρελθόντων ἐτῶν εἶναι 50 δρχ. Ἀλλά, δὲν ὑπάρχουν τόμοι ἐτῶν 1957 καὶ 1962, οὔτε μεμονωμένα τεύχη ἐτῶν 1956 - 1959 (Νο 1 - 16) οὔτε τεύχη Νο 18, 19, 23, 25, 28, 29 καὶ 33.

ΚΥΠΡΟΣ: Ἀντιπρόσωπος τοῦ «Ἰλισοῦ» δι' ὁλόκληρον τὴν Κύπρον: «Βιβλιοπωλεῖον Ἀντων. Στυλιανοῦ Λεμεσος — Κύπρος».

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ: Οἱ συνδρομηταὶ ποὺ ἀλλάζουν διευθύνσεις ἢ βλέπουν τὴν διεύθυνσί τους νὰ ἀναγράφεται λανθασμένη, παρακαλοῦνται νὰ μᾶς εἰδοποιοῦν ἀμέσως.

ΧΩΡΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Τὰ τελευταῖα τεύχη τοῦ 1965, τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ το Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν εἴτε νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν εἴτε νὰ μᾶς δώσουν ἀπ' εὐθείας τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Βασ. Γούναρης, Λ. Κηφισίας 80
Παντ. Δεπούντης, Αἰγαίου 23, Ν. Σμύρνη
Ἐλφρίδα Κατεβαίνη, Βασ. Ἀλεξάνδρου 23
Ἰάκ. Κλεώπας, Σκιάδου 79
Ἑλ. Λύκου, Μακρινίτσας 10
Δημ. Παλαιολόγος, Φρυνίχου 4
Κλ. Πρεβελεγγιάδης, Ἐπικούρου 10
Ἀθ. Πρωτοπαπᾶς, Κυκλοβόρου 4
Δημ. Σκανδάλης, Ὁμήρου 8 ΜΕΤ ΚΟ
Κων. Σταματελλᾶτος, Δικηγόρος, Ἀμερικῆς 15
Καίτη Σταυρνάρα, Λαμάρεως 113
Νικόλ. Τσαμαδός, Π. Νιρβάνα 7, Φιλοθέη
Ντῖνος Τσαπάρας, Διευθυντὴς Ὑπηρεσίας Ἀζώτου
Τατιάνα Χατζηνικολάου Κύπρου 92
Δημ. Χριστόπουλος, Μονῆς Κόκου 8, Οἰκ. Παπάγου

ΕΠΑΡΧΙΩΝ:

Βασ. Ἀλεξόπουλος, Δικηγόρος, Καλαμάτα
Νικ. Καβακλόγλου, 40 Ἐκκλησιῶν 3, Ἔδεσσα
Νίκη Κανάκη, Δικηγόρος, Ν. Φωκᾶ 30, Θεσσαλονίκη
Γ. Καταφυγιώτης, Π. Μελᾶ 22, Κομοτινὴ
Δημ. Μακρῆς, Βενιζέλου 21, Ἀλεξανδρούπολις
Ἀλοΐσιος Πέττας, Γεωπόνος, Πάτραι
Ἑρμῆς Ἰωαννίδης, Κων)πολις
Χρῖστος Ἰωαννίδης, Κων)πολις
Abr. Moise, Genêve - Suisse

ΚΑΘΥΣΤΕΡΟΥΝΤΕΣ

Ἀποστείλατε τὴ συνδρομή σας 1966 δρχ. 50 μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγή: «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας» ἢ ἐλᾶτε στὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», ποὺ εἶναι ἀνοικτὰ Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 - 1.

Βοηθήσατε νὰ μὴ ἀπασχολούμεθα ὅλο τὸ ἔτος μὲ τὸ θέμα τῆς εἰσπράξεως τῶν συνδρομῶν, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ πληρώνονται στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔτους.

Μὴν ἐπιβαρύνετε τὸν «Ἰλισὸ» μὲ ἔξοδα εἰσπράκτορος, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ γιὰ σᾶς ἐνοχλητικός. Ἀναμένομεν τὴν συνδρομὴν 1966 δρχ. 50. Γιὰ κάθε συνδρομὴ ἐκδίδομε καὶ ταχυδρομοῦμε ἢ παραδίδομε ἀπόδειξιν.

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ὁ ἀναφερθεὶς εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος (σελ. 68) ἰατρὸς κ. Ἠλ. Κατσανιώτης, εἶναι ὁ Νομίατρος Ἀττικῆς.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ἑλένης Χατζηγιάννη: Ἡλιόλουστοι δρόμοι, (ποιήματα), Ἀθήνα 1965.

Στεφανίας Καλοῦ: Τὰ λευκά της χέρια, (ποιήματα).

Παύλου Α. Μίχου: Αἶνοι, 7 μυστηριακοὶ κύκλοι, (ποιήματα), Ἀθῆναι 1966.

Διονυσίου Κουλεντιανοῦ: Τὸ Γεφύρι, (ποιήματα), 1966.

Δημ. Τ. Ἀμπελᾶ: Ψυχική, Ἀθῆναι 1966.

Ἡ ποίηση τοῦ Φώτου Γιοφύλλη, Ἀθήνα 1966.

Φώτου Γιοφύλλη: Ποίηση μισοῦ αἰώνα, (ποιήματα).

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Παναθήναια, Δωδέκατη Ὥρα, Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς, Σφίγξ, Πελεκάν, Ἠπειρωτικὴ Ἑστία, Εὐβοϊκὸς Λόγος, Θρακικὰ Χρονικά, Κρίκος (Λονδίνου), Hellenic Trumpet (N. Ζηλανδίας).

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

Ἐλευθ. Μογκαφᾶς, Νομοκτηνίατρος, Πάτραι

ΠΑΝ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Πλήρης ἡμερῶν, ἄφησε τὴν ζωὴ τῆς γῆς ἕνας ἐξαιρετικὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος: Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Παναγιώτης Δ. Γιωτόπουλος, πρόεδρος μέχρι τελευταίας του πνοῆς τῆς Μεταψυχικῆς Ἑταιρίας Ἀθηνῶν.

Γεννηθεὶς τὸ 1878 εἰς Κέρκυραν, ἀπὸ γονεῖς Ἠπειρώτας, ἐσπούδασε νομικὰ εἰς Ἀθήνας, Πίζαν, Ρώμην καὶ Παρισίους. Διδάκτωρ τοῦ Δικαίου ἀπὸ τοῦ 1899 εἰς Ρώμην, ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1906, τὸ 1928 ἐξελέγη καθηγητὴς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου. Ἡ ἐπιστημονική του ἐργασία, περιεχομένη εἰς σειρὰν συγγραμμάτων, ἔφερε νέας ἰδέας εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Προσέφερεν ἐθνικὰς ὑπηρεσίας ὡς βουλευτὴς Ἠπείρου (1923) καὶ ὡς πρόεδρος τοῦ Ἠπειρωτικοῦ Συλλόγου (1912 - 14).

Πλὴν τῆς καταρτίσεώς του εἰς τὸν ποινικὸν τομέα, εἶχε βαθειὲς ἱστορικές, φιλοσοφικὲς καὶ θρησκευτικὲς γνώσεις. Ἀλλὰ καὶ μουσικὴ ἐγνώριζε καλα —μερικὰ μελοδράματα ἀπὸ στήθους ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας νότας— καὶ φιλολογία, ἰδίᾳ ἰταλικὴ καὶ ψυχολογία καὶ κοινωνιολογία.

Μέγα μέρος τῆς ζωῆς του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Μεταψυχικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπίστευε βαθύτατα, συγγράψας καὶ δίτομον ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Μεταψυχικὴ ὡς Ἐπιστήμη καὶ ὡς Φιλοσοφία». Ἀποδίδων σημασίαν εἰς τὸ πνευματικὸν ἔργον, ἐθυσίασε τοὺς ὀφθαλμούς του. Πάσχων ἀπὸ βαρυτάτην μυωπίαν (20 βαθμῶν εἰς ἕκαστον ὀφθαλμόν), δὲν ἐκλονίσθη ἀπὸ τὰς βασανιστικὰς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐμελέτα καὶ συνέχισε τὰς μελέτας του μέχρι τυφλώσεως σχεδόν!

Ἡ βαθειά του Πίστις, καρπὸς ἐνδελεχοῦς μελέτης καὶ στοχασμοῦ μακροῦ, δὲν τοῦ ἔδωσε μόνον τὸ δῶρον τῆς γενναίας, σταθερᾶς καὶ αἰ-

σιοδόξου ἀντιμετωπίσεως τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ τοῦ θανάτου. Μετὰ φοβερὰν πάλην κατὰ διαφόρων σοβαρωτάτων ἀσθενειῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πάλην νικηφόρον πρὸς γενικὴν κατάπληξιν τῶν ἑκάστοτε ἰατρῶν του, ἐσχάτως εἶχεν ἀντιληφθῆ ὅτι τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς του πλησιάζει. Παρεκάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἀναπαύση καὶ ἔσβησε κατὰ τὸν πλέον εἰρηνικὸ καὶ ἤρεμο τρόπο τὴν 7ην Δεκεμβρίου 1965.

Ἐτερμάτισε ἔτσι μία γηΐνη ζωὴ «ἀγωνιστοῦ διὰ τὸ Καλόν», γιὰ νὰ ἀρχίση μία καλύτερη ζωή, γεμάτη δρᾶσι καὶ αὐτὴ —ὅπως ἐπίστευε— ἀλλ' ἀκόμη πλέον ἐνδιαφέρουσα καὶ σὲ φωτεινοτέρους κόσμους : Μία ἁπαλὴ καὶ ἤρεμη δύσις, προάγγελος φωτεινῆς ἀνατολῆς.

ΤΑΚΗΣ ΧΑΤΖΗΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Συνεπληρώθη ἔτος ἀπὸ τῆς ἀποδημίας τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου τῶν Πατρῶν. Μορφὴ σπάνια. Ἀνθρώπινη παρουσία, πέρα γιὰ πέρα. Ψυχὴ καλλιεργημένη. Πνεῦμα ἀνήσυχο, μὲ σκέψη καθαρή, φωτισμένη ἀπὸ τὸ ξάστερο φῶς τῆς ἡμέρας καὶ γερμένη ἐρευνητικὰ μὲ εὐλάβεια, στὰ ἐρωτηματικὰ τῆς ζωῆς... Ἀσκητὴς τῆς ἀνθρώπινης ἀρετῆς, ἄφηκε ὁρατὰ τὰ ὁδηγητικά του βήματα, στοὺς δρόμους ποὺ περπάτησε καὶ στάθηκε παράδειγμα στὴ σκέψη, ἐκείνων ποὺ τὸν γνώρισαν. Καρδιὰ μεγάλη, γιομάτη ἀπὸ αἰσθήματα ἀγάπης γιὰ τοὺς συνανθρώπους του καὶ γιὰ κάθε ὕπαρξη, εἶχε κάμει βίωμα καὶ ἀναπνοή, τὸ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους τοῦ Ναζωραίου... Καὶ ἡ κουβέντα του καὶ οἱ πράξεις του βαφτισμένες στὴν εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, δίνανε τὸ μέγιστο μέτρο τοῦ ἀνθρώπινου μεγαλείου ποὺ ἔκλινε μέσα του...

Προσκυνητὴς καὶ λάτρης τῆς ἀλήθειας, τὴν ἀναζητοῦσε μὲ ὅλους τοὺς πόρους τῶν λεπτῶν καὶ δεκτικῶν του αἰσθήσεων. Καὶ ὅταν ἀκόμη τὴν προσδιόριζε μὲ τὴν λογική του, δὲν ἠρεμοῦσε... ἀλλὰ τὴν ἀναζητοῦσε, ἀκόμα καὶ ἀκόμα, μέχρι νὰ φτάση στὶς ρίζες της. Στὶς γενεσιουργικές της ἀρχές.

Βαθὺς μελετητής, στοχαστὴς καὶ γνώστης τῆς ἀρχαίας σοφίας καὶ τῆς πλούσιας προγονικῆς κληρονομιᾶς, ἔδινε μὲ τὸ λόγο του καὶ τὸ γράψιμό του, τὴν ὁλοκληρωμένη σύνθεση ἑνὸς ἐλεύθερου διανοουμένου ἀνθρώπου, ποὺ γνωρίζει τὸν γήϊνο προορισμό του. Μὲ τεντωμένη τὴν σκέψη, προσπαθοῦσε νὰ ἑρμηνέψη τὶς κυρίαρχες δυνάμεις τῆς ζωῆς καὶ ἀνέβαινε ὑπομονετικά, μὲ τὸ πνεῦμα του καὶ τὴν ἐνόραση τῆς ψυχῆς του τὰ ἀπόκρυφα σκαλοπάτια τῆς γνώσεως.

ΑΘ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. ΕΥΘ. ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΝ: Σχοινιὰ Κομοτινῆς. Μᾶς ἐζητήσατε ὡρισμένα παλαιὰ τεύχη τοῦ «Ἰλισοῦ», τὰ ὁποῖα καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν, πλὴν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 25, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ πολλοῦ ἐξαντληθεῖ, ὅπερ ἔχομεν ἐπανειλημμένως σημειώσει. Μᾶς ἐζητήσατε νὰ σᾶς στείλωμεν, ὁπωσδήποτε, τὸ τεῦχος 25 (προφανῶς, διὰ νὰ συμπληρώσετε τὸν τόμον σας, τοῦ ἔτους 1962), εἰδοποιοῦντες ὅτι, ἄλλως, θὰ διαγραφῆτε ἐκ τῶν συνδρομητῶν τοῦ περιοδικοῦ. Παρ' ὅλην τὴν καλήν μας διάθεσιν, πῶς μπορούσαμε νὰ σᾶς βροῦμε τὸ πρὸ πολλοῦ ἐξηντλημένον τεῦχος; Συνεπῶς πρὸς τὴν εἰδοποίησίν σας, μᾶς ἐπεστρέψατε τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ τρέχοντος ἔτους. Λυπούμεθα διὰ τὴν ἀπόφασίν σας, πρὸς τὴν ὁποίαν συμμορφούμεθα καὶ σᾶς διαγράφομεν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τοῦ «Ἰλισοῦ», εὐχαριστοῦντες ἅμα διὰ τὴν μέχρι τοῦδε ὑποστήριξιν τῆς προσπαθείας μας διὰ μίαν ἀνωτέραν πνευματικὴν καλλιέργειαν.

Ὁ ΙΛΙΣΟΣ εὐχαριστεῖ θερμῶς τοὺς φίλους του ποὺ ἀνταπεκρίθησαν στὴν παράκλησή του καὶ ἐνέγραψαν νέους συνδρομητάς. Παρακαλεῖ νὰ συνεχισθῆ ἐνεργητικὰ ἡ προσπάθεια ἐπεκτάσεως τοῦ κύκλου τῶν συνδρομητῶν.

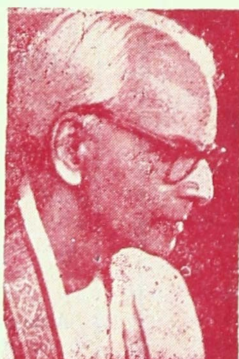
Ὁ ΙΛΙΣΟΣ δὲν κυκλοφορεῖ στὰ περίπτερα καὶ στὰ πρακτορεῖα. Ἐγγραφῆτε συνδρομηταί διὰ νὰ λαμβάνετε ταχυδρομικῶς τὰ τεύχη. Ἐτησία συνδρομὴ δρχ. 50. Διεύθυνσις: Δραγατσανίου 6, Ἀθῆναι 122
Γραφεῖα ἀνοικτά Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11-1

Ἐκυκλοφόρησε
ἕνα ἐξαιρετικὸ ἔργον τοῦ Ἰνδοῦ φιλοσόφου

ΝΙΛΑΚΑΝΤΑ ΣΡΙ ΡΑΜ

Παγκοσμίου Προέδρου Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΘΕΟΣΟΦΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΘΗΝΑΙ 1966